

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

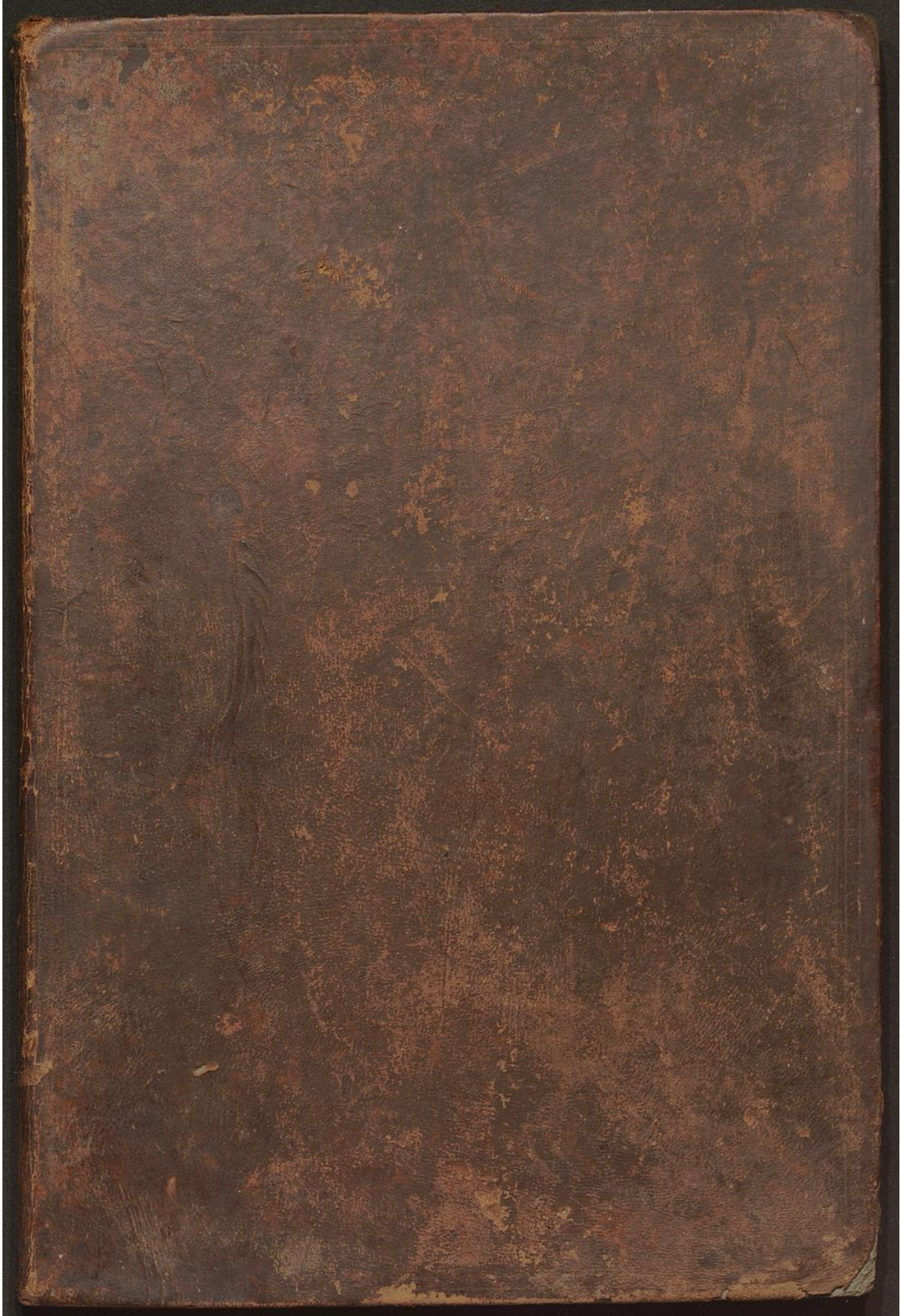
Universitätsbibliothek Paderborn

Agenda Dioecesis Paderbornensis Rituali Romano accommodata

Hermann Werner <Paderborn, Bischof>

Paderbornæ, 1753

urn:nbn:de:hbz:466:1-36023

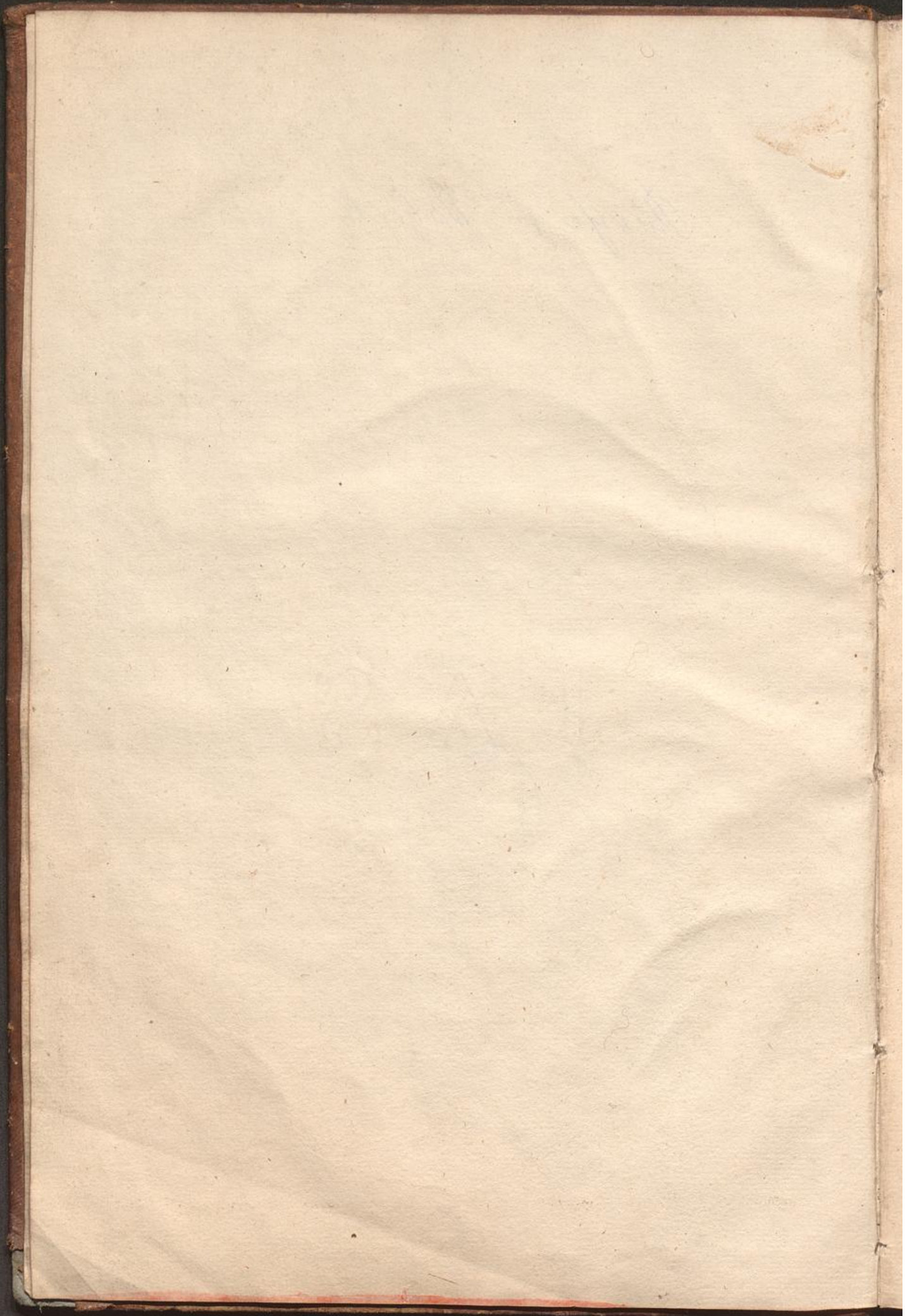

06
IPCP
1038

15/14386

Prinze zu Esbeck.

AGENDA
DIOECESIS PADERBORNENSIS
Rituali Romano accommodata

Per
Celsissimum et Illustrissimum Principem ac Dominum
DOMINUM

HERMANNUM
WERNERUM

Episcopum Paderbornensem, S. R. I. Principem Comitem Pymonta-
num & Cath. Ecclesiæ Hild. Præpositum. Neuhusii 1687. evulgata;
*Nunc ob horum Exemplarium defectum ex Speciali Clementissima Licentia
et Mandato*

Reverendissimi & Serenissimi Principis ac Domini,
DOMINI

CLEMENTIS
AUGUSTI

Dei Gratiâ Archi-Episcopi S. R. I. per Italiam Archi-
Cancellarii & Principis Electoris Sacræ Sedis Apostolicæ Legati Nati
Inclytæ Hyerofolymitanæ Ord. B. M. Teutonicorum Borussia Admi-
nistratoris Generalis ac ejusdem per Germaniam, Italiam, partésque
transmarinas Supremi Magistri, Episcopi & Principis Paderbornensis,
Hildesienfis, Monasteriensis & Osnabrugensis, utriusque Bavariæ,
Superioris Palatinatûs, Westphaliæ, & Angariæ Ducis, Comitis Pa-
latini, Rheni, Landgravii Leuchtenbergensis, Burggravii
Strombergensis, Comitis Pymontani, Domini in Bor-
ckelohe, Werth, Freudenthal & Eulenberg &c.

DOMINI NOSTRI CLEMENTISSIMI

In gratiam Pastorum suæ Diœcesis Paderbornensis de novo reimprensa

Typis & sumptibus VIDUÆ JOSEPHI SCHIRMER, Typographi Aulici.

PADERBORNÆ ANNO MDCCLIII.

HERMANNUS WERNERUS

Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Paderbornensis, S. Romani
Imperii Princeps, Comes Pyrmontanus, Cathedralis Ecclesiæ
Hildesienfis Præpositus, &c.

Omnibus Curam animarum habentibus salutem in Domino.

Uamvis Sacrosancta Catholicæ Ecclesiæ Sacramen-
ta à Christo Domino in salutem fidelium instituta,
essentialiter tantum in designatâ suâ materiâ, &
brevissimâ forma consistant, quæ, si omissa, vel
substantialiter variata fuerint, Sacramentum non
tantum non constituent; sed & mutantis con-
scientiam gravioris culpæ redarguant. Placuit
tamen venerandæ antiquitati ab ipsis ferè nascentis
Ecclesiæ incunabulis administrationem SS. Sacra-
mentorum ad majorem decentiam, populique devotionem excitandam,
quibusdam cæremoniis supervestiri. Cum verò verbum salutis eo us-
que excreveret, ut per universum orbem sancta dilataretur Ecclesia;
evenit, ut plures Episcopi diversas quoque cæremonias & ritus in dispen-
satione Sacramentorum, & administratione functionum Ecclesiasti-
carum introduxerint: adeò, ut, qui in professione fidei Sanctissimisq;
Sacramentis conveniebant, in externis ritibus à se invicem viderentur
discrepare. Animadverterat idipsum sanctissimus Dominus felicis re-
cordationis PAULUS V. Pontifex Maximus edideratq; Rituale Romanum
omnibus observandum, sed & hoc non potuit tam cito ubivis locorum
sine molestia introduci, ne rudior populus, quod non intelligebat, qua-
si à Christo Domino institutum, & modo mutatum fuisse existimaret.
Quocirca ab initio curæ Nostre Episcopalis eò animum apposuimus, ut

omnes Ecclesiastici Nostri, præsertim ii, quibus cura animarum commissa est, sicut in officiis & sacrificiis, ita quoque in administratione sanctissimorum Sacramentorum, cæterisque functionibus Ecclesiasticis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ ritibus; quantum fieri potest, se conformarent. Quare re bene ponderatâ, attentisque variorum Parochorum novam Agendam postulantium desideriis, Rituale, seu Agendam, ut vocant, ita compositam & formatam damus, ut, quantum fieri potuit, antiquam Diœcesis Nostræ praxin retineat, & à Rituali Romano non deflectat. Quam, uti in vestrum commodum Parochianorumque salutem edidimus, ita volumus & mandamus omnibus & singulis Diœcesis Nostræ Presbyteris, Pastoribus, Sacellanis, omnibusque curam animarum habentibus, ut hanc sibi Agendam comparent; & ab illius præscriptis ritibus nullo unquam modo vel prætextu declinent. Populum insuper in Catechesi diligenter instruant, ut intelligat sacros Ecclesiæ Ritus pro excitandâ majori pietate fidelium esse institutos. Omnia denique tam sanctè pertractent, quam severè coram divinâ majestate rationem suæ administrationis sunt reddituri. Datum in Residentia nostra Neuhufana Anno Millesimo Sexcentesimo Octuagesimo septimo, die septima Julii.

PAULUS Papa V.

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

Postolicæ sedi, per abundantiam divinæ gratiæ, nullis suffragantibus meritis, præpositi, nostræ sollicitudinis esse intelligimus, super universam domum Dei ita invigilando intendere, ut opportunis in dies magis rationibus provideatur, quò, sicut admonet Apostolus, omnia in eâ honestè & secundùm ordinem fiant; præcipuè verò, quæ pertinent ad Ecclesiæ Dei Sacramentorum administrationem: in qua religiosè observari Apostolicis traditionibus, & sanctorum Patrum decretis constitutos ritus, & ceremonias pro nostri officii debito curare omninò tenemur. Quamobrem fel. rec. Pius Papa V. prædecessor noster, hujus nostri, tunc sui, officii memor, ad restituendam sacrorum rituum observationem in sacrosancto Missæ sacrificio, divinoq; officio, & simul, ut Catholica Ecclesia in fidei unitate, ac sub uno visibili capite B. Petri successore Rom. Pontifice congregata, unum psallendi & orandi ordinem, quantum cum Domino poterat, teneret, Breviarium primum, & deinde Missale Romanum, multo studio & diligentia elaborata, pastorali providentiâ edenda censuit. Cujus vestigia eodem sapientiæ Spiritu secutus similis mem. CLEMENS Papa VIII. etiam prædecessor noster, non solum Episcopis, & inferioribus Ecclesiæ Prælatibus restitutum pontificale dedit, sed etiam complures alias in Cathedralibus & inferioribus Ecclesiis cæremonias promulgato cæremoniali ordinavit. His ita constitutis, restabat, ut uno etiam volumine comprehensi, sacri & sinceri Ecclesiæ Catholicæ ritus, qui in Sacramentorum administratione aliisque ecclesiasticis functionibus observari debent, ab iis, qui curam animarum gerunt, Apostolicæ sedis auctoritate prodirent; ad cujus voluminis præscriptum, in tanta ritualium multitudine, sua illi ministeria, tanquam ad publicam & obfignatam

nor-

normam peragerent, unoq; ac fideli ductu, in offenso pedé ambularent cum consensu. Quod sanè, jam pridè agitatum negotium, postquam generalium conciliorum, græcè latinèq; divinâ gratiâ editorum opus morari desivit, sollicitè urgere nostri muneris existimavimus. Ut autèm rectè & ordine, ut par erat, res ageretur, nonnullis ex vener. fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, pietate, doctrinâ & prudentiâ præstantibus, eam demandavimus, qui cum Consilio eruditorum virorum, variisq;, præsertim antiquis, & quæ circumferuntur, ritualibus consultis, eoquè imprimis, quod vir singularis pietatis Zelo & doctrina bon. mem. JULIUS ANTONIUS S. R. E. Cardinalis sanctæ Severinæ nuncupatus, longo studio, multaq; industria & labore plenissimum composuerat, rebusq; omnibus maturè consideratis, demum divina aspirante clementia, quanta oportuit brevitate Rituale confecerunt. In quo cum receptos & approbatos Catholicæ Ecclesiæ ritus suo ordine digestos conspexerimus, illud sub nomine ritualis romani meritò edendum publico Ecclesiæ Dei bono judicavimus. Quapropter hortamur in Domino Vener. fratres, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos filios eorum Vicarios, nec non Abbates, Parochos universos ubiq; locorum existentes, & alios, ad quos spectat, ut impostertum tanquam Ecclesiæ Romanæ filii, ejusdem Ecclesiæ, omnium matris & magistræ autoritate constituto rituali in sacris functionibus utantur; & in re tanti momenti, quæ Ecclesia Catholica & ab eâ probatus usus antiquitatis statuit, inviolatè observent. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM majorem, sub Annulo piscatoris, die xyj. Junii M. DC. XIV. Pontificatus anno decimo.

S. Cobellutius.

ORDO

ORDO RERUM
IN HOC LIBRO CONTENTARUM.

D E iis quæ in Sacramentorum administratione generaliter observanda sunt.	pag. 1
De Sacramento baptismi ritè administrando.	3
De materiâ Baptismi.	3
De formâ Baptismi.	3
De ministro Baptismi.	3
De parvulis Baptizandis.	4
De patrinis.	4
De tempore & loco Baptismi.	5
De sacris oleis, & aliis requisitis.	5
Modus Baptizandi parvulos.	6
Benedictio fontis extra Sabbatum Paschæ & Pentecostes, si aqua defecerit. In Sabbato videatur in missali.	10
De confirmatione brevis. §	12
De Sacramento Pœnitentiæ.	12
Ordo ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ.	12
Forma absolutionis.	14
De absolutione ab excommunicatione in foro exteriori.	15
Ritus absolvendi excommunicatum jam mortuum.	16
De modo absolvendi à suspensione vel interdicto extra vel intra Sacramentalem confessionem.	16
De sanctissimo Eucharistiæ Sacramento.	17
Ordo ministrandi Sacram Communionem.	18
De Communione Paschali.	19
De Sponsalibus.	19
De matrimonio.	20
Forma copulandi Desponsatos.	21
	In-

Introductio Puerperæ.	pag. 23
De visitatione infirmorum.	24
De Communione infirmorum.	25
De extrema unctiōe.	27
Ordo ministrandi Sacramentum extremæ unctiōis.	28
Modus iuvandi morientes.	32
Ordo commendationis animæ.	33
De exequiis in genete.	38
De exequiis adultorum.	39
De exequiis palyulorum.	42
De Benedictionibus.	43
Ritus faciendi aquam benedictam.	44
Benedictio candelarum extra diem purificationis B. M. V.	45
In die verò purificationis videatur in missali.	
Benedictio domorum in Sabbatho S. Paschæ.	45
Benedictio domorum alio tempore.	46
Benedictio Loci.	46
Benedictio Domus novæ.	46
Benedictio thalami.	47
Benedictio communis super fruges.	47
Benedictio agni patchalis.	47
Benedictio ovorum.	47
Benedictio panis.	48
Benedictio novorum fructuum.	48
Benedictio herbarum in assumptione B. M. V.	48
Benedictio ad quodvis comestibile.	50
Benedictio vini in festo S. Joannis Evangelistæ.	51
Benedictio ignis in Sabbatho sancto ex missali.	
De exorcizandis obsessis à Dæmone.	51
De Processionibus Litanis. &c.	66

DE IIS
 QUÆ IN SACRAMENTORVM
 ADMINISTRATIONE
 GENERALITER SERVANDA SVNT.

Tea, quæ ex antiquis Catholicæ Ecclesiæ institutis, & sacrorum Canonum, summorumq; Pontificum decretis de Sacramentorum ritibus ac cæremoniis hoc loco præscribuntur, qua par est, diligentia ac religione custodiantur, & ubiq; fideliter serventur; illud ante omnia scire & observare convenit, quod Sacrosancta Tridentina Synodus de iis ritibus *sess. 7. Can. 13.* decrevit in hæc verba:

Si quis dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit.

Cùm igitur in Ecclesia Dei nihil sanctius, aut utilius, nihilq; excellentius, aut magis divinum habeatur, quàm Sacramenta ad humani generis salutem à Christo Domino instituta; Parochus, vel quivis alius Sacerdos, ad quem eorum administratio pertinet, meminisse debet imprimis, se sancta tractare; atq; omni ferè temporis momento ad tam sanctæ administrationis officium paratum esse oportere,

Quamobrem illud perpetuò curabit, ut integrè, castè, pieq; vitam agat: nam, etsi Sacramenta ab impuris coinquinari non possint, neq; à pravis ministris eorum effectus impedi-ri; impurè tamen & indignè ea administrantes, in æternæ damnationis reatum incidunt. Sacerdos igitur, si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit) ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere: nisi priùs corde pœniteat; sed si habeat copiam Confessarii, & temporis locique ratio ferat, confiteri debet.

Quacùnque diei ac noctis horâ ad Sacramenta ministranda vocabitur, nullam officio suo præstando (præsertim si necessitas urgeat) moram interponat. Ac propterea populum sæpè, prout sese offeret occasio præmonebit, ut cùm sacro ministerio opus fuerit, se quamprimùm advocet, nulla temporis aut cujuscunque incommodi habita ratione.

Ipse verò antequam ad hujusmodi administrationem accedat, paululum, si opportunitas dabitur orationi, & sacræ rei, quam acturus est, meditationi vacabit, atque ordinem ministrandi & cæremonias pro temporis spatio prævidebit & perleger.

In omni Sacramentorum administratione superpelliceo sit indutus, & desuper stolâ ejus coloris, quem Sacramenti ritus exposcit, nisi in Sacramento pœnitentiæ ministrando occasio, vel consuetudo, vel locus interdum aliter suadeat,

Curabit etiam, ut sacra supellex, vestes, ornamenta, linteamina, & vasa ministerii, integra, nitidâque sint & munda,

In Sacramentorum administratione eorum virtutem, usum, ac utilitatem, & cæremoniarum significationes, ut Concilium Tridentinum præcipit, ex sanctorum Patrum, & Catechismi Romani doctrinâ, ubi commodè fieri poterit, diligenter explicabit.

Instruções Generales.

Dum Sacramentum aliquod ministrat, singula verba, quæ ad illius formam & ministerium pertinent, attentè, distinctè, & piè claraq; voce pronuntiabit. Similiter & alias orationes & preces devotè & religiosè dicet; nec memoriæ, quæ labilis, confidet; sed omnia recitabit ex libro. Reliquas præterea cæremonias ac ritus ita decenter, graviq; actione peraget, ut astantes ad cælestium rerum cogitationem erigat, & attentos reddat.

Adminstrandum procedens, rei, quam tractaturus est, intentus sit: nec de iis, quæ ad ipsum non pertinent, quidquam cum aliquo loquatur, in ipsaq; administratione actualem attentionem & intentionem habere studeat, vel saltem virtuales faciendi, quod in eo facit Ecclesia.

Illud porro diligenter caveat, ne in Sacramentorum administratione aliquid, quavis de causâ, directè vel indirectè exigat, aut petat; sed ea gratis ministret, & ut omni Simonix vel avaritix suspicione, nedum crimine, longissimè absit. Si quid vero nomine eleemosynæ, aut devotionis studio, peracto jam Sacramento, spontè à fidelibus offeratur, id licitè pro consuetudine locorum accipere poterit, nisi aliter Episcopo videatur.

Fidelibus alienæ parochiæ Sacramenta non ministrabit, nisi necessitatis causâ, vel de licentiâ Parochi, vel Ordinarii.

Omnes autem, qui Sacramenta suscipiunt, loco, & tempore opportuno monebit, ut remoto inani colloquio, habitu, actuq; indecenti, piè ac devotè Sacramentis intersint, & ea, qua par est, reverentiâ suscipiant.

Librum hunc Rituales (ubi opus fuerit) semper, cum ministrabit, secum habebit, ritusq; ac cæremonias in eo præscriptas diligentè observabit.

Cæterum, illorum tantum Sacramentorum, quorum administratio ad Parochos pertinet, ritus hoc opere præscribuntur: cujusmodi sunt, Baptismus, Pœnitentia, Eucharistia, Extrema unctio, & Matrimonium. Reliqua verò duo Sacramenta Confirmationis, & Ordinis, cum Episcoporum sint, ritus suos habent in Pontificali præscriptos. Et ea quæ de iis, aliisq; Sacramentis, scire, servare, & docere Parochi debent, ex Catechismo Romano, Nucleo Catechetico, aliisq; libris desumi possunt. Siquidem hic de iis ferè tantum agere, instituti operis ratio postulat, quæ ad ipsorum quinque Sacramentorum ritus pertinent,

DE SACRAMENTO BAPTISMI
RITE ADMINISTRANDO.

Sacrum Baptisma, quod inter alia legis novæ Sacramenta, à Christo Domino instituta primum tenet locum, cunctis ad salutem necessarium esse, ipsa veritas testatur, illis verbis: Joan. 3. **Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.** Itaq; summa, ad illud opportunè, ritèq; administrandum, ac suscipiendum, diligentia adhibenda est.

Cum autem ad hoc Sacramentum conferendum, alia sint de Jure divino absolutè necessaria, ut materia, forma, Minister. Alia ad illius solemnitatem pertineant, ut ritus, ac cæremoniæ, quas ex Apostolica & antiquissimâ traditione acceptas, & approbatas, nisi necessitatis causa, omittere non licet; de iis aliqua præmonenda sunt, ut sacrum hoc ministerium ritè ac sanctè peragatur.

De materia Baptismi.

AC primùm intelligat Parochus, cum hujus Sacramenti materia sit aqua vera, ac naturalis, nullum alium liquorem ad id adhiberi posse.

Aqua vero solemnis Baptismi sit eo anno benedicta in Sabbatho S. Paschæ vel Pentecostes, quæ in fonte mundo nitida & pura diligenter conservetur; & hæc, quando nova benedicenda est, in Ecclesiæ, vel potius Baptisterii sacrarium effundatur.

Si Aqua benedicta tam imminuta sit, ut minus sufficere videatur, alia non benedicta admisceri potest, in minori tamen quantitate.

Si verò corrupta fuerit, aut effluerit, aut quovis modo defecerit, Parochus in Fontem benè mundatum ac nitidum recentem aquam infundat, eamq; ex formula infrâ præscripta benedicat.

Sed si aqua conglaciata sit, curetur, ut liquefiat.

De forma Baptismi.

Quoniam Baptismi forma his verbis expressa: **Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti**, omnino necessaria est; ideo eam nullo unquam modo licet mutare, sed eadem verba, uno eodemq; tempore, quo fit ablutio, pronuntianda sunt.

Latinus Presbyter Latina forma semper utatur.

Cumq; Baptismum iterare nullo modo liceat, si quis sub conditione, de qua infra, sit baptizandus, ea conditio explicanda est hoc modo: **Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris** &c. Hac tamen conditionalis forma non passim; nec leviter uti licet; sed prudenter, & ubi re diligenter pervestigata probabilis subest dubitatio, infantem non fuisse baptizatum.

Baptismus, licet fieri possit per infusionem aquæ, aut per immersionem, aut per aspersionem; primus tamen vel secundus modus, qui magis sunt in usu, pro Ecclesiarum consuetudine retineatur; ita tamen, ut trina ablutione caput baptizandi perfundatur, vel immergatur, per modum Crucis, uno & eodem tempore, quo verba proferuntur, & idem sit aquam adhibens, & verba pronuncians.

Ubi verò Baptismus fit per infusionem aquæ, cavendum est, ne aqua ex infantis capite in Baptisterium, sed, vel in Sacrarium prope Fontem ipsum exstructum defluat, aut in aliquo vase ad hunc usum parato recepta, in ipsius Baptisterii vel Ecclesiæ Sacrarium effundatur.

De ministro Baptismi.

Legitimus quidem minister Baptismi est Parochus, vel alius Sacerdos à Parocho, vel ab Ordinario loci delegatus; sed quoties infans aut adultus versatur in vitæ periculo, potest sine solemnitate à quocunque sive Clerico, sive Laico, etiam excommunicato, sive viro, sive fœmina, baptizari in qualibet lingua servata tamen materia, forma, & intentione Ecclesiæ.

Sed si adsit Sacerdos, is Diacono præferatur, Diaconus Subdiacono, Clericus Laico, vir fœminæ, nisi pudoris gratia deceat fœminam potius, quam virum baptizare infantem.

non omnino editum: vel nisi melius sciret forma & modum baptizandi. Quare curare debet Parochus, ut fideles, maximè obstetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant & observent.

Pater aut mater propriam prolem baptizare non debet, præterquam in mortis periculo, quando alius non reperitur, qui baptizet, neq; tunc ullam contrahunt cognationem, quæ matrimonii usum impediatur.

De baptizandis Parvulis.

Opportunè Parochus hortetur, eos, ad quos ea cura pertinet, ut natos infantes sive baptizandos, sive baptizatos quamprimum fieri poterit, & quæ decet Christianam modestiam, sine pompæ vanitate deferant ad Ecclesiam, ne illis Sacramentum tantoperè necessarium nimium differatur, cum periculo salutis, & ut iis qui ex necessitate primum baptizati sunt, consuetæ cæremoniæ ritusq; suppleantur, omisâ formâ, & ablutione.

Nemo in utero matris clausus baptizari debet, sed si infans caput emiserit, & periculum mortis imminet, baptizetur in capite; nec postea, si vivus evaserit, erit iterum baptizandus. At si aliud membrum emiserit, quod vitalem motum indicet, in illo, si periculum impendeat, baptizetur, & tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus, ut supra dictum est: *Si non es baptizatus, ego &c.* Si verò ita baptizatus deinde prodierit mortuus, debet in loco sacro sepeliri.

Mater, si prægnans mortua fuerit, fœtus quamprimum cautè extrahatur, ac, si vivus fuerit, baptizetur, si fuerit mortuus & non potuerit baptizari, in loco sacro sepeliri non debet.

Expositi infantes, & inventi, si re diligenter investigata de eorum baptismo non constet, sub conditione baptizentur.

In Monstris vero baptizandis, si casus eveniat, magna Cautio adhibenda est: de quo, si opus fuerit, ordinarius loci, vel alii periti consulantur, nisi mortis periculum imminet. Monstrum, quod humanam speciem non præ se fert, baptizari non debet, de quo si dubium fuerit, baptizetur sub hac conditione: Si homo es, ego te baptizo, &c. Illud verò de quo dubium est, unane, an plures sint personæ, non baptizetur donec id discernatur. Discerni autem potest, si habeat unum vel plura capita: unum vel plura pectora: tunc enim totidem erunt corda & animæ, hominesq; distincti, & eo casu singuli seorsim sunt baptizandi, unicuiq; dicendo, Ego te baptizo in nomine &c. Si verò periculum mortis imminet, tempusq; non suppetat, ut singuli separatim baptizentur, poterit minister, singulorum capitibus aquam infundens omnes simul baptizare dicens.

Ego vos baptizo in nomine Patris &c. Quam tamen formam in iis solum & in aliis similibus mortis periculis, ad plures simul baptizandos, & ubi tempus non patitur, ut singuli separatim baptizentur, aliàs nunquam, licet adhibere.

Quando vero non est certum in monstro esse duas personas, vel quia duo capita & duo pectora non habet benè distincta: tunc debet primum unus absolutè baptizari, & postea alter sub conditione. Si non es baptizatus, ego te &c.

De Patrinis.

Parochus antequam ad Baptizandum accedat, ab iis, ad quos spectat, exquirat diligenter, quem vel quos susceptores elegerint, qui infantem de Sacro fonte suscipiant, nec plures, quam liceat, aut indignos, vel ineptos admittat.

Patrinus unus tantum, sive vir, sive mulier, vel ad summum unus & una adhibeantur, ex decret. Con. Trid. Sed simul non admittantur duo viri, vel duæ mulieres, neq; baptizandi Pater aut Mater.

Hos autem Patrinos saltem in ætate pubertatis ac Sacramento confirmationis confirmatos esse, maximè convenit.

Sciant præterea Parochi ad hoc munus admittendos non esse infideles aut Hæreticos, non publice excommunicatos aut interdictos, non publice criminosos aut infames, nec Parentes carnales suarum prolium. Nec præterea, qui sana mente non sunt, nec qui ignorant Rudimenta fidei, hæc enim Patrini spirituales Filios suos, quos de Baptismi fonte susceperint, ubi opus fuerit, opportunè docere tenentur.

De tempore & loco Baptismi.

QUAMVIS Baptismus quovis tempore, etiam interdicti & cessationis à divinis, præsertim si urgeat necessitas, conferri possit; tamen duo potissimum ex antiquissimo Ecclesiæ ritu sunt sacri Dies, in quibus solemnè Cæremonia hoc Sacramentum administrari maximè convenit: nempe Sabbatum Sanctum Paschæ, & Sabbatum Pentecostes, quibus diebus baptismalis Fontis aqua ritè consecratur quem ritum, quantum commodè fieri potest, in adultis baptizandis, nisi vitæ periculum imminet, retineri decet, aut certè non omnino prætermitti, præcipuè in Metropolitanis aut Cathedralibus Ecclesiis.

Ac licet, urgente necessitate, ubiq; baptizari nihil impediatur, tamen proprius Baptismi administrandi locus est Ecclesia, in qua sit Fons baptismalis.

Itaque, necessitate exceptâ, in privatis locis nemo baptizari debet; nisi fortè sint Regum, aut magnorum Principum Filii, id ipsis ita deposcentibus; dummodo id fiat in eorum capellis seu oratoriis, & in Aqua baptismali de more benedicta.

Baptisterium sit decenti loco & forma, materiaq; solidâ, & quæ aquam benè contineat, decenter ornatum, & cancellis circumseptum, serâ & clave munitum, atq; ita obseratum, ut pulvis vel aliæ sordes intro non penetrent in eoque, ubi commodè fieri poterit, depingatur Imago S. Joannis Christum baptizantis,

De Sacris Oleis & aliis requisitis.

SACRUM Chrisma & Sanctum Oleum, quod & catechumenorum dicitur, quorum usus est in Baptismo, eodem anno sint ab Episcopo benedicta feria quinta in Cæna Domini. Curabit Parochus ut ea suo tempore quamprimum habeat, & tunc vetera in Ecclesia comburat.

Veteribus oleis nisi necessitas cogat, ultra annum non utatur; ac si deficere videantur, & Chrisma aut Oleum benedictum haberi non possint, aliud Oleum de Olivis, non benedictum adjiciatur, sed in minori quantitate.

Chrisma & Oleum Sacrum sint in suis vasculis argenteis aut stanneis bene obturatis; quæ vascula sint inter se distincta, & propriam unumquodq; inscriptionem habeat, majusculis literis, ne error committatur.

Ad usum vero quotidianum minoribus ex argento vel stanno uti poterit, quæ tamen etiam sint literis bene distincta, ne erretur; & in ea ex majoribus vasculis Chriasmatis & Olei, quod sufficiat, infundatur, atq; ut effusionis periculum caveatur, commodum erit gossypium imponere, in quod, cum Sacerdos vult inungere, pollex immittatur.

Hæc vascula in loco proprio honesto ac mundo, distincto à Tabernaculo sub clave & tuta custodia decentè asserventur, ne ab alio nisi à Sacerdote temerè tangantur, aut eis sacrilegè quisquam abuti possit.

Parochus, quo ad fieri potest, curet ne hæc Olea per Laicos deferantur: Caveat item ne de iis quidquam ulli unquam tribuat, cujusvis rei prætextu.

Sal quod in Os baptizandi immittendum est, sit benedictum sua peculiari benedictione, quæ infra. Neq; utatur sale exorcizato ad aquam benedictam. Sit bene confractum, attritum, siccum, mundum. Nemini reddatur, sed ad Baptizandos servetur, vel in Sacrarium aut Baptisterium fundatur.

Cum igitur Sacramentum hoc administrandum est, in promptu esse debent 1. Vascula Sacri Olei Chriasmatis & Catechumenorum. 2. Vasculum cum sale benedicendo, vel benedicto. 3. Vas pro manuum lotionem post Baptismum. 4. Alba vestis in modum pallioli, vel linteolum candidum capiti infantis imponendum. 5. Aliquæ guttulæ Vini Ori infantis imponendæ. 6. Cereus ardens.

Omnibus igitur opportunè præparatis Sacerdos ad tanti Sacramenti administrationem lotis manibus, superpelliceo & Stola indutus accedat Clericum pariter superpelliceo indutum, si potest secum adhibeat, qui ministret.

Ita paratus accedat ad limen Ecclesiæ, ubi expectant, qui infantem detulerunt:

Si non constet, interroget, an sit suæ Parochiæ, masculus an fœmina, an sit domi baptizatus, à quo, quam ritè, qui sint compadres qui infantem teneant, pro eoq; respondeant,

deant, quos pie ac decenter assistere, ac prout opus fuerit, pro baptizando ad interrogationes respondere, ad moneat.

Et quoniam iis, qui baptizantur, tanquam Dei Filiis in Christo regenerandis, & in ejus militiam ascribendis nomen imponitur, curet, ne obscœna, fabulosa aut ridicula, Deorum inanum, vel Ethnicorum nomina fidelibus imponantur; sed potius, quatenus fieri potest, Sanctorum, quorum exemplis fideles ad pie vivendum excitentur, & Patrociniis protegantur.

MODUS BAPTIZANDI PARVULOS.

PARochus ad baptizandum infantem requisitus, prius inquirat, quinam sint designati Patrini; plures enim, quam duos, eosq; Catholicos, admittere non convenit. Obstetricum cum puero & Patrinis horâ constitutâ Parochum in foribus Ecclesiæ expectet. Et Parochus vultu ad orientem verso baptizandum, contra se statuat, positum super brachium dextrum levantis; si duo sint baptizandi, masculus & fœmella, statuat masculum ad dextram, fœmellam ad sinistram, & prius quam solemniter incipiat baptizare, interroget ab obstetrice, an baptizaverit infantem, quâ forma & materia &c. Deinde incipiat, signando se Cruce.

In Nomine Patris, † & Fi† lii, & Spiritus † Sancti. Amen.

S. Begehrt ihr, daß das Kind getaufft werde?

R. Ja Herr.

S. Kennet das Kind. R. N.

Antwort mir von des Kindswegen auf meine Fragen.

S. N. Widersagest du dem Teuffel?

R. Ich widersage.

S. Und allen seinen Wercken.

R. Ich widersage.

S. Und aller seiner Pracht und Hoffart.

R. Ich widersage.

S. Glaubst du in Gott den Vatter allmächtigen Schöpffer Himmels und der Erden?

R. Ich glaub.

S. Glaubst du auch in Jesum Christum, seinen einigen Sohn, unsern Herrn, der empfangen ist vom H. Geist, geboren aus Maria der Jungfrauen, gelitten unter Pontio Pilato, gecreuziget, gestorben, und begraben, abgestiegen zu der Hölle, am dritten Tag wieder aufstanden von den Todten, auffgefahen zum Himmel, sitzet zu der Rechten Gottes des allmächtigen Vatters, von dannen er kommen wird zu richten die Lebendigen und die Todten.

R. Ich glaub.

S. Glaubst du auch in den H. Geist, die H. allgemeine Christliche Kirch. Gemeinschaft der Heiligen, Vergebung der Sünden. Auferstehung des Fleisches. Und ein ewiges Leben?

R. Ich glaub.

Deinde sacerdos ter lenitet sufflet in faciem infantis, & dicat tantum semel.

Exi ab eo (vel ab ea) immunde Spiritus, & da locum Spiritui Sancto paraclito.

Facit, signum Crucis pollice in fronte & in pectore infantis, dicens.

Accipe signum Crucis, tam in fronte † quam in Corde † fume fidem cœlestium præceptorum, talis esto moribus, ut Templum Dei jam esse possis.

Oremus.

Preces nostras, quæsumus Domine, clementer exaudi: & hunc electum tuum **N.** (vel hanc electam tuam (si sint plures) hos electos tuos) Crucis Dominicæ impressione signatum perpetuam virtute custodi, ut magnitudinis gloriæ tuæ rudimenta servans, per custodiam mandatorum tuorum ad regenerationis gloriam pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. **R.** Amen.

Deinde imponat manum super caput infantis, ac dicat.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, respicere dignare super hunc famulum tuum, (hanc famulam tuam) **N.** quem (quam) ad rudimenta fidei vocare, dignatus es, omnem cœcitatē cordis ab eo (ea) expelle, dirumpe omnes laqueos Sathanæ, quibus fuerat colligatus (ta:) aperi ei Domine Januam pietatis tuæ, ut signo sapientiæ tuæ imbutus (ta), omnium cupiditatum foetoribus careat, & ad suavem odorem præceptorum tuorum, lætus (ta) tibi in Ecclesia tua deserviat, & proficiat de die in diem, ut idoneus (ea) efficiatur accedere ad gratiam baptismi tui percepta medicina. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde benedicat salem, si non sit benedictus, alias sæpius ad eundem usum deservire potest.

Exorcizo te creatura salis, in nomine Dei Patris omnipotentis † & in charitate Domini nostri Jesu Christi † & in virtute Spiritus Sancti †, Exorcizo te per Deum vivum, † per Deum verum, † per Deum sanctum, † per Deum qui te ad tutelam humani generis procreavit, & populo venienti ad credulitatem per servos suos consecrari præcepit, ut in nomine sanctæ Trinitatis efficiaris salutare Sacramentum ad effugandum inimicum. Proinde rogamus te Domine Deus noster, ut hanc creaturam salis, sanctificando sanctifices, † & benedicendo benedicas, † ut fiat omnibus fumentibus perfecta medicina, permanens in visceribus cordis eorum, in nomine ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. **R.** Amen.

Deinde parum salis immittat in os infantis, si plures sint, ad singulos repetatur, dicens.

N. Accipe salem sapientiæ, propitiatio sit tibi in vitam æternam,

R. Amen.

S. Pax tecum.

R. Et cum spiritu tuo.

Ore-

Oremus.

DEus Patrum nostrorum, Deus universæ conditor veritatis, te supplices exoramus, ut hunc famulum tuum (hanc famulam tuam) respicere digneris propitius, & hoc primum pabulum salis gustantem non diutius esurire permittas, quo minus cibo repleatur cœlesti, quatenus sit semp̄er spiritu fervens, spe gaudens, tuo semp̄er nomini ferviens. Perduc eum (eam) Domine quæsumus ad novæ regenerationis lavacrum, ut cum fidelibus tuis promissionum tuarum æterna præmia consequi mereatur. Per Christum Dominum nostrum. **R.** Amen.

Exorcizo te, immunde spiritus, In nomine Patris, † & Filii, † & Spiritus sancti, † ut ex eas & recedas ab hoc famulo Dei (ab hac famula Dei) **N.** Ipse enim tibi imperat maledicte, damnate, qui pedibus super mare ambulavit, & Petro mergenti dexteram porrexit. Ergo maledicte diabole, recognosce sententiam tuam, & da honorem Deo vivo & vero; da honorem Jesu Christo Filio ejus, & Spiritui Sancto, & recede ab hoc famulo Dei (ab hac famula Dei) **N.** quia istum (am) sibi Deus & Dominus noster Jesus Christus ad suam sanctam gratiam fontemq; baptismatis vocare dignatus est.

Hic pollice infantem signat in fronte dicens.

Et hoc signum sanctæ Crucis † quod fronti ejus damus, tu maledicte Diabole nunquam audeas violare. Per eundem Christum Dominum nostrum. **R.** Amen.

Mox imponit manum super caput infantis.

Oremus.

ATERNAM ac justissimam pietatem tuam deprecor, domine sancte, Pater omnipotens, æterne deus, auctor luminis & veritatis, super hunc famulum tuum, (hanc famulam tuam) **N.** ut digneris illum (am) illuminare lumine intelligentiæ tuæ: munda eum, (am) & sanctifica: da ei scientiam veram, ut dignus (a) gratia baptismi tui effectus, (ta) teneat firmam spem, consilium rectum, doctrinam sanctam. Per Christum dominum nostrum. **R.** Amen.

Ad circumstantes.

Dieweil unser lieber Herr und Heyland die Kindelein zu ihm zu bringen befohlen hat, damit dann diß Kind zu ihm komme, und in Ewigkeit von ihm nicht wieder abgeschieden werde, wollen wir Gott anrufen, und vor selbigß betten ein Vatter unser, Englischen Gruß, und Christlichen Glauben.

Oret clara voce latine vel germanice, quibus finitis, dicet.

Exorcizo te omnis spiritus immunde, In Nomine dei Patris omnipotentis, † & in Nomine JESU CHRISTI, Filii ejus, domini & Judicis nostri, † & in virtute Spiritus Sancti, † ut discedas ab hoc plasmate dei **N.** quod dominus noster ad Templum sanctum suum vocare dignatus est, ut fiat Templum dei vivi, & Spiritus sanctus habitet in eo. Per eundem

Chri.

Christum Dominum nostrum, qui venturus est Judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. **R.** Amen.

Deinde Sacerdos digito accipit de saliva oris sui, & tangit aures & nares infantis dicens,

Epheta, quod est, adaperire: tangit aurem dextram: in odorem suavitatis, tangit nares: tu autem effugare maledicte diabole: tangit aurem sinistram, appropinquabit enim Judicium Dei.

Hic ponit extremam partem stolæ super caput infantis dicens.

Ingredere **N.** in Templum Dei, ut habeas partem cum Christo in vitam æternam. **Amen.**

Ubi peruentum fuerit ad fontem.

Begehret ihr daß dieses Kind getauffet werde?

R. Ja Herr.

Repetantur hic priores interrogationes.

Intingit pollicem in oleo Catechumenorum, & infantem ungit in pectore & in Scapulis dicens.

Ego te linio † Oleo Salutis † in Christo Jesu † Domino nostro, in vitam æternam. **Amen.**

Deinde abstergit pollicem & inuncta loca,

Sac. Wilt ihr daß das Kind getaufft werde?

R. Ja Herr.

Rennet das Kind.

R. N.

Tum levante uno vel utroq; infantem tenente, Sacerdos accipit aquam ex fonte, & ter fundit super caput infantis dicens.

N. Ego te baptizo in nomine Patris, † & Filii, † & Spiritus sancti † **Amen.**

Si vero cognoverit infantem esse baptizatum ab obstetrice, & omnibus ritè examinatis judicet eum re baptizandum, utatur hac formula.

N. Si non es baptizatus vel baptizata. Ego te baptizo in nomine Patris, † & Filii, † & Spiritus sancti † **Amen.**

Mox intingit pollicem in Sacro Chrismate, & ungit infantem in vertice capitis, non in fronte, dicens.

Deus omnipotens, & Pater domini nostri Jesu Christi, qui te regeneravit ex aquâ, & Spiritu sancto, quiq; tibi dedit remissionem omnium peccatorum.

Ipse te liniat † Chrismate salutis, in eodem Christo Jesu, domino nostro in vitam æternam. **R.** Amen.

Imponit baptizato linteolum loco vestis candidæ dicens!

Accipe vestem candidam, quam immaculatam perferas ante tribunal domini nostri Jesu Christi, ut habeas vitam æternam. **R.** Amen.

Hic Parochus deterfis manibus cum aliis discedit à baptisterio ad Altare expectans puerum, quem revestitum portant ad Sacerdotem, qui guttulam vini ori infantis infundit, dicens.

Hujus vini perceptio sit tibi in salutem æternam corporis & animæ. **Amen.**

Deinde dat Patrino ardentem cereum dicens.

C

Acci-

Accipe lampadem ardentem, & irreprehensibilis custodi baptismum tuum: serua Dei mandata, ut cum dominus venerit ad nuptias possis occurrere ei, unà cum omnibus sanctis in aula cœlesti, habeasq; vitam æternam & vivas in sæcula sæculorum. **R. Amen.**

Vade in Pace † & dominus sit tecum. Amen.

Postremo si necesse videbitur moneat Paternos.

Sun ermahn ich euch als Gevattern, daß ihr diß Kind, mit welchem, wie auch seinen Eltern ihr anigo in nahe Freundschaft getretten seyd, euch last anbefohlen seyn, daß ihr selbiges, wann die Eltern saumig würden, oder absterben, das Vatter unser, Englischen Gruff, Glauben, Sehen Gebott, und gehorsam der Catholischen Kirchen, lehret, und unterweist in allem, was zum Gehorsam der Kirchen und seiner Seeligkeit vonnöthen seyn wird.

Si infans vel adultus ita graviter laboret, ut periculum imminet, ne pereat, antequam baptismus perficiatur, Sacerdos, ommissis aliis, eum baptizet fundendo aquam super caput ejus dicens, **Ego te baptizo** &c. Si aqua baptismalis ob periculum haberi nequeat, utatur simplici, & si habeat Chrisma, eum liniat in vertice.

Deus omnipotens &c. dabitq; ei linteolũ: **Accipe vestem candidam** &c. ut supra, ac demum det ei lumen accensum. **Accipe lampadem** &c. si postea supervivat, ritus omisi suppleantur.

Curet Parochus moneri Parentes ne infantes secum habeant in lecto, propter periculum oppressionis, sed benè custodiant, & opportunè ad Christianam disciplinam instituant.

Commonendi etiam sunt, si opus, ne filios Judæis aliisque infidelibus vel hæreticis mulieribus ullo modo lactandos vel nutriendos tradant.

Antequam discedant ex ecclesia in libro ad id pararo annotentur nomina Parentum, Patrinorum, & baptizati.

Si adultus vel adulta ad baptismum veniat, servetur modus baptizandi adultos, ut præscribitur in Rituali Romano.

Benedictio Fontis Baptismi extra Sabbatum Paschæ & Pentecostes,

si aqua defecerit.

Primũ lavatur & mundatur vas Baptisterii, deinde limpida aqua repletur. Tum Sacerdos cum suis Clericis cruce, duobus cereis, thuribulo & incenso cum vasculis olei catechumenorum & chrismae præcedentibus vadit ad fontem & incipit Lytanas majores omnium Sanctorum, vel eas quæ habentur in Sabbato sancto, & ante versum, **ut nos exaudire digneris**, dicit bis, **ut fontem istum ad regenerandam tibi novam prolem benedicere † & consecrare † digneris**, te rogamus audi nos. Et dicto ultimo Kyrie eleison dicit. **Pater noster & Credo.** Clara voce totum his finitis.

V. Apud te est domine fons vitæ
R. Et in lumine tuo videbimus lumen
V. Domine exaudi orationem meam
R. Et clamor meus ad te veniat
V. Dominus vobiscum
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, adesto magnæ pietatis tuæ misteriis, adesto Sacramentis, & ad recreandos novos populos, quos tibi fons baptismatis

matris parturit, spiritum adoptionis emitte: ut quod nostræ humilitatis gerendum est ministerio, virtutis tuæ impleatur effectu. Per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus: per omnia sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Exorcismus aquæ.

Exorcizo te creatura aquæ, per Deum vivum, † per Deum verum, † per Deum sanctum, † per Deum qui te in principio verbo separavit ab aridâ, cujus super te spiritus ferebatur, qui te de paradiso manare jussit.

Hic manu aquam dividat, & deinde de ea effundat extra marginem fontis versus quatuor orbis partes prosequens.

Et in quatuor fluminibus totam terram rigare præcepit: qui te in deserto amaram, per lignum, dulcem fecit atq; potabilem; qui te de petra produxit, ut populum, quem ex Ægypto liberaverat, siti fatigatum recrearet. Exorcizo te & per Jesum Christum filium ejus unicum, dominum nostrum, qui te in Cana Galilæa signo admirabili, sua potentia convertit in vinum: qui super te pedibus ambulavit, & à Joanne in Jordane in te baptizatus est: qui te unâ cum sanguine de latere suo produxit, & discipulis suis jussit, ut credentes baptizarent in te, dicens: Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: ut efficiaris aqua sancta, aqua benedicta, aqua, quæ lavat sordes, & mundat peccata. Tibi igitur præcipio omnis spiritus immunde, omne phantasma, omne mendacium, eradicare & effugare ab hac creatura aquæ salientis in vitam æternam, regenerans eos Deo Patri, & Filio, & Spiritui sancto in nomine ejusdem domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. *R.* Amen.

Oremus.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, aquarum spiritualium sanctificator, te suppliciter deprecamur, ut ad hoc ministerium humilitatis nostræ respicere digneris, & super has aquas abluendis & purificandis hominibus præparatas, Angelum sanctitatis emittas, quo peccatis vitæ prioris ablutis, reatuq; deteriso, purum sancto Spiritui habitaculum regenerati effici mereantur. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat, in unitate ejusdem Spiritus sancti Deus: Per omnia sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Tunc sufflet rer in aquam versus tres partes, secundum hanc figuram ↓ deinde imponit in censum in Thuribulo, & fontem in censat, postea infundens de oleo catechum, in fontem in modum Crucis dicit.

Sanctificetur, & foecundetur fons iste oleo salutis, renascentibus ex eo in vitam æternam in nomine † Patris, & † Filii, & Spiritus † sancti. *R.* Amen.

Deinde eodem modo infundit de chrismate dicens.

Infusio Chrismatis Domini Jesu Christi, & Spiritus sancti Paracleti, fiat in nomine sanctæ Trinitatis. *R.* Amen.

Postea accipit ambas ampullas Olei & Chrismatis, & de utroq; simul in modum Crucis in fundendo dicit.

Commixtio Chrismatis sanctificationis, & Olei unctionis, & aquæ baptismatis, pariter fiat, in nomine Patris, † & Filii, † & Spiritus † sancti, **R.** Amen.

Tum depositis ampullis, dextrâ manu oleum sanctum & chrisma infusum miscet cum aqua & spargit per totum fontem. Deinde manum detergit, baptizandos baptizat, Si neminem baptizat, statim manus abluat, ablutio fundatur in Sacrarium.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

Cum materia, forma, ordo, & ritus hujus Sacramenti Episcopum, veluti Ministrum hujus concernat, hic de his nihil ponitur nisi quod Parochi Confirmationis Sacramentum, ejusq; effectum, gratiam scilicet majorem ad resistendum Diabolo & tentationibus, suis diligenter explicent, ut & in statu gratiæ suscipiatur. Curabunt etiam, ut omnia tam Confirmatorum, quam parentum & patrinorum nomina exactè notentur, quatenus confirmationis testimonia dare valeant; & de cognatione spiritali inter confirmatum ejusq; Parentes, & Patrinum contracta cognoscere. Et si fortè contingat, quosdam inveniri, qui hoc impedimento posito, nihilominus matrimonium contrahere vellent, Parochi desuper Superiorem loci informare valeant.

Fascia post triduum solvatur & detergatur frons, fasciaq; comburatur.

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

Pœnitentiæ Sacramentum, relapsis post baptismum unicum salutis remedium, à Sacerdote proprio, vel alio ad id delegato, & ab Ordinario antecedentè approbato, tanto administretur accuratius, quanto petitur frequentius; ne vel ignorantia Ministri, vel nimia facilitate à quibusvis casibus absolvendi vilescat, vel nimia hæsitacione & scrupulandi morâ fiat exosum.

Materia ejus remota sunt peccata, proxima verò actus pœnitentis. Minister solus Sacerdos habens jurisdictionem ordinariam vel delegatam, at in periculo mortis quivis Sacerdos à quibusvis peccatis absolvere potest. Forma vero est. **Ego te absolvo à peccatis tuis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.** Cætera antecedentia & subsequencia sunt tantum requisita ad solemnitatem, non verò ad necessitatem Sacramenti.

Prudentiam & scientiam hic requisitam assiduè ad Deum precibus & studio continuo Minister sibi acquirat, ut de quovis animi morbo debite judicare, & convenientia media præscribere valeat, ne tanquam imperitus medicus medicinam omnibus unam præscribat, vel ut est vice Dei Judex, in ferendâ scientia aberret. Peritos itaq; sæpè consulat, & Authores de casibus conscientiæ tractantes diligenter evolvat. Memineritq; in omnibus artissimi sigilli secretæ confessionis, ut sub perpetuo silentio accepta custodiat.

Casus summo Pontifici & Ordinario loci reservados, suaq; Ecclesiæ constitutiones sciat, & diligentèr observet, sicut & omnem doctrinam hujus Sacramenti, & alia ad ejus administrationem necessaria.

Ordo ministrandi Sacramentum Pœnitentiæ.

Sacerdos ad audiendum confessionem vocatus, promptum faciemq; se præbeat; ac priusquam ad audiendam confessionem accedat, si tempus suppetat, ad hoc ministerium rectè sanctèq; obeundum, divinum auxilium piis precibus implorabit.

In Ecclesiis, non autem in privatis ædibus confessiones audiat, nisi ex causâ rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti ac patenti loco præstare.

Habeat in Ecclesia sedem confessionalem, in qua sacras confessiones excipiat: quæ sedes patenti, conspicuo, & apto loco Ecclesiæ posita, crate perforatâ inter pœnitentem & Sacerdotem sit instructa.

Superpelliceo & stola violacei coloris utatur, si id tempus vel loci consuetudo ita ferat:

Pœ-

Pœnitens, si opus fuerit, admoneatur, ut qua decet humilitate mentis & habitus accedat, flexis genibus signo crucis se muniat.

Mox (nisi aliter notus fuerit) confessarius inquiret, an sit subditus suæ jurisdictioni, an conjugatus, quando ultimo confessus, an in confessione præcedenti vel aliâ quâdam aliquid scienter omisissum, quod nondum sit confessus, an priorem pœnitentiam absolverit, conscientiam benè discussit.

Quodsi pœnitens aliqua censura, vel casu reservato sit ligatus, à quo ipse non possit absolvere, non absolvat, nisi prius obtentâ facultate à superiore.

Casus in hac Diœcesi Paderbornensi Episcopo reservati sunt sequentes,

1. Crimen incendiarii.
2. Sacrilega calicum & Monstrantiarum ex Ecclesia surreptio.
3. Homicidium & infanticidium tam prolis natæ quam fœtus animati.
4. Incestus in primo gradu & congressus cum Moniali.
5. Sodomia & cum brutis congressio.
6. Defloratio violenta virginum & earundem raptus.

7. Omne explicitum cum Dæmone pactum & grave per veneficium illatum damnum, reliquos de jure summo Pontifici & Episcopis reservatos casus ex auctoribus casuum recognoscant.

Si vero confessarius, pro personarum qualitate cognoverit pœnitentem ignorare Christianæ fidei rudimenta, si tempus suppetat, cum breviter instruat de articulis fidei, & aliis ad salutem cognitu necessariis, & ignorantiam ejus corripiat, illumq; admoneat, ut ea post modum diligentius addiscat.

Tum pœnitens confessionem generalem latina vel vulgari lingua dicat, scilicet: Confiteor: vel saltem utatur his verbis.

Confiteor Deo omnipotenti, omnibus sanctis & tibi Pater.

Ich bekenne vor Gott dem Allmächtigen, allen lieben Heiligen und euch daß ich ze.

Peccata sua deinde confiteatur; adjuvante, quotiescunq; opus fuerit, Sacerdote, qui confitentem non reprehendet, nisi finita confessione, ut dicetur; neq; interpellabit, nisi opus fuerit aliquid melius intelligere: proinde fiduciam ei præbeat, & humaniter suggerat, ut omnia peccata sua ritè & integrè confiteatur, remotâ stultâ illâ quorundam verecundiâ, qua præpediti, suadente Diabolo, peccata confiteri non audent.

Si Pœnitens numerum, species, & circumstantias peccatorum explicatu necessarias, non expresserit, eum Sacerdos prudentè interroget, ut quantum novit, vel tempus saltem peccati, si aliter nequeat, explicet.

Caveat verò, ne curiosis aut inutilibus interrogationibus quemquam detineat, præsertim juniores utriusq; sexus; vel alios, de eò, quod ignorant, imprudentè interroget, ne scandalum patiantur, indeq; peccare discant.

Demum auditâ confessione, perpendens peccatorum, quæ ille admisit, magnitudinem ac multitudinem, pro eorum gravitate, ac pœnitentis conditione, opportunas correptiones, ac monitiones, pro ut opus esse viderit, paternâ charitate adhibebit, & ad dolorem, & contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atq; ad vitam emendandam, ac melius instituendam inducet, remediaq; peccatorum tradet.

Postremo datâ & præmissâ tali instructione, salutarem & convenientem satisfactionem, quantum spiritus & prudentia suggesserit, injungat, habitâ ratione status, conditionis, sexus, ætatis, & dispositionis pœnitentium. neq; semper maximam pro mortalibus pœnitentiam injungat, ne infirmiores deterreat, neq; passim pro gravibus levissimas pœnitentias imponat, ne si fortè peccatis conniveat, alienorum peccatorum particeps efficiatur. Id verò ante oculos habeat, ut satisfactio non sit tantum ad novæ vitæ remedium, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum castigationem.

Quare curet, quantum fieri potest, ut contrarias peccatis pœnitentias injungat: veluti, avaris eleemosynas, libidinosis jejunia, vel alias carnis afflictiones; superbis humilitatis offi-

cia, desidiolis devotionis studia. Rarius autem vel serius confitentibus, vel in peccata facile recidentibus, utilissimum fuerit Consulere, ut sæpè, puta semel in mente, vel certis diebus solemnibus confiteantur, & si expediat, communicent.

Pœnitentias pecuniarias sibi ipsi Sacerdos, non applicet: neq; à pœnitentibus quicquam tanquam ministerii sui præmium petat vel accipiat.

Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam pœnitentiam non imponat.

Videat autem diligentèr Sacerdos, quando, & quibus conferenda vel neganda, vel differenda sit absolutio, ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces: quales sunt, qui nulla dant signa doloris, qui odia & inimicitias deponere, aut aliena, si possint, restituere, aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt; aut qui publicum Scandalum dederunt, nisi publice satisfaciant, & scandalum tollant; neq; etiam eos absolvat, quorum peccata sunt superioribus reservata.

Si vero quis confiteatur in periculo mortis constitutus, absolvendus est ab omnibus peccatis, & censuris, quantumvis reservatis (cessat enim tunc omnis reservatio) sed prius, si potest, cui debet, satisfaciat: ac si periculum evaserit, & aliqua ratione superiori, à quo alias esset absolvendus, se sistere teneatur, cum primum poterit, coram eo se sistat, quicquid debet, præstiturus.

Quod si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquenda ægrum deficiat, nutibus & signis conetur, quo ad fieri poterit, peccata pœnitentis cognoscere, quibus utcuq; vel in genere, vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est.

Meminerit porro Sacerdos, ægris non esse injungendam gravem, aut laboriosam pœnitentiam; sed indicendam tantum illam, quam, si convaluerint, opportuno tempore peragant. Interim juxta gravitatem morbi, aliqua oratione, aut levi satisfactione imposita, & acceptata, absolvantur, pro ut opus fuerit. Cum rudibus, simplicioribus & rusticis studeat ante absolutionem elicere actum contritionis vel attritionis.

FORMA ABSOLUTIONIS.

Cum igitur pœnitentem absolvere voluerit, injuncta ei prius, & acceptata salutari pœnitentia, primò dicet.

Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducatur te ad vitam æternam. Amen.

Dein dextrâ versus pœnitentem elevatâ dicit.

Indulgentiam, absolutionem, & remissionem omnium peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & misericors dominus. Amen.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego autoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, (suspensionis) & interdicti, in quantum possum, & tu indiges.

Deinde.

Ego te absolvo à peccatis tuis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

Passio domini nostri Jesu Christi, merita B. Mariæ semper Virginis, & omnium Sanctorum, & quicquid boni feceris, & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.

In frequentioribus autem & brevioribus confessionibus omitti potest Misereatur, aliquando etiam, si necessitas urgeat, & status pœnitentis permittat, Dominus noster, sicut & Passio Domini, ut in periculo mortis, vel intercurrente alia improvisa turbatione, & tunc sufficit solum dicere: Ego te absolvo ab omnibus censuris & peccatis tuis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen. DE

DE ABSOLUTIONE AB EXCOMMUNICATIONE

IN FORO EXTERIORI.

Si potestas absolvendi ab excommunicationis sententia Sacerdoti commissa fuerit à superiore, & in mandato certa forma sit præscripta, illa omnino servanda est: si vero in mandato leu commissione dicitur: *In formâ ecclesiæ consuetâ absolvat.* Sequentia servanda sunt.

Primo. Ut excommunicatus ei, ob cuius offensam in excommunicationem incurrit, prius, si potest, satisfaciat. Quod si tunc non possit, sufficientem cautionem præbeat, ut saltem, si eam præstare non potest, juret, se, cum primum poterit, satisfacturum.

Secundo. Si Crimen, ob quod in excommunicationem incidit, sit grave, juramentum ab eo exigatur, de parendo mandatis Ecclesiæ, quæ illi fient pro tali causa: ac præcipuè, ne deinceps delinquat contra illum canonem, vel decretum, contra quod faciendo censuram incurrit.

Deniq; hunc absolvendi ritum observabit.

Pœnitentem coram se utroq; genu flexo in humero (si vir sit) usq; ad camisiam exclusivè denudato virgâ aut funiculis levitèr percutit sedens, dicendo totum psalm. *Miserere cum Gloria Patri, &c.*

Deinde surgit, & aperto capite dicit.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison: Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. *✠.* Salvum fac Servum tuum (vel ancillam tuam.) *R.* Deus meus sperantem in te. *✠.* Nihil proficiat inimicus in eo (vel in ea.) *R.* Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. *✠.* Esto ei domine turris fortitudinis. *R.* à facie inimici. *✠.* domine exaudi orationem meam. *R.* Et clamor meus &c.

Oremus:

Deus, cui proprium est, misereri sempèr, & parcere, suscipe deprecationem nostram, ut hunc famulum tuum, (hanc famulam tuam) quem (quam) excommunicationis sententia constringit, miseratio tuæ pietatis clementèr absolvat. Per Christum dominum nostrum.

R. Amen.

Mox sedet, & cooperto capite dicit.

Dominus noster Jesus Christus te absolvat, & ego te, autoritate ipsius, & sanctissimi domini nostri Papæ, (vel Reverendissimi Episcopi N. vel talis superioris N.) mihi commissâ absolvo te à vinculo excommunicationis, in quam incurristi (vel incurrisse declaratus es) propter tale factum, (vel talem causam N.) & restituo te communioni & unitati fidelium, & sanctis Sacramentis Ecclesiæ, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

Quod si Sacerdoti nulla sit à superiori præscripta forma, nec sibi mandatum, ut in forma Ecclesiæ communi, vel consuetâ absolvat, tunc nihilominus pro rei gravitate prædictam cæremoniam & preces adhibeat: At vero, si res non fuerit adeo gravis, absolvere poterit, dicens:

Dominus noster Jesus Christus te absolvat: & ego autoritate ipsius, & Sanctissimi domini nostri Papæ, (si à Papa sit delegatus, alias Reverendissimi domini Episcopi, vel talis superioris) mihi concessa, absolvo te &c. ut supra.

In

In foro autem interiori confessarius habens facultatem absolventi excommunicatum, absolvat, juxta formam communem, supra, præscriptam, in absoluteione Sacramentali.

Ritus absolventi excommunicatum jam mortuum.

SI quis excommunicatus ex hac vita discedens dederit signum contritionis, ne Ecclesiastica careat sepultura, sed Ecclesiæ suffragiis, quatenus fieri potest, adjuvetur, absolvi potest, hoc modo.

Si corpus nondum sepultum fuerit, verberetur, & absolvatur, ut infra, deinde absolutum in loco sacro sepeliatur.

Si verò fuerit sepultum in loco profano, si commodè fieri poterit, exhumabitur, & eodem modo verberabitur, & post absoluteionem in loco sacro sepelietur; sed si commodè exhumari non potest, locus sepulturæ verberetur, postea absolvatur.

Quodsi in loco sacro sit sepultus, non exhumabitur, sed verberabitur sepulchrum. Dum autem corpus sive sepulturam verberat, Sacerdos dicat antiph. Exultabunt Domino ossa humiliata. Ps. Miserere mei Deus &c. quo finito absolvatur dicendo Auctoritate mihi concessâ, ego te absolvo à vinculo excommunicationis, quam incurristi (vel incurrisse declaratus es) propter tale factum, & restituo te communioni fidelium.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti Amen. Deinde dicetur psalm. De profundis, in fine Requiem aeternam dona ei Domine. Et lux perpetua &c.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison; Pater noster. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. à porta inferi. Erue domine animam ejus. Requiescat in pace. Amen.

Domine exaudi orationem meam. Et clamor meus &c.

Dominus vobiscum. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DA quæsumus domine, animæ famuli tui, quem excommunicationis sententia constrinxerat, refrigerii sedem, quietis beatitudinem, & superni luminis claritatem. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

De modo absolventi à suspensione, vel interdicto, extra vel intra Sacramentalem confessionem

SI Sacerdoti sit commissâ facultas, absolventi aliquem à suspensione, vel interdicto, quamvis nulla verba sint præcipuè determinata, uti poterit hac formula.

Pœnitens dicat Confiteor &c. Sac. Misereatur &c. Indulgentiam &c.

Deinde.

Auctoritate mihi à N. traditâ, ego te absolvo à vinculo suspensionis (vel interdicti) quam (vel quod) propter tale factum (vel causam) incurristi (vel incurrisse declaratus es.) In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

Si verò confessario, sive in foro conscientie, sive extra data est potestas dispensandi super irregularitate, tunc, postquam absolverit à peccatis, addat consequenter.

Eteadem auctoritate dispenso tecum super irregularitate (vel si sint plures, irregularitatibus) in quam, (vel in quas) ob talem (vel tales causas) NN incurristi, & habilem te reddo, & restituo te executioni ordinum & officiorum tuorum. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen.

Si nullum ordinem habeat, dicatur. Habilem reddo te ad omnes ordines suscipiendos, vel etiam ad alia, juxta tenorem mandati. Quod-

Quod si necesse sit titulum beneficii restituere, & fructus malè perceptos, condonare, subjungit.

Et restituo tibi titulum beneficii (vel in plurali.) & condono tibi fructus malè perceptos In nomine Patris &c.

Advertat autem Sacerdos, ne ullo modo facultatis suæ terminos excedat.

DE SANCTISSIMO EUCCHARISTIÆ SACRAMENTO.

OMnibus quidem Ecclesiæ Catholicæ Sacramentis religiosè sanctèq; tractandis magna ac diligens cura adhibenda est; sed præcipuè in administrando ac suscipiendo sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento, quo nihil dignius, nihil sanctius, & admirabilius habet Ecclesia Dei: cum in eo contineatur præcipuum & maximum Dei donum, & ipsemet omnis sanctitatis & gratiæ fons, auctorq; Christus Dominus.

Parochus igitur summum studium in eo ponat, ut cum ipse venerabile hoc Sacramentum, qua decet, reverentia, debitoq; cultu tractet, custodiat, & administret; tum etiam populus sibi commissus id religiosè colat, sanctè, frequenterq; suscipiat, præsertim in majoribus anni solemnitatibus.

Ideo populum sæpius admonebit, qua præparatione, & quanta animi religione ac pietate, & humili etiam mundoq; corporis habitu ad tam divinum Sacramentum debeat accedere: ut præmissâ Sacramentali confessione, omnes, saltem à media nocte, jejuni, & utroq; genu flexo, Sacramentum humiliter adorent, ac reverenter suscipiant, viri, quantum fieri potest, à mulieribus separati. Ut vero ad frequentiorém communionem suavius & efficacius suos inducat non facillè nec importunè extra quatuor majora festa exiget aut admittet nummos confessionales.

Moneantur præterea Communicantes, ut sumpto Sacramento non statim ab Ecclesia discedant, aut colloquantur, nec statim vagis oculis circumspiciant, aut exspuant, neq; de libro statim orationes recitent, ne Sacramenti species ex ore decidant; sed, qua par est, devotione, aliquantisper in oratione permaneant, gratias agentes Deo de tam singulari beneficio, atq; etiam de sanctissimâ passione Dominicâ, in cujus memoriam hoc mysterium celebratur & sumitur.

Curare porro debet, ut perpetuò aliquot particulæ consecratæ, eo numero, qui usui infirmorum, & aliorum fidelium communioni satis esse possit, conserventur in pyxide, ex solida, decentiq; materiâ, eaq; munda, & suo operculo bene clausâ, & quantum res ferret, ornato in tabernaculo obserato.

Hoc autem tabernaculum omni alia re vacuum, in altari majori, vel in alio, quod cultui & venerationi tanti Sacramenti commodius videatur ac decentius, sit collocatum, ita ut nullum aliis sacris functionibus, aut ecclesiasticis officiis impedimentum afferatur. Lampades coram eo plures vel saltem una, diu noctuq; perpetuò colluceat; curabitq; Parochus, ut omnia, ad ipsius Sacramenti cultum ordinata, integra, mundaq; sint & conserventur.

Sanctissimæ Eucharistiæ particulas frequenter renovabit. Hostiæ verò seu particulæ consecrandæ sint recentes, & ubi eas consecraverit, veteres primò distribuat, velumat.

Fideles omnes ad Sacram Communionem admittendi sunt, exceptis iis, qui justa ratione prohibentur. Arcendi autem sunt publicè indigni, quales sunt, excommunicati, interdicti, & manifestè infames, veluti metretices, concubinarij, fceneratores, magi, sortilegi, blasphemi, & alii ejus generis publici peccatores: nisi de eorum pœnitentiâ & emendatione constet, & publico scandalo prius satis fecerint.

Occultos verò peccatores, si occultè petant, & non eos emendatos agnoverit, repel- lat; non autem si publicè petant, & sine scandalo ipsos præterire nequeat.

Amentibus præterea, seu phreneticis communionem dare non licet; licebit tamen, si quando habeant lucida intervalla, & devotionem ostendant, dum in eo statu manent, si nullum indignitatis periculum adsit.

Iis etiam, qui propter ætatis imbecillitatem nondum hujus Sacramenti cognitionem & gustum habent, administrari non debet.

Ordo ministrandi Sacram Communionem

DE mysteriis in hoc Sacramento contentis populus in catechesi frequenter moneatur, & doceatur, ut ea, qua par est devotione & reverentiâ maximâ accedat, Sacerdotes cum stolâ, clerici in sacro, Laici in suo decenti & mundo habitu communicent.

Sacerdos igitur, sanctissimam Eucharistiam ministraturus, hostiis, seu particulis, pro populi multitudine consecratis, vasculoq; uno vel pluribus, decenti & commodo loco expositis, cum vino ad purificationem eorum, qui communionem sumpserint, & ante eos linteo mundo extenso; lotis prius manibus, ac super pelliceo indutus, ac desuper stola coloris officio illius diei convenientis, præcedente ministro, procedit ad altare manibus junctis, & accensis cereis facta prius & postea genuflexione, extrahit pyxidem, & illam super Corporale positum discooperit.

Minister genibus flexis, nomine populi, ad cornu epistolæ facit confessionem generalem dicens. Confiteor Deo &c. tum Sacerdos iterum genuflectit, & manibus junctis ante pectus, vertit se ad populum, advertens ne tergum vertat Sacramento, & in cornu evangelii dicit. Misereatur vestri &c. & addit.

Indulgentiam, absolutionem† facit dextrâ Crucem super populum, & remissionem peccatorum vestrorum, tribuat vobis omnipotens, & misericors Dominus. **R.** Amen.

Deinde ad altare se convertit, genuflectit, manu sinistrâ pyxidem prehendit; & duobus digitis, pollice & indice Sacramentum accipit, & elevat, conversusq; ad populum in medio Altaris dicit.

Ecce Agnus Dei, ecce, qui tollit peccata mundi.

Deinde latina lingua ter dicit.

Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea.

Postea accedit ad communicantes, & incipiens ab iis, qui sunt in cornu epistolæ, Clericis autem ad gradus altaris genuflexis, distribuit communionem, dicens ad singulos.

Corpus Domini nostri† JESU CHRISTI custodiat animam tuam in vitam æternam, Amen. **Facitq; cum Hostia crucem super pyxidem.**

Si sub Sacro communicent, post datam communionem, sumit abluionem dicens: Quod ore sumpsimus &c. si vero extra Sacrum, dabit benedictionem cum pyxide super populum nihil dicens, & sic cum omni reverentia reponit Sacramentum.

Poterit etiam post datam communionem dicere Ant. O Sacrum convivium in quo Christus sumitur, recolitur memoria Passionis ejus, mens impletur gratiâ, & futuræ gloriæ nobis pignus datur. **℟.** Panem de cælo præstitisti eis. **℞.** Omne delectamentum in se habentem. **℟.** Domine exaudi orationem meam. **℞.** Et clamor &c. **℟.** Dominus vobiscum. **℞.** Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti; tribue quæsumus, ita nos corporis & Sanguinis tui Sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis &c.

Tempore Paschali dicitur hæc oratio.

Spiritum nobis, Domine, tuæ charitatis infunde, ut quos Sacramentis paschalibus satiasti, tua facias pietate concordēs. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Antequam reponat Sacramentum, diligenter advertat, ut si aliquod fragmentum digitis adhæserit, illud in pyxidem reponat, & eosdem digitos, quibus tetigit Sacramentum, abluat,

abluat, & abstergat purificatorio; abluitionem verò sumat, si celebraverit, aut iis, qui tunc communicarunt, sumendam tradat, aut saltem in Sacrarium injiciat. Postea genua flectens data prius benedictione reponit Sacramentum in Tabernaculo, & obserat.

De communione Paschali.

Curet sedulo Parochus, ut in quadragesima per se vel per alios concionatores populo opportunè denunciatur, constitutio Concilii Lateranensis sub Innocentio III. quæ sic habet.

Omnia, utriusque sexus, fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel, in anno, proprio Sacerdoti, & injunctam sibi poenitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ Sacramentum, nisi fortè de Concilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinentium: alioquin & vivus ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens christiana careat sepultura.

Ut igitur hoc salutare Concilii decretum servetur, descripra Parochus habeat nomina suorum parochianorum, & qui dicto tempore non communicaverint, & post octavam paschæ eos, qui propriæ salutis immemores, sæpius admoniti, non obtemperaverint, Ordinario suo denuntiet.

Facilior modus deprehendendi eos, qui tempore paschali non communicaverunt in sua parochia, erit iste. Curet parochus imprimi nomen Patroni Ecclesiæ suæ in parva scedula cum anno corrente toties quoties opus erit, v. g. si Patronus sit S. Joseph erit scedula. S. Joseph. Anno 1687. vel alius anni currentis numerus. Talis scedula detur cuivis communicanti; post Dominicam in albis colligantur illæ scedulæ, & qui in familia non poterunt dare scedulas, censentur non communicasse, nisi alias factam communionem probaverint.

Dabit quoque operam Parochus, quoad ejus fieri potest, ut in ipso die sanctissimo Paschæ communicent, quo die ipse per se, nisi legitime impediatur, parochiæ suæ fidelibus hoc Sacramentum ministrabit. Alienæ verò parochiæ fideles ad proprium Parochum remittet, præter peregrinos, & advenas, & qui certum domicilium non habent: Quibus ipse Sacram Communionem præbebit, si parati illum accesserint; In cæteris verò servabit ea, quæ in libro de statu animarum præscribuntur.

Ægrotis verò parochianis, etiamsi communionem extra præscriptos paschales dies sumperint, in paschalibus diebus illam deferet, & ministrabit.

De communione infirmorum extrema unctione, &c. V. infra.

De Sponsalibus.

Prius inter Sponsam & Sponsam conveniat, & utriusque partis consanguineos & amicos, & quando de omnibus jam conventum fuerit, adsit Parochus, eique aliquis proximorum ad id constitutus utriusque partis voluntatem declarabit.

Quærat deinde Parochus à circumstantibus, an sciant vel saltem suspiciantur inter Sponsam & Sponsam esse cognationem, vel affinitatem. Vel impedimentum cognationis Spiritualis ex baptismi vel Confirmationis Sacramento, quæ omnia sicut & cætera impedimenta canonica matrimonii contrahendi, & quæ contractum dirimant, Parochi est, ut ex probatis authoribus cognoscat, & si quod tale deprehenderit, eos dehortetur, vel ad superiorem remittat, & nullatenus sinat sine præcepto & dispensatione ejus, qui poterit, copulari.

Quærat deinde, à quovis contrahentium sub interminatione divini Judicii singillatim.

1. An libere velit cum N. suo Sponso vel Sponsa contrahere.
2. An alteri Matrimonium promiserit.
3. An Deo fecerit votum castitatis &c.

Deinde dantur arrhæ Pastori, quas benedicit, dicens.

✠. Adjutorium nostrum in nomine domini,

R. Qui fecit cœlum & terram.

V. Domine exaudi &c.

V. Dominus vobiscum.

R. Et clamor &c.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Benedic Domine arrhas, quas hodie tradit famulus tuus *N.* in manu ancillæ tuæ, dilectæ Sponsæ suæ *N.* quemadmodum benedixisti Abraham cum Sara, Isaac cum Rebecca, Jacob cum Rachel: dona super eos gratiam tuæ benedictionis, abundantiam rerum, & constantiam operum. Florescant sicut rosa in Hiericho plantata, & te Dominum nostrum Jesum Christum timeant, & adorent in sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Hic tradit arrham Sponsi Sponsæ, & hujus illi, dicens, Benedicat vos & vestrum propositum Deus Pater † Filius & Spiritus sanctus. R. Amen.

DE MATRIMONIO.

Parochus, si non interfuerit Sponsalibus, quantum potest, præcedentia ex Sponsis, cognatis, aliisq; inquirat. An sint in ætate legitimâ, an uterq; sciat rudimenta fidei, cum ea deinde filios suos docere debeant.

Habeat imprimis ipse benè cognita percepta illa omnia, quæ in matrimoniis ritè conficiendis servari oportere, Sacri canones, & præcipue SS. Synodus Tridentina jussit; dabitq; operam, ut illa in parochiâ suâ accuratè exacteq; serventur.

Præsertim verò meminerit, matrimonia, inter raptorem & raptam, dum ipsa in raptoris potestate manserit, inita, nec non Clandestina, & quælibet Matrimonia, quæ aliter quam præsentè Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi vel Ordinarii licentia, & duobus vel tribus testibus contrahuntur, ex ipsius Concilii decretis, irrita omnino ac nulla esse.

Est autem proprius Parochus, qui adesse debet, is, in cujus parochia matrimonium celebratur, sive viri, sive mulieris.

Caveat præterea Parochus, ne facilè ad matrimonium contrahendum admittat vagos, & peregrinos, & qui incertas habent sedes: Neq; etiam eos, qui antea conjugati fuerunt; ut sunt, uxores militum, captivorum, vel peregrinantium; nisi diligentè de iis omnibus factâ inquisitione, & re ad Ordinarium delatâ, ab eoq; habitâ ejusmodi matrimonii Celebrandi licentiâ, quæ gratis concedatur.

Antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentis utriusq; Parocho tribus diebus festivis, inter polatis, & successivis in Ecclesiâ inter Missarum solemniam ad ipsius Concilii præscriptum publicè denunciatur, inter quos sit matrimonium contrahendum; quibus denunciationibus factis, si adhuc nullum legitimum impedimentum opponatur, ad celebrationem matrimonii procedatur. Si verò quid obstet, Parochus ultra non procedat.

Non aggrediatur autem Parochus facere denunciations, nisi prius de utriusq; contrahentis consensu sibi bene constet. Si verò infra duos menses post factas denunciations matrimonium non contrahatur, denunciations repetantur, nisi aliter Episcopo videatur.

Denunciations autem fiant hoc modo. Inter Missarum solemniam, vel sub initium, vel sub finem concionis dicat clarè omnibus.

Lassen sich zum heiligen Ehestand zum ersten (andern) oder drittenmahl verkündigen der NN. Sponsus und die NN. Sponfa (nominet eos) welcher hiergegen zu sprechen hat, oder etwas weiß, daß diese vorhandene Ehe verhindern sollte, soll sich angeben.

Moneat etiam conjuges, ut ante benedictionem Sacerdotalem in eadem Domo non habitent, neq; matrimonium consumment, nec etiam simul maneat, nisi aliquibus præsentibus propinquis, vel aliis. Benedictio verò à nullo alio, quam à Parocho, aliove Sacerdote de Parochi, licet, uti fieri debet. *Ca.*

Caveat etiã Parochus, ne quando conjuges in primis nuptiis benedictionem acceperint, eos in secundis benedicat, sive mulier, sive etiã vir ad secundas nuptias transeat. Sed ubi ea viget consuetudo, ut si mulier nemini unquam nupserit, etiã si vir aliam uxorem habuerit, nuptiã benedicantur, ea servanda est. Sed viduã nuptias non benedicat, etiã si vir ejus nunquam uxorem duxerit.

Matrimonium in Ecclesia maximè celebrari decet; sed si domi celebratum fuerit coram Parocho & testibus, Sponsi veniant ad Ecclesiam benedictionem accepturi, & tunc caveat, ne iterum à contrahentibus consensum exigit, sed tantum benedictionem illis conferat, celebratã missã, ut infradicetur.

Admoneantur præterea conjuges, ut, antequam contrahant, sua peccata diligentè confiteantur, & ad sanctissimam Eucharistiam, atq; ad matrimonii Sacramentum suscipiendum piè accedant, & quomodo in eo rectè & christianè conversari debeant, diligenter instruantur ex divinã scripturã, exemplo Tobiz & Sarã, verbisq; angeli Raphaelis, eos edocentis, quã sanctè conjuges debeant convivere.

Postremò meminerint Parochi, à Dominica prima adventus usquè ad diem Epiphaniã, & à feria quarta cinerum, usq; ad octavam paschã inclusivè, solemnitates nuptiarum prohibitas esse: ut nuptias benedicere, Sponsam traducere, nuptialia celebrare convivia. Matrimonium autem omni tempore contrahi potest. Nuptiã verò, qua decet, modestia & honestate; fiant, sancta enim res est Matrimonium, sancteq; tractandum.

Quã omnia ferè ex Sacri Concilii Tridentini decretis desumpta, sicut & alia, quã ibi de matrimonio rite contrahendo, præcipiuntur, sunt diligentè servanda.

Forma copulandi desponsatos.

Sacerdos igitur, omnibus ritè servatis, si impedimentum non deprehenderit, & jam ad Ecclesiam pervenerint, copulandi, genuflexos coram duobus ad minimum testibus hortatur de servanda fide thori, de amore reciproco conjugum, de pietate & christiana religione; Deinde primo Sponsum interrogat.

N. Ist es dein eigener ungezwungener Will, diese gegenwärtige **N.** zu nehmen zu deinem Ehehichen Weib.

Respondeat. Ja.

Interroget similiter Sponsam.

N. Ist es dein eigener ungezwungener Will, zu nehmen diesen gegenwärtigen **N.** zu deinem Ehehichen Mann.

Respondeat. Ja.

Deinde interroget Sponsum.

Ich befrage euch **N.** an statt Gottes, ob ihr mit einer andern Person euch versprochen, oder Gott dem HErrn die Keuschheit angelobt habt.

Respondeat. Nein.

Similiter interroget etiã Sponsam.

Post hæc postulat annulos, eosq; benedicat.

Benedictio Annuli.

V. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

R. Qui fecit coelum & terram.

V. Domine exaudi &c.

R. Et clamor &c.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Benedic **†**Domine annulos hos, quos in tuo nomine benedicimus, **†**ut qui eos gestaverint, fidelitatem integram sibi tenentes, in pace
&

& voluntate tua permaneant, atq; in mutua charitate semper vivant.
Per Christum dominum nostrum. *R.* Amen.

Postea Sponsus anulum suum imponit digito Sponsæ, & illa suum imponit digito Sponsi, & stipulatâ manu Sponsus præeunte sacerdote dicit.

N. Ich nehme dich zu meinem Ehelichen Weib.

Deinde sponsa.

N. Ich nehme dich zu meinem Ehelichen Mann.

Sacerdos ponit extremam partem stolæ super manus contrahentium, dicens.

Ego vos conjungo, & matrimonium per vos contractum ratifico, & confirmo. In nomine Patris † & Filii & Spiritus sancti. *R.* Amen.

Mox subjungit.

Y. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.

R. A templo sancto tuo, quod est in Jerusalem.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster &c. *Y.* Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos à malo.

Y. Salvos fac servos tuos.

R. Deus meus sperantes in te.

Y. Mitte eis Domine auxilium de sancto.

R. Et de Sion tuere eos.

Y. Esto eis Domine turris fortitudinis.

R. à facie inimici.

Y. Domine exaudi orationem meam

R. Et clamor meus ad te veniat

Y. Dominus vobiscum

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus:

Respice quæsumus Domine, super hos famulos tuos, & institutis tuis, quibus propagationem humani generis ordinasti, benignus assiste, ut, qui te auctore junguntur, te auxiliante ferventur. Per Christum dominum nostrum, *R.* Amen.

His expletis, si benedicendæ sint nuptiæ, Parochus missam pro Sponso, & Sponsa celebrabit, servatis omnibus, quæ ibi præscribuntur. Si extra missam sint benedicendi, uratur hæc benedictione.

Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus.

Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es & benè tibi erit.

Uxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ.

Filii tui sicut novellæ olivarum, in circuitu mensæ tuæ.

Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

Benedicat tibi Dominus ex Sion, & videas bona Hierusalem, omnibus diebus vitæ tuæ.

Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israël. Gloria Patri &c.
Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

R. Sal-

- Y.* Salvum fac servum tuum & ancillam tuam.
R. Deus meus sperantes in te.
Y. Mitte eis auxilium de sancto.
R. Et de Sion tuere eos.
Y. Domine exaudi orationem meam. *R.* Et clamor &c.
Y. Dominus vobiscum. *R.* Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Deus Abraham, Deus Isaac & Deus Jacob, Bene† dic adolescentes istos, & semina semen vitæ in mentibus eorum, ut quicquid pro utilitate didicerunt, hoc facere cupiant.

Benedic† & respice de cœlo hanc conjunctionem, ut sicut misisti sanctum angelum tuum Raphaëlem Pacificum ad Tobiam, & Saram filiam Raguelis: ita digneris domine mittere benedictionem tuam super hos adolescentes, ut in tua benedictione permaneant, & in tua voluntate persistant, & in tuo amore vivant.

Omnipotens sempiternus Deus, qui primos Parentes nostros Adam & Evam sua virtute creavit, & in societate sancta copulavit, ipse corda & corpora vestra sanctificet, & benedicat,† atq; in societate & amore veræ dilectionis jungat. Per Christum dominum nostrum. *R.* Amen.

Benedictio Dei Patris,† & Filii, & Spiritus sancti descendat super vos & maneat semp̄. *R.* Amen.

Detur illis osculandus liber, dicatq; Sacerdos.

Ambulate in pace.

Si qui sint non benedicendi, & tamen missam petant, legatur pro illis missa currentis diei, vel alia pro illorum devotione, nisi sit dies impedita.

Introductio Puerperæ.

Si Puerpera post partum juxta piam ac laudabilem Ecclesiæ consuetudinem ad templum venire voluerit, pro incolumitate sua Deo gratias actura, petieritq; à Sacerdote benedictionem, ipse superpelliceo & stola alba indutus, cum ministro aspergillum deferente, ad fores Ecclesiæ accedat, illamq; ibi expectantem aspergat aqua benedicta. dicens.

Aspergat te Deus rore cœlestis gratiæ. Amen.

Deinde porrigens ipsi extremam partem stolæ, eam introducit in ecclesiam dicens.

Ingredere in templum Dei, adora filium B. Mariæ Virginis, qui tibi fecunditatem tribuit prolis.

Ipsa ingreditur, Sacerdos ducit illam ad altare, ubi genuflectit, inter eundem Sacerdos legit ps. 23.

Domini est terra, & plenitudo ejus; orbis terrarum & universi, qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundavit eum; & super flumina præparavit eum.

Quis ascendet in montem domini? aut quis stabit in loco sancto ejus.

Innocens manibus, & mundo corde: qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem à domino: & misericordiam à Deo salutari suo.

Hæc

Hæc est generatio quærentium eum: quærentium faciem Dei Jacob.
Attollite portas Principes vestras, & elevamini portæ æternales: & introibit Rex Gloriæ.

Quis est iste Rex Gloriæ: dominus fortis & potens, dominus potens in prælio.

Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales, & introibit Rex Gloriæ.

Quis est iste Rex Gloriæ? dominus Virtutum ipse est Rex Gloriæ. Gloria Patri &c.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster. Et ne nos inducas &c. *R.* Sed libera nos &c.

V. Salvam fac ancillam tuam Domine.

R. Deus meus sperantem in te.

V. Mitte ei Domine auxilium de sancto.

R. Et de Sion tuere eam.

V. Nihil proficiat inimicus in eâ.

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere eî.

V. Domine exaudi &c. *R.* Et clamor &c.

V. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, qui per B. MARIE Virginis partum fidelium parientium dolores in gaudium vertisti: Respice propitius super hanc famulam tuam, ad templum sanctum tuum pro gratiarum actione lætam accedentem: Et præsta, ut post hanc vitam ejusdem B. Mariæ meritis & intercessione, ad æternæ beatitudinis gaudia, cum prole sua pervenire mereatur. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Dein dabit ipsi osculandum librum dicens.

Dominus det tibi suam pacem & vitam æternam. Amen. Vel aspergit illam denuo aqua benedicta dicens. Pax & benedictio Dei omnipotentis, Patris, † & Filii, & Spiritus sancti, descendat super te & maneat semper. Amen.

DE VISITATIONE INFIRMORUM.

Cum exactam ovium sibi creditarum rationem Parochus Deo omnipotenti reddere teneatur, memor erit quovis tempore curæ suæ, quam de sibi commissis suscepit, maxime eo tempore, quo lupi insidias novit periculosissimas, maximam in salutem ovium curam impendet.

Meminerit igitur, non postremas esse muneris sui partes, ægrotantium curam habere, quare cum primum noverit, quempiam suorum ægrotare, non expectabit, ut ad eum vocetur, sed ultrò ad illum accedat, idque non semel tantum, sed sæpius, quatenus opus fuerit, horteturque parochianos suos, ut ipsum admoneant, cum aliquem in parochiâ suâ ægrotare contigerit, præcipue si morbus gravior fuerit.

Juvabit ad hoc, præsertim in amplis Parochiis, ægrotorum catalogum habere, ut cujusvis statum facilius cognoscere possit. Si vero per se ægrotis sub venire nequeat, id per alios Sacerdotes, vel illis etiam deficientibus per laicos fieri curabit.

Ægrotos

Ægrotos visitans, eâ, qua Sacerdotes Domini deceat, honestate, & gravitate se habeat, ut non ægris solum, sed sibi, & domesticis profit ad salutem.

Eorum verò maximam Curam geret, qui humanis auxiliis destituti benigni ac providi pastoris charitatem, & operam requirunt. Quibus, si non possit ipse succurrere de suo, & eleemosynas, pro ut debet, erogare, curet, quantum potest, ut per alios fideles, vel confraternitates illorum necessitati subveniatur.

Imprimis autem spiritualem ægotantium Curam suscipiet, omnemq; diligentiam in eo ponet, ut in via salutis eos dirigat, atq; à Diabolicis insidiis salutarium adjumentorum præsidio defendat, ac tueatur.

Ad hoc juvabit quamprimum eum adhortari ad confessionem & Sacram Communionem, quatenus primarium auxilium suum querat & ponat in eo, qui ipsa & vera salus est. Memineritq; quod Lateranensis Concilii ac plurium summorum Pontificum decretis caveatur sub gravibus pœnis, ne Medici ultra tertiam vicem ægrotos accedant, nisi prius ipsis certò constet, eos Sacramento saltem confessionis ritè expiatis esse.

Accedat autem ad ægotum ita ut in promptu habeat argumenta ad persuadendum aperta. Ac præsertim sanctorum exempla, juvabit ad hoc habere in usu librum quendam spiritualement vulgaris idiomatis, quorum varii pro ministerio infirmorum conscripti sunt, quatenus indè opportunas pro statu infirmi, orationes vel monita vel exempla seligere possit, ita tamen, ne infirmo molestia indè creetur, sed levamen.

Cavebit etiam Parochus, ne quis ægrotò aliquid pro Corporali salute adhibeat, vel suadeat, quod saluti animæ contrarietur.

Ubi periculum advertit, moneat ægotum, ne dæmonum astutiâ, vel medicorum pollicitationibus, propinquorum aliorumvè blanditiis se ullo modo decipi sinat, quo minus ea, quæ ad animæ salutem pertinent, opportunè procuret, & qua par est devotione curâ ac celeritate Sacramenta sancta suscipiat, dum sana mens est, integriq; sensus, citra fallacem illam, ac perniciosam procrastinationem, quæ plurimos ad æternâ supplicia perduxit, indiesq; fallente Diabolo perducit.

Quodsi infirmus Sacerdotum aliorumq; monitis adduci non potest, ut velit peccata sua confiteri, nondum omnino desperanda res est; sed quamdiu ille vivit, repetendæ sunt frequentes, variæ, & efficaces Sacerdotum & aliorum piorum hominum exhortationes; proponendæq; æternæ salutis damna, & sempiternæ mortis supplicia; ostendenda est immanis Dei misericordia, eum ad pœnitentiam provocantis, ad ignoscendum paratissimi; Adhibendæ sunt etiã tum privatæ, tum publicæ ad Deum preces, ad divinam gratiam impetrandam pro salute miseri decumbentis.

Nec infirmum, licet Sacramentis omnibus præmunitum, deserat, sed eò frequentius eum visitet, quo bellum cum dæmone in extremis novit esse atrocius, & præsentè duce securius.

Videbit deniq; Sacerdos, quibus potissimum tentationibus, aut pravis opinionibus æger subiectus sit, eiq; pro ut opus sit, apta remedia prudenter adhibebit.

Sacram Jesu Christi Crucifixi Imaginem, B. Mariæ Virginis, & sancti, quem æger præcipuè veneratur, ob oculos ejus opponi curabit, vasculum item ad sit aquæ benedictæ, quo frequentèr aspergatur.

Suadeat ægro, ut dum adhuc sana mens est, testamentum faciat, si quid habeat alienum, restituat, si periculum advertatur, remedium animæ suæ de facultatibus pro libitù suo disponat: Ita tamen hæc suggerat, ut omnis avaritiæ nota caveatur.

Consoletur infirmum, dicens, se pro eo missas celebraturum, & cum aliis oraturum; idq; re ipsa præstabit. Monebitq; infirmum, ut si convaluerit, in Ecclesia debitas Deo gratias agat, & meliorem vitam instituat.

De Communione Infirmorum.

Vaticum sacratissimi corporis Domini nostri Jesu Christi summo studio, ac diligentia infirmis opportuno tempore procurandum est, ne fortè contingat, illos tanto bono, Parochi incuria, privatos decedere. Cavendum autem imprimis est, ne ad indignos cum aliorum scandalo deferatur, quales sunt publici usurarii, concubinarij, notorie criminosi, nomi-

nam excommunicati & denunciati. Nisi se prius sacra confessione purgaverint, & publicæ offensioni, pro ut de jure, satisfecerint.

Hortetur Parochus ægrotum, ut viaticum sumat, etiamsi graviter non ægrotet, aut mortis periculum non imminet, maximè si festi alicujus celebritas id suadeat, neq; ipse illam ministrare recusabit.

Pro Viatico ministrabit, cum probabile est, quod amplius sumere non possit. Quod si æger sumpto viatico dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evaserit, & communicare voluerit, ejus pio desiderio Parochus non deerit.

Potest quidem viaticum brevi morituris, dari non jejunis; id tamen diligenter curandum est, ne iis tribuatur, à quibus ob phrenesin, sive ob assiduam tussim, aliumve similem morbum, aliqua indecentia, cum injuriâ tanti Sacramenti timeri potest. Cæteris autem infirmis, qui ob devotionem in ægritudine communicant, danda est Eucharistia ante omnem cibum, & potum, non aliter ac cæteris fidelibus, quibus nec etiam per modum medicinæ aliquid sumere licet. Nemini verò ad ostendendum vel adorandum solum, deferatur.

Deferri autem debet hoc Sacramentum ab Ecclesia ad privatas ægrotantium ædes, decenti habitu, cum omni reverentia & timore, semper lumine præcedente.

Processurus igitur ad communicandum infirmum aliquot Campanæ ictibus convocet fideles, qui Sacramentum comitentur cum cereis, cubiculum infirmi sit mundum, mensaq; linteo velamine mundo obducta, in quo SS. Sacramentum super Corporale decenter deponatur.

Adsint & luminaria, vinum, aqua, lintheum ante pectus Communicandi & alia pro cujusvis facultate.

Sacerdos superpelliceo, & stola indutus accepto ciborio nudo capite ad infirmum procedat.

Præcedat semper minister lucernam deferens, & is Campanulam jugiter pulset. Si longius procedendum, vel equitandum sit, vas in quo Sacramentum deferretur, bursâ decenter ornatâ includatur, & ita ad pectus alligetur, ut decidere nequeat.

Ingrediens domum dicat. Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea. *V.* Dominus vobiscum. *R.* Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

EXaudi nos Domine sancte Pater, omnipotens æterne Deus, & mittere digneris S. Angelum tuum de cælis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet atq; defendat, omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Aspergit infirmum aqua benedicta. Acceditq; ad infirmum, quærens, num sit bene dispositus ad suscipiendum Sacramentum, an adhuc velit confiteri, si jam ante confessus sit, alioquin debet confiteri, & legitimè absolvi. Conetur tum infirmum ad virtutes theologicas vid, fidem spem & charitatem excitare.

Postea communicetur sub absolutione generali. Misereatur, Indulgentiam &c. Ecce Agnus Dei &c. Ut alias sani, nisi quod loco Corpus Domini nostri dicat. Accipe Frater vel (Soror) Viaticum Corporis Domini nostri Jesu Christi, qui te custodiat ab hoste maligno, & perducatur in vitam æternam. Amen.

Si non datur per modum viatici, dicat. Corpus Domini nostri &c. dein digitos vino abluit, & datur ablutio infirmo, quo finito dicere potest Sacerdos.

V. Dominus vobiscum. *R.* Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Domine sancte Pater omnipotens sempiternus Deus, te fideliter deprecamur, ut accipienti Fratri nostro vel (Sorori nostræ) Sacrosanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi, Filii tui, tam corpori quam animæ proficit ad remedium sempiternum. Qui vivis & regnas cum Deo &c.

His expletis, si particula supersit, ut semper superesse debet, datur infirmo

infirmo benedictio, & Sacramentum ordine quo prius, reportatur ad Ecclesiam, sub hymnis & psalmis devotioni cujusvis maximè congruis. In Ecclesia comitantibus datur, benedictio, & reponitur Sacramentum. dein dicere potest.

℣. Panem de cœlo præstitisti eis. ℞. Omne delectamentum in se habentem. ℣. Dominus vobiscum. ℞. Et cum Spiritu tuo.

Oressus.

DEUS, qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti, tribue quæsumus, ita nos corporis & sanguinis tui Sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis &c.

Postea petit preces pro infirmo, annunciat indulgentias comitantibus Sacramentum, & populum dimittit.

De Extrema Unctione.

EXtremæ Unctionis Sacramentum à Christo Domino institutum, tanquam cœlestis medicina, non animæ solum, sed etiam corpori salutaris, omni studio ac diligentia periculo sè agrotantibus adhibendum est; & eo quidem tempore, si fieri possit, cum illis adhuc integra mens & ratio viget: ut ad uberiores Sacramenti gratiam percipiendam, ipsi etiam suam fidem, ac piam animi voluntatem conferre possint, dum Sacro Oleo liniuntur.

In quo illud imprimis ex generali Ecclesiæ consuetudine observandum est, ut, si tempus & infirmæ conditio permittat, ante extremam unctionem Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta infirmis præbeantur.

Habeat igitur Parochus, loco nitido, & decenter ornato, distincto à tabernaculo, in vase argenteo, seu stanneo, diligenter custoditum S. Oleum infirmorum, quod singulis annis feria V. in cœna Domini ab Episcopo benedictum, veteri combusto, renovandum est. Id tamen, si forte infra annum ita deficiat, ut sufficere non posse videatur, neq; aliud benedictum haberi queat, modico Oleo Olivarum, non benedicto, in minori tamen quantitate super infuso, reparari potest, & in bombacio vel re simili sine periculo effusionis conservari.

Debet autem hoc Sacramentum infirmis præberi, qui cum ad usum rationis pervenerint, tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur, & iis, qui præ senio deficiunt, & in diem videntur morituri, etiam sine alia infirmitate.

Etiam infirmis, qui dum sana mente & integris sensibus essent, illud petierunt, seu verisimiliter petiissent, seu dederint signa contritionis, etiam si deinde loquelam amiserint, vel amentes effecti sint, vel delirent, aut non sentiant, dum autem periculum irreverentiæ timeatur Sacramento, non inungatur, donec periculum cesserit.

Impœnitentibus verò, excommunicatis, non baptizatis, prælium, navigationem, aut alia pericula subituris, reis ultimo supplicio afficiendis, pueris rationis usum non habentibus, & qui in manifesto peccato mortali moriuntur, penitus denegatur.

Si quis in extremis laborat, & periculum sit, ne moriatur ante finitam unctionem, citò inungatur sub formâ consuetâ. Per istam sanctam unctionem &c. ut infra, & si postea supervivat, dicantur orationes prætermittæ. Si verò inter inungendum decedat, sacerdos ultra non procedat, sed omnia alia omittens, pro defuncto orabit, & ejus animam Deo commendabit.

Non debet Sacramentum reiterari in eadem infirmitate, nisi diuturna sit, & cum infirmus convaluerit, iterum in periculum mortis incidat.

Oculi, Aures, Nares, Os, Manus & Pedes veluti Sensuum instrumenta inungenda sunt. Renum inunctio propter honestatem omittitur, manus verò sacerdotum exterius, laicorum interius inunguntur.

Dum corporis membra, quæ paria sunt, Sacerdos ungit, caveat, ne altero ipsorum inungendo Sacramenti formam prius absolvat, quam ambo hujusmodi paria membra perunxerit. Membri autem mutilari pars propinquior sub eadem verborum forma inungatur.

Forma hujus Sacramenti, est solemnitas illa precatio, qua Sacerdos utitur. Per istam sanctam unctionem &c.

ORDO MINISTRANDI SACRAMENTUM Extremæ Unctionis.

Parata sit apud infirmum mensa, mappâ candidâ cooperta, item sex globuli ex stuppa, vel gossypio in vase congruo, aqua, medulla panis, vel parum salis ad detergendos digitos, lumen, & Imago Crucifixi, nisi illam ex Ecclesia deferre debeat.

Deinde præcedente custode, qui librum ritualement, aquam benedictam, cum aspersorio, crucemq; deferat, ipse Parochus decerner accipit vas Sacri Olei, sacco serico violacei coloris inclusum, si longius procedendum, vel equitandum sit, ad collum appendit, alias honeste in manibus defert, & sine sonitu Campanulæ ad infirmum procedit, ad quem cum pervenerit dicit.

V. Pax huic domui. *R.* Et omnibus habentibus in ea.

Deinde deposito Oleo super mensam, ægroto crucem piè osculandam tradit; si eucharistiam etiam deferat, sub prædictis verbis dat benedictionem ægro cum venerabili, illudq; genuflexus deponit, posito Oleo ad latus. Dein aspergit ægrum aqua benedicta dicens. *Asperges me &c.* quod si confiteri voluerit, audiat illum, & absolvat. Et si debeat communicare, communicet. Deinde piis verbis illum consoletur, & de hujus Sacramenti vi & efficacia, si tempus ferat, breviter admonet, & quantum opus est, animum ejus confirmet, & in spem vitæ æternæ erigat.

SS Ein Freund und Bruder (Freundinne und Schwester) glaubt ihr vestiglich alle Puncten und Artikel des Glaubens, und insgemein alles was die Catholische Apostolische Römische Kirch befiehlt zu glauben?

Respondeat. Ja Herr, also helff mir Gott.

II. Es ist euch ja ein herzliche Freud, daß euch von Gott diese Gnad erzeigt zu sterben in dem heiligen Glauben, Einigkeit und unterthänigem Gehorsam unser lieben Mutter der H. Kirchen.

Respondeat. Ja Herr?

III. Es ist euch ja inniglich leyd, daß ihr den gütigen barmherzigen Gott, so vielmal und hefftig euer ganzes Lebenlang erzürnet und beleidiget habt, mit Versprechung des Tauffbunds, in bekannten, unbekanntten Sünden, und begehrt mit allen Kräfte Verzeihung?

Respondeat. Ja Herr.

IV. Wenn nun aber durch sonderliche Versehen Gottes, euch euere vorige Gesundheit würde mitgetheilt werden, so habt ihr ja einen unbeweglichen Willen und Fürsaz euer Leben heiliger anzustellen?

Resp. Ja Herr.

V. Begehrt ihr auch daß euch der Herr Gnad und kein Recht wiederfahren lasse, und daß er im allerlegten mit euch handle, nicht nach eueren Verdiensten, sondern nach seiner unendlichen Barmherzigkeit?

Resp. Ja Herr, &c.

VI. Verzeiht ihr auch von Herzen allen Menschen, welche euch euer Lebenlang, jemahl beleidiget haben auff Erden?

Resp. Ja Herr, &c.

VII. Begehrt ihr auch imgleichen von allen Menschen, die jemahl von euch seynd betrübt oder beleidigt worden, daß sie euch solches umb Gottes Willen verzeihen? Resp. Ja Herr, 2c.

VIII. Glaubt ihr daß für euch gestorben ist Christus Jesus der Sohn des lebendigen Gottes? Resp. Ja Herr, 2c.

IX. Glaubt ihr daß er euch zum besten die Sünde, den Todt, Teufel und Hölle überwunden, und euch mit seinem Blut von des Sathans Gewalt, und vom ewigen Todt erlöset hat?

Resp. Ja Herr, 2c.

X. Glaubt ihr auch daß ihr nicht könnt selig werden, dann allein durch seinen bitteren Todt? Resp. Ja Herr, 2c.

XI. Diese Protestation, Zusag- und Versprechung, thut ihr jeso als eueren endlichen letzten unverrückten standhaftigen Willen, für mir als euerm Pastor und Beichtvatter unwiederrufflich, und sagt also allen Zeitlichen Dingen, Sünden, Lüsten, Verwandten, Bekandten, Kindern, Eltern, Gemahl, durchaus umb Gott und sein ewiges Reich Willen ab? Resp. Ja Herr, 2c.

XII. Wolan lieber Bruder (Schwester) so solt ihr nun ganz ruhig auf Christum und sein Leyden eure Zuversicht setzen, in seinen Todt sollt ihr euch verbergen und einwickeln, ihr sollt euch darmit gar bedecken, und die Leibs-Schmerzen, gleich wie scharffe Nägel brauchen, und euch damit ans Kreuz hefften, auch hinforder nichts wissen oder in eueren Gedanken haben, dann allein den lieben HERRN JESUM Christum den gecreuzigten; dem sollt ihr in seine ausgestreckte Armen, in seine H. Blut trieffende Wunden, ja in sein treues Herz, und in den grundlosen Abgrund seiner Liebe ersinken, und also den letzten Streit in Gottes Namen getrost angehen, so werd ihr gewißlich die Victori und unvergängliche Cron erhalten?

Postea dicat. V. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

R. Qui fecit coelum & terram.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Introeat Domine Jesu Christe domum hanc, sub nostræ humilitatis ingressu, æterna felicitas, divina prosperitas, serena lætitia, charitas fructuosa, sanitas sempiterna: Effugiat ex hoc loco accessus dæmonum; adsint angeli pacis, domumq; hanc deserat omnis maligna discordia. Magnifica Domine super nos nomen sanctum tuum: Et benedic nostræ conversationi, sanctifica nostræ humilitatis ingressum, qui sanctus & pius es, & permanes cum Patre & Spiritu sancto in sæcula sæculorum.

Oremus & deprecemur Dominum nostrum Jesum Christum, ut benedicendo benedicat hoc tabernaculum, & omnes habitantes in eo, & det eis Angelum bonum custodem, & faciat eos sibi servire ad confideran.

deran.

derandum mirabilia de lege sua, avertat ab eis omnes contrarias potestates: Eripiat eos ab omni formidine, & ab omni perturbatione, ac sanos in hoc tabernaculo custodire dignetur. Qui cum Patre & Spiritu sancto, vivit & regnat Deus, in sæcula sæculorum. Amen.

Oremus.

EXaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atq; defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Si tempus non patiatur, hæc omnia, vel ex parte possunt omitti. Tum si non deur immediate post communionem, facta confessione generali latino vel vulgari sermone, Sacerdos dicit.

Misereatur tui &c. Indulgentiam &c.

Antequam incipiat inungere, moneat astantes ut pro infirmo orent psalmos pœnitentiales, litanias, vel alias preces, pro opportunitate loci, & astantium qualitate. Tum incipit.

In nomine Patris† & Filii† & Spiritus sancti† extingatur in te omnis virtus Diaboli per impositionem manuum nostrarum, & per invocationem omnium Sanctorum Angelorum, Archangelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, atq; omnium simul Sanctorum, Amen.

Deinde intincto pollice in Oleo sancto ungit per modum Crucis infirmum.

Ad Oculos

Per istam sanctam Unctionem† & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per visum deliquisti. Amen.

Postquamlibet unctionem detergit loca inuncta novo globulo stuppæ vel bombacii, & facta inunctione comburit.

Ad Aures.

Per istam sanctam Unctionem† & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per auditum deliquisti. Amen.

Ad Nares.

Per istam sanctam Unctionem, † & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per odoratum deliquisti. Amen.

Ad Os, compressis labiis.

Per istam sanctam Unctionem† & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per gustum & locutionem deliquisti. Amen.

Ad Manus.

Sacerdotibus exterius, Laicis interius inungendas.

Per istam sanctam Unctionem† & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per tactum deliquisti. Amen.

Ad Pedes.

Per istam sanctam Unctionem† & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quicquid per ingressum deliquisti. Amen.

In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti, sit tibi Unctio Olei sancti.

cti.

ctificati ad purificationem mentis & corporis, & ad munimen & defensionem contra jacula immundorum Spirituum. Amen.

Hic reponit s. Oleum ad mensam, & detergit digitos, postea dicit.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem. **℞.** Sed libera nos à malo.

℣. Salvum fac servum tuum (vel ancillam tuam.)

℞. Deus meus sperantem in te.

℣. Mitte ei Domine auxilium de sancto.

℞. Et de Sion tuere eum (vel eam.)

℣. Esto ei Domine; Turris Fortitudinis. **℞.** à facie inimici.

℣. Nihil proficiat inimicus in eo (vel in ea.)

℞. Et Filius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Domine exaudi orationem meam. **℞.** Et clamor &c.

℣. Dominus vobiscum. **℞.** Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Domine Deus, qui per Apostolum tuum Jacobum locutus es: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum Oleo, in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei: Cura quæsumus, Redemptor noster, gratia sancti Spiritus, languores istius infirmi, (æ) ejusq; sana vulnera, & dimitte peccata, atq; dolores cunctos mentis & corporis ab eo (ea) expelle, plenamq; interius & exterius sanitatem misericorditer redde, ut ope misericordiæ tuæ restitutus (ta) ad pristina reparetur officia. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis & regnas Deus in sæcula sæculorum. Amen.

Oremus.

Respice, quæsumus, Domine famulum (lam) tuum (am) **N.** in infirmitate sui corporis fatiscentem, & animam refove, quam creasti; ut castigationibus emendatus, (ta) se tuâ sentiat medicinâ salvatum. (tam) Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oremus.

Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui benedictionis tuæ gratiam, ægris infundendo corporibus facturam tuam multiplici pietate custodis; ad invocationem tui nominis benignus assiste, ut famulum (am) tuum, (am) ab ægritudine liberatum, (am) & sanitate donatum, (am) dextrâ tuâ erigas, virtute confirmes, potestate tuearis, atq; ecclesiæ tuæ sanctæ, cum omni desideratâ prosperitate restituas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Benedicat & custodiat te Deus Pater † & Filius & Spiritus sanctus.

Amen.

Poterit deinde dare infirmo salutaria monita, pro cujusvis personæ qualitate, quibus ad moriendum in domino confirmetur, & ad fugandas dæmonum tentationes roboretur.

Deniq; aquam benedictam & crucem, nisi propriam habeat, coram eo relinquere, ut eam frequenter aspiciat, & pro sua devotione osculetur & amplectatur.

Memine-

Meminerit autem Parochus frequentius agrum visitare, ne soli lucro invigilare, & curam ovis periclitantis seponere videatur.

Moneat itaq; domesticos, ut si morbus ingravescat, quanto citius revocetur, ut morientem adjuvet, ejusq; animam Deo commendet. Si autem statim post sacram Unctionem moriatur, non discedat, nisi animam Deo commendaverit.

Modus Juvandi morientes.

Ingravescente morbo Parochus infirmum frequentius visitabit, & ad salutem diligentèr juvare non desinet. Monebitq; instante periculo se confestim vocari, ut in tempore præsto sit morienti; & si sumpto S. Viatico, & peractâ inunctione periculum imminet, animam statim, ut infra, commendabit. Si verò tempus suppetat, pro ut expedire judicaverit, sequentia pietatis officia præstare poterit.

Primo si ægrotus indulgentiam legitimâ autoritate concessam consequi possit, eam illi reducat ad mentem, proponatq; quid ad eam consequendam agere debeat, præsertim ut contrito corde sanctissimum nomen Jesu semel vel sæpius invocet.

Ut deinde eliciat actus fidei, spei & charitatis: scilicet ut firmiter credat omnes articulos fidei, & quicquid sancta Romana Ecclesia Catholica & Apostolica credit, & docet. Ut Speret Christum Dominum pro sua immensâ clementiâ sibi fore propitium, & merito ejus sanctissimæ passionis, & per intercessionem B. V. Mariæ, & omnium Sanctorum, se vitam æternam consecuturum.

Ut toto corde diligat, & maximè diligere cupiat Dominum Deum, ea dilectione, quâ illum diligunt Beati, sanctiq; omnes.

Ut ob amorem Dei doleat ex toto corde de omni offensâ qualiter cunq; contra Deum & proximum commisit.

Ut ex toto corde ob amorem Dei parcat omnibus, qui sibi quoquo modo fuerint molesti, aut inimici.

Ut ab iis per se, vel si non possit, per alium veniam postulet, quos aliquando dictis aut factis offendit.

Ut quem patitur dolorem, & morbi molestiam, propter Deum in pœnitentiam peccatorum suorum patienter toleret.

Ut, si Dominus sibi salutem præstare dignabitur, proponat de cætero pro Viribus suis à peccatis cavere, & ejus mandata servare.

Ut præterea preces quasdam miscellaneas, vel suspiria eo, quo potest, modo, ad Deum dirigat v. g.

Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Inte Domine speravi, non confundar in æternum.

In manus tuas Domine commendo Spiritum meum. Redemisti me Domine Deus Veritatis.

Deus in adjutorium meum intende: Domine ad adjuvandum me festina.

Esto mihi Domine in Deum protectorem.

Deus propitius esto mihi peccatori.

Dulcissime Domine Jesu Christe, per virtutem sanctissimæ passionis tuæ recipe me in numerum electorum tuorum.

Domine Jesu Christe, suscipe Spiritum meum.

MARIA Mater Gratia, Mater Misericordia, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe.

Sancte Angele Dei, mihi custos assiste. Omnes sancti Angeli, & omnes Sancti, Intercedite pro me, & mihi succurrite.

Hæc

Hæc & similia vulgari sermone, si latina non intelligat, ægroto maximè ex libris pro ministerio infirmorum editis proponantur.

Deinde pro moriente ex libello infirmorum cum astantibus pro infirmo enixe Deum oret, vel dicat sequentes preces,

Ordo Commendationis Animæ.

Videat ut penes ægrotum semper sit Aqua benedicta, Crux, & candela benedicta. Cum Domum ingreditur Parochus, dicat: Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea. Dein aspergit ægrum & circumstantes aqua benedicta dicens. Asperges me &c. Præbeat deinde ægroto osculandam Crucifixi imaginem, verbis efficacibus eum ad spem æternæ salutis erigens, ipsamq; imaginem coram eo ponat, ut illam aspiciens, salutis suæ spem sumat. Deinde accensa candela, genibus flexis cum omnibus circumstantibus sequentes litanias recitet,

K Yrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.	
Sancta Maria	Ora pro eo (vel eâ)
Omnes Sancti Angeli & Archangeli	orate pro eo
Sancte Abel	ora pro eo
Omnis Chorus Justorum	orate pro eo
S. Abraham	ora pro eo
S. Joannes Baptista	ora pro eo
S. Joseph	ora pro eo
Omnes Sancti Patriarchæ & Prophetæ	orate
S. Petre	} ora pro eo
S. Paule	
S. Andrea	
S. Joannes	ora pro eo
Omnes sancti Apostoli & Evangelistæ	} orate pro eo
Omnes sancti Discipuli Domini	
Omnes sancti Innocentes	
S. Stephane	ora pro eo
S. Laurenti	ora pro eo
Omnes sancti Martyres	orate
S. Sylvester	} ora pro eo
S. Gregori	
S. Augustine	
Omnes sancti Pontifices & Confessores	orate
S. Benedicte	ora pro eo
S. Francisce	ora pro eo
Omnes sancti Monachi & Eremitæ	orate
S. Maria Magdalena	} ora pro eo
S. Lucia	
S. Barbara	
Omnes sanctæ Virgines & Viduæ	orate pro eo
Omnes Sancti & Sanctæ Dei	Intercedite pro eo
Propitius esto	Parce ei Domine
	Propi-

Propitius esto
 Ab ira tua
 A periculo mortis
 A mala morte
 A pœnis inferni
 Ab omni malo
 A potestate Diaboli
 Per nativitatem tuam
 Per Crucem & Passionem tuam
 Per mortem & sepulturam tuam
 Per gloriosam resurrectionem tuam
 Per admirabilem ascensionem tuam
 Per gratiam Spiritus sancti Paracleti
 In die Iudicii

Exaudi eum Domine

Libera eum Domine

Peccatores

te rogamus audi nos

Ut ei parcas

te rogamus audi nos

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Deinde cum in agone sui exitus anima anxietur post Pater noster dicantur sequentes
 orationes.

Proficiscere anima christiana de hoc mundo, in nomine Dei Patris omnipotentis, qui te creavit: In nomine Jesu Christi Filii Dei vivi, qui pro te passus est: In nomine Spiritus sancti, qui in te effusus est: In nomine Angelorum & Archangelorum: In nomine Principatum & Potestatum: In nomine Cherubim & Seraphim: In nomine Patriarcharum & Prophetarum: In nomine Sanctorum Apostolorum & Evangelistarum: In nomine Ss. Martyrum & Confessorum: In nomine Ss. Monachorum & Eremitarum: In nomine Sanctarum Virginum, & omnium Sanctorum & Sanctarum Dei: Hodie sit in pace locus tuus, & habitatio tua in sancta Sion. Per eundem Christum Dominum nostrum. Amen.

Deus misericors, Deus clemens, Deus, qui secundum multitudinem miserationum tuarum peccata poenitentium deles, & præteritorum criminum culpas veniã remissionis evacuas: Respice propitius super hunc famulum tuum N. & remissionem omnium peccatorum suorum tota cordis confessione poscentem; deprecatus exaudi. Renova in eo piissime Pater, quicquid terrenã fragilitate corruptum: Vel quicquid Diabolicã fraude Violatum est, & unitati corporis Ecclesiæ membrum redemptionis annecte. Miserere Domine gemituum, miserere lacrymarum ejus: Et non habentem fiduciam, nisi in tuã misericordiã, ad tuã Sacramentum reconciliationis admitte. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Commendo te omnipotenti Deo, charissime frater, & ei, cujus

es creatura, committo: Ut cum humanitatis debitum morte interveniente perfolveris, ad auctorem tuum, qui te de limo terræ formaverat, revertaris. Egredienti itaq; animæ tuæ de corpore, splendidus Angelorum cœtus occurrat: Judex Apostolorum tibi senatus adveniat: Candidatorum tibi Martyrum triumphator exercitus obviet: Liliata rutilantium te confessorum turma circumdet: Jubilantium te virginum Chorus excipiat: & beatæ quietis in sinu Patriarcharum te complexus astringat: Mitis atq; festivus Christi Jesu tibi aspectus appareat, qui te inter assistentes sibi jugiter interesse decernat. Ignoret omne, quod horret in tenebris, quod stridet in flammis, quod cruciat in tormentis. Cedat tibi teterrimus Sathanas cum satellitibus suis: In adventu tuo te comitantibus angelis contremiscat, atq; in æternæ noctis chaos immane diffugiat. Exurgat Deus & dissipentur inimici ejus, & fugiant, qui oderunt eum à facie ejus: Sicut deficit sumus, deficient; sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei, & justi epulentur & exultent in conspectu Dei. Confundantur igitur & erubescant, omnes tartaræ legiones, & ministri Sathanæ iter tuum impedire non audeant. Liberet te à cruciatu Christus, qui pro te crucifixus est. Liberet te ab æterna morte Christus, qui pro te mori dignatus est. Constituat te Christus Filius Dei vivi intra paradisi sui semper amœna virentia, & inter oves suas te verus ille pastor agnoscat. Ille ab omnibus peccatis tuis te absolvat; atq; ad dexteram suam in electorum suorum te sorte constituat: Redemptorem tuum facie ad faciem videas, & præsens semper assistens manifestissimam beatis oculis aspicias veritatem. Constitutus igitur inter agmina beatorum, contemplationis divinæ dulcedine perfruaris in sæcula sæculorum. Amen.

Suscipe Domine servum tuum in locum sperandæ sibi salvationis à misericordia tua. **R. Amen.**

Libera Domine animam servi tui, ex omnibus periculis inferni, de laqueo pœnarum, & omnibus tribulationibus. **R. Amen.**

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaisti Enoch & Eliam de communi morte mundi. **R. Amen.**

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaisti Noë de diluvio. **R. Amen.**

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaisti Abraham de Ur Chaldæorum. **R. Amen.**

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaisti Isaac de hostia, & de manu Patris sui Abrahamæ. **R. Amen.**

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaisti Loth de Sodomis, & de flamma ignis. **R. Amen.**

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaisti Moysen de manu Pharaonis Regis Ægyptiorum. **R. Amen.**

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaisti Danielelem de lacu Leonum. **R. Amen.**

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaſti tres pueros de camino ignis ardentis, & de manu regis iniqui. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaſti Suſannam de falſo crimine. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaſti David de manu Regis Saul, & de manu Goliæ. *R.* Amen.

Libera Domine animam servi tui, sicut liberaſti Petrum & Paulum de carceribus. *R.* Amen.

Et ſicut Beatiffimam Theclam Virginem & Martyrem tuam de tribus atrociffimis tormentis liberaſti, ſic liberare digneris animam huius ſervi tui, & tecum facias in bonis congaudere cœleſtibus. *R.* Amen.

Oratio.

Commendamus tibi Domine animam famuli tui *N.* precamurq; te Domine Jeſu Chriſte ſalvator mundi, ut propter quam ad terram miſericorditer deſcendiſti, Patriarcharum tuorum ſinibus inſinuare non renuas.

Agnosce Domine creaturam tuam, non à diis alienis creatam, ſed à te ſolo Deo vivo & vero: quia non eſt alius Deus præter te, & non eſt ſecundum opera tua.

Lætifica Domine animam ejus in conſpectu tuo, & ne memineris iniquitatum ejus antiquarum, & ebrietatum, quas ſuſcitavit furor, ſive fervor mali deſiderii.

Licet enim peccaverit, tamen Patrem & Filium & Spiritum ſanctum non negavit, ſed credidit, & zelum Dei in ſe habuit, & Deum, qui fecit omnia, fideliter adoravit.

Oratio.

Deliſta Juventutis, & ignorantias ejus, quæſumus, ne memineris Domine: Sed ſecundum magnam miſericordiam tuam memor eſto illius, in gloria claritatis tuæ. Aperiantur ei cœli, collætentur illi Angeli. In regnum tuum Domine, ſervum tuum ſuſcipe. Suſcipiat eum Sanctus Michaël, Angelus Dei, qui militiæ cœleſtis meruit principatum. Veniant illi obviam ſancti Angeli Dei, & perducant eum in civitatem cœleſtem Jeruſalem. Suſcipiat eum B. Petrus Apoſtolus, cui à Deo claves regni cœleſtis traditi ſunt. Adjuvet eum S. Paulus Apoſtolus, qui dignus fuit, eſſe vas electionis. Intercedat pro eo S. Joannes, electus Dei Apoſtolus, cui revelata ſunt ſecreta cœleſtia. Orent pro eo omnes ſancti Apoſtoli, quibus à Domino data eſt potestas ligandi atq; ſolvendi. Intercedant pro eo omnes ſancti, & electi Dei, qui pro Chriſti nomine tormenta in hoc ſæculo ſuſtinerunt: Ut vinculis carnis exutus, pervenire mereatur ad gloriam regni cœleſtis: præſtante Domino noſtro Jeſu Chriſto; qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſæcula ſæculorum. *R.* Amen.

Si anima diutius anxietur, dici poſſunt pſalmi qui ſunt de Dominica ad primam, illisq; ſubnectantur tres ſequentes orationes utiliſſimæ,

I. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Pater noster &c. Ave Maria &c.

Oratio

Domine Jesu Christe, per tuam sanctissimam agoniam, & orationem, qua orasti pro nobis in monte oliyeti, quando factus est sudor tuus, sicut guttæ Sanguinis decurrentis in terram: obsecro te, ut multitudinem sudoris tui Sanguinei, quem præ timoris angustia copiosissimè pro nobis effudisti, offerre, & ostendere digneris Deo Patri omnipotenti, contra multitudinem peccatorum hujus famuli tui **N**, & libera eum in hac hora mortis suæ ab omnibus poenis & angustis, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis & regnas Deus in sæcula sæculorum. *R.* Amen.

II. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Pater noster &c. Ave Maria &c.

Domine Jesu Christe, qui pro nobis mori dignatus es in Cruce, obsecro te, ut omnes amaritudines passionum & poenarum tuarum, quas pro nobis miseris peccatoribus sustinuisti in Cruce, maxime in illâ horâ, quando sanctissima anima tua egressa est de sanctissimo corpore tuo, offerre & ostendere digneris Deo Patri omnipotenti, pro anima hujus famuli tui **N**, & libera eum in hac hora mortis ab omnibus poenis & passionibus, quas pro peccatis suis se timet meruisse. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis & regnas Deus in sæcula sæculorum. *R.* Amen.

III. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.
Pater noster &c. Ave Maria &c.

Domine Jesu Christe, qui per Os Prophetæ dixisti, in charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te, miserans: obsecro te, ut eandem charitatem tuam, quæ te de coelis in terram ad tolerandas omnium passionum tuarum amaritudines attraxit, offerre, & ostendere digneris Deo Patri omnipotenti, pro anima hujus famuli tui **N**, & libera eum ab omnibus passionibus & poenis, quas pro peccatis suis timet se meruisse. Et salva animam ejus, in hac hora exitus sui. Aperi ei Januam vitæ, & fac eum gaudere cum sanctis tuis in gloria æternâ. Et tu piissime Domine Jesu Christe, qui redemisti nos pretiosissimo Sanguine tuo, miserere animæ hujus famuli tui, & eam introducere digneris ad semper virentia & amœna loca paradisi, ut vivat tibi amore indivisibili, qui à te, & ab electis tuis nunquam separari potest. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis & regnas Deus in sæcula sæculorum. *R.* Amen.

In Expiratione.

Tunc maxime ab omnibus genuflexis orationi instandum, sæpiusq; Sacerdos, si æger nequeat, alta voce inelamet Jesu Jesu Jesu.

In manus tuas commendo spiritum meum. Sancta Maria ora pro me nunc in hora mortis. Maria Mater Gratia, Mater Misericordia, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe. *Et*

Et

Et ceteras preces pro sua devotione, maxime vero jaculatorias susurpet, Egressa anima de corpore, orabit statim cum astantibus sequentia.

Subvenite sancti Dei, occurrite angeli Domini, suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi. Suscipiat te Christus, qui vocavit te, in sinum Abrahamæ, & Angeli deducant te, suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi.

℣. Requiem æternam dona ei Domine. *℞.* Et lux perpetua luceat ei. Kyrie eleison &c. Pater noster &c. *℣.* Et ne nos inducas in tentationem. *℞.* Sed libera nos à malo. *℣.* Requiem æternam dona ei Domine, *℞.* Et lux perpetua luceat ei. *℣.* A porta inferi. *℞.* Erue Domine animam ejus. *℣.* Dominus vobiscum, *℞.* Et cum Spiritu tuo,

Oramus.

Tibi Domine commendamus animam famuli tui **N**, ut defunctus sæculo tibi vivat, & quæ per fragilitatem humanæ conversationis peccata commisit, tu venia misericordissimæ pietatis absterge. Per Christum Dominum nostrum. *℞.* Amen.

Ubi moris est, datur signum cum campana, ut audientes pro defuncto orent. Corpus honeste compositum loco decenti cum lumine collocetur, & crux parva in manibus defuncti supra pectus. Aut cruce deficiente manus per modum crucis componantur. Aspergatur sæpius aqua benedicta, & donec efferatur, præsentibus pro defuncto orabunt.

De Exequiis in genere.

Sacras Ceremonias, quibus ex antiquissima traditione sancta Mater Ecclesia catholica in filiorum suorum exequiis uti solet, tanquam vera religionis mysteria, & fidelium mortuorum saluberrima suffragia Parochi summo studio servare debent, & non ad quæstum, sed ad ædificationem vivorum & salutem defunctorum adhibebunt.

Nullum corpus sepeliatur, præsertim si mors repentina fuerit, nisi post debitum temporis intervallum, ut nullus omnino de morte relinquatur dubitandi locus.

Quod antiquissimi instituti est, ut missa, præsentibus corpore defuncti pro eo celebretur, antequam sepulturæ tradatur, retineatur. Ideoq; die festo missa pro defuncto sepeliendo celebrari poterit, dummodo missa parochialis, vel conventualis haberi possit.

Pallia altaris, aut alia ejus ornamenta, ad ornatum feretri adhiberi non debent, sed cerei accensi ex antiquissimo ritu deferantur, neq; pro iis quid avare aut indigne extorqueatur, sed consuetudinis jure standum erit. Pauperes verò gratis omnino sepeliantur, lumina & cætera requisita ad sepulturam confraternitatum, vel aliorum ditiorum cura subministrabit.

Quantum fieri poterit, sepulchra Sacerdotum & Clericorum cujuscunq; ordinis à sepulchris laicorum separata sint, & decentiora; atq; ita, ubi commodum fuerit, ut alia pro Sacerdotibus, alia pro inferioris ordinis Ecclesiæ ministris parata sint.

Sacerdos super quotidianas vestes, vestiatur amictu, Alba, Cingulo, Manipulo, Stola, Casulâ, & bireto. Diaconus amictu, Alba, Cingulo, Manipulo super humerum sinistrum, quæ sub axilla dextra annectatur, & Dalmaticâ violaccâ. Subdiaconus amictu, Alba, Cingulo, Manipulo, Tunicella. Cæteri Clerici, talari & superpelliceo, singuli cum tonsura & biretis suis.

Nullum cadaver perpetuæ sepulturæ traditum sine licentia Ordinarii efferri debet ad alium locum. Nec Clerici deferant cadaver laici, quo libet generis aut dignitatis titulo præditus ille fuerit.

Corpora defunctorum in Ecclesia ponenda sunt pedibus versus altare majus, in Capellis & oratoriis pedibus versus illorum altaria, in cæmeteriis pedibus versus orientem versus. Presbyteri verò habeant caput versus orientem, aut versus altare.

Cæterum nemo Christianus in communione fidelium defunctus extra Ecclesiam aut cæmeterium sepeliatur, quod si ex necessitate aliter factum fuerit, curetur, ut corpus quam

primum poterit, in locum sacrum transferatur, & interim semper Crux capiti ejus apponatur,

Arcendi autem sunt ab Ecclesiastica Sepulturâ,

Primo. Pagani, Judæi, omnes infideles, hæretici, & eorum fautores, Apostatæ à Christianâ fide, schismatici, publicè excommunicati majori excommunicatione, nominatim interdicti, & ii, qui sunt in loco interdicto, eo durante.

Secundo. Se ipsos occidentes, nisi id ex insania accidat, & ante mortem dederint signa pœnitentiæ,

Tertio. Morientes in duello, etiamsi ante mortem dederint signa pœnitentiæ. Item Manifesti & publici peccatores, qui sine pœnitentia perierunt. Infantes etiam mortui sine baptismo.

Quarto. Omnes ii, de quibus constat publicè, quod semel in anno non susceperint Sacramenta Confessionis & Communionis in Pascha, & absq; ullo signo contritionis obierint.

Ubi verò de his dubium occurrerit, ordinarius consulatur.

De Exequiis adultorum.

Cum defectu cantorum, aliorumq; ministrorum Romani ritualis cæremoniæ aliorumq; locorum usurpari nequeant, & agenda diocesana hucusq; desuper nihil ordinarit, hinc factum est, ut qui vis Parochorum pro suo sibi affectu certum mortuos sepeliendi ritum præscriperet, adeoq; tot sint ferè cæremoniæ, quot Pastores & Parochiæ; hinc attendentes universorum utilitati, ut qui in unâ fidei professione convenimus, etiam in ritu sepeliendorum fidelium non discrepemus, placuit facilem aliquem modum præscribere, quem omnes observare poterunt, & teneantur; exceptis iis, quibus placuerit se Romano rituali accommodare.

Adulti igitur mane horâ constitutâ à Parocho sepeliatur, & convocetur clerus aliisque populus signo campanæ, qui in Ecclesia vel ædibus defuncti juxta consuetudinem loci conveniant, & cum Parocho induto superpelliceo & stola nigra, præcedente cruce & aqua benedicta, ordine ad domum defuncti procedant, cerei accenduntur & Parochus ad primum introitum aspergit eam aqua benedicta dicens.

Rore cœlesti reficiat animam tuam Deus in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti.

R. Amen.

Deinde subjungit Psalmum vel 50. Misereere &c. vel 129 de profundis,

Misereere mei Deus: Secundum magnam misericordiam tuam.
Et secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meam.

Amplius lava me ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco; & peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccavi, & malum coram te feci: ut justificeris in sermonibus tuis, & vincas cum judicaris.

Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum; & in peccatis concepit me mater mea.

Ecce enim veritatem dilexisti: incerta & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.

Asperges me domine hyssopo, & mundabor: lavabis me & super nivem dealbabor.

Auditui meo dabis gaudium & lætitiã: & exultabunt ossa humiliata.

Averte faciem tuam à peccatis meis: & omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me Deus: Et spiritum rectum innova in visceribus meis.

Ne

Ne projicias me à facie tua: & Spiritum sanctum tuum ne auferas à me.
Redde mihi lætitiã salutaris tui: & Spiritu principali confirma me.
Docebo iniquos vias tuas: & impii ad te convertentur.

Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis meæ: & exultabit
lingua mea justitiã tuã.

Domine labiã mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuã.

Quoniam si voluisses, sacrificium dedissem utiq;: holocaustis non
delectaberis.

Sacrificium Deo Spiritus contribulatus: cor contritum & humiliã-
tum Deus non despicias.

Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion: ut ædificentur mu-
ri Jerusalem.

Tunc acceptabis Sacrificium justitiæ, oblationes & holocausta: tunc
imponent super altare tuum vitulos.

Requiem æternam dona eis domine: & lux perpetua luceat eis.

Ps. 129.

DE profundis clamavi ad te Domine: Domine exaudi vocem meam.
Fiant aures tuæ intendentes: in vocem deprecationis meæ.

Si iniquitates observaveris Domine: Domine quis sustinebit.

Quia apud te propitiatio est: & propter legem tuã sustinui te do-
mine.

Sustinuit anima mea in verbo ejus: speravit anima mea in domino.

A custodia matutina usque ad noctem: speret Israël in domino.

Quia apud dominum misericordia: & copiosa apud ipsum redemptio.

Et ipse redimet Israël: ex omnibus iniquitatibus ejus.

Requiem æternam &c. *Dein flexis genibus.*

Kyrie eleison &c. Pater noster &c.

V. Et ne nos inducas in tentationem. *R.* Sed libera nos à malo.

V. A porta inferi. *R.* Erue Domine animam ejus.

V. Dominus vobiscum. *R.* Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Absolve quæsumus Domine animam famuli tui *N.* ut defunctus sæ-
culo tibi vivat, & quæ per fragilitatem carnis humanã conversa-
tione commisit. Tu venia misericordissimæ pietatis absterge. Per
Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

V. Requiescat in Pace. *R.* Amen.

Aspergit tumbam & circumstantes aqua benedicta, & statim portatores suscipiunt, &
fit ordinata processio ad Ecclesiam. Ad elevationem tumbæ cantores statim incipiunt ca-
nere *Ps.* Miserere. vel alium hymnum pium, quem prosequuntur usq; ad Ecclesiam.

Cum perventum fuerit ad Ecclesiam, depositam tumbam pedibus laici versus altare
versis. Sacerdotis vero capite versus altare posito, aspergit parochus aqua benedicta, &
vadit ad Sacristiam, induit vestes Sacras & incipit missam pro defuncto.

Finito sacro, ubi moris est, habet concionem funebrem ad populum, quam tamen ita
ordinet, ut potius salutem auditorum, quam vanitatem & inanem gloriam spectet finitã con-
cione, ordinata fit processio ut prius ad tumulum, & canitur.

Lit.

De Exequiis aduultorum.

41

Li bera me Do mine, de mor te æ ter na

in di e il la tremen da: Quando coe li

mo ven di sunt, & ter ra: Dum ve-

ne ris ju di ca re sæ culum per

ig nem. V. Tremens factus sum ego, & ti meo

dum discuf si o ve nerit atque ven tu ra i ra.

Quan do coe li mo ven di sunt & ter ra. V. Dies

il la, di es i ræ, ca la mi ta tis & mi se ri æ,

di es magna & a ma ra Val de. Dum venetis, &c

G

Re

Si sepulchrum longius distet ab Ecclesia, posset huic Responsorio psalmus de profundis, vel alius quispiam præponi, ita ut sub hoc Responsorio sepulchrum claudatur.

Cum perventum fuerit ad sepulchrum, deponitur tumba, quæ ut primum est in sepulchro, aspergatur aqua benedicta, & tertio per pastorem mittatur super eam aliquid terræ. Quo facto, statim cooperiatur sepulchrum. Quo cooperito canat chorus, Media vita, Quo finito Sacerdos.

✠. Peccavimus Domine cum Patribus nostris.

✠. Injuste egimus, iniquitatem fecimus.

Oramus.

Adjuva nos Deus salutaris noster, adjuva nos in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis, & intercedente pro nobis Beata & gloriosa semper virgine Dei genitrice Maria, cum sanctis Apostolis Petro & Paulo, atq; B. Andrea cum omnibus sanctis adjuva nos, misertus nostri, & miserere: quia miseri facti sumus in peccatis nostris: & ne permittas nos, sicut meremur, hic pessima morte finiri: sed dic angelo percutienti, sufficit, jam cesset manus tua, ut locum poenitentiae mereamur habere. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Deinde postulet adhuc unum pater & ave pro defuncto à circumstantibus, & pro defunctis, sepultis in cœmeterio, & unum Pater pro eo, qui primus ex præsentibus moriturus est, ut in gratia discedat. His finitis, sub silentio cum cantoribus redit ad Ecclesiam, & sic sepultura finiatur.

De Exequiis Parvulorum.

Cum puer baptizatus defunctus fuerit antè usum rationis, induitur juxta ætatem, & imponitur ei corona de floribus, seu de herbis aromaticis, & odoriferis, in signum integritatis carnis, & virginitatis, & parochus superpelliceo, & stola alba indutus, & alii de clero, si adsint, præcedente Cruce, quæ sine hasta deferretur, accedunt ad domum defuncti. Sacerdos aspergit corpus aquâ benedictâ, deinde dicit ps. 112.

Laudate pueri Dominum: Laudate nomen Domini.

Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & usque in sæculum.

A solis ortu usque ad occasum: laudabile nomen Domini.

Excelsus super omnes gentes Dominus: & super cœlos gloria ejus.

Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat? & humilia respicit in cœlo & in terra.

Suscitans à terra inopem: & de stercore erigens pauperem.

Ut collocet eum cum principibus: cum principibus populi sui.

Qui habitare facit sterilem in domo: matrem filiorum lætantem.

Gloria

Gloria Patri & Filio : & Spiritui sancto.

Sicut erat in Principio & nunc & semper : & in sæcula sæculorum. Amen.

- V. Me autem propter innocentiam suscepisti.
 R. Et confirmasti me in conspectu tuo in æternum.
 V. Sit nomen Domini benedictum.
 R. Ex hoc nunc & usque in sæculum.
 V. Dominus vobiscum. R. Et cum Spiritu tuo.

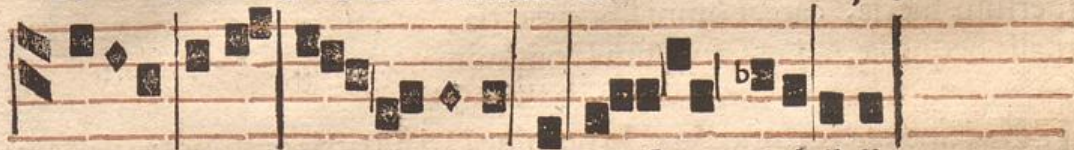
Oremus.

OMnipotens & mitissime Deus, qui omnibus parvulis renatis fonte baptismatis, dum migrant à sæculo, sine ullis eorum meritis, vitam illico largiris æternam, sicut animæ hujus parvuli hodie credimus te fecisse: fac nos quæsumus Domine per intercessionem B. Mariæ semper Virginis, & omnium sanctorum tuorum, hic purificatis tibi mentibus famulari, & in paradiso cum Beatis parvulis perenniter sociari. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Deinde aspergit corpus, & circumstantes; portatores suscipiunt funus, & ordinata processione defertur ad tumulum sub cantu non lugubri, sed festivo. Tumbam in sepulcro depositam Sacerdos aspergit aqua benedicta, & cooperitur sepulchrum, quo cooperto, canitur.

Be ne di ci te Do minum om nes e lecti ejus,

a gi te di es læ ti ti æ, & confite mini il li.

Sac. Angelis suis Deus mandavit de te.

R. Ut custodiant te in omnibus viis suis.

V. Dominus vobiscum. R. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DEus qui miro ordine Angelorum ministeria, hominumq; dispensas: concede propitius, ut à quibus tibi ministrantibus in coelo semper assistitur, ab his in terra vita nostra muniatur. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Deinde sine exhortatione, petantur preces pro defunctis ex cognatione pueri, & pro aliis defunctis, postremò pro eo qui primò ex astantibus moriturus est, ut in gratia discedat, & sic sepultura finiatur.

Notandum tamen, ut pueri post prandium sepeliantur.

De Benedictionibus.

NE Sacerdotes in benedictionibus usurpandis errent, easq; quæ Episcopis conveniunt, frivole arripiant, placuit solas eas hic ponere, quæ ex usu Ecclesiæ Sacerdotibus conceduntur.

Stando semper & aperto capite Sacerdos benedicat, utaturq; extra missam semper stola pro varietate temporis, & superpelliceo.

Esculenta, & similia super altare non ponat, sed super mensam ad id paratam. In principio cujusvis benedictionis dicat.

Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit coelum & terram.

In fine benedictionis rem benedictam aspergit aqua benedicta, & ubi notatum fuerit, pariter incensat.

Ordo faciendi Aquam benedictam.

Diebus dominicis vel alias ubi opus fuerit paretur Sal, & aqua munda. Sacerdos super pelliceo & stola violacea indutus dicit.

Adjutorium nostrum in nomine Domini, Qui fecit coelum & terram.

Exorcismus Salis.

EXorcizo te creatura Salis, per Deum **†**vivum, per Deum **†**verum, per Deum **†**Sanctum, per Deum qui te per Elifæum Prophetam in aquam mitti iussit, ut sanaretur sterilitas aquæ: ut efficiaris sal exorcizatum in salutem credentium: & sis omnibus fumentibus te, sanitas animæ & corporis: & effugiat atq; discedat, à loco, in quo aspersum fueris, omnis phantasia, & nequitia, vel versutia diabolicæ fraudis, omnisq; Spiritus immundus, adjuratus per eum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. *R.* Amen.

Oremus.

Immensam clementiam tuam, omnipotens æterne Deus, humiliter imploramus, ut hanc creaturam salis, quam in usum generis humani tribuisti, bene **†**dicere & sancti **†**ficare tua pietate digneris, ut sit omnibus fumentibus salus mentis & corporis, & quicquid ex eo tactum vel respersum fuerit, careat omni immunditia, omniq; impugnatione spiritualis nequitia. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Exorcismus aquæ.

EXorcizo te, creatura aquæ, In nomine Dei **†**Patris omnipotentis, & in nomine Jesu **†**Christi filii ejus Domini nostri, & in virtute Spiritus sancti, ut fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici, & ipsum inimicum eradicare, & explantare valeas, cum Angelis suis apostolicis: per virtutem ejusdem Domini nostri Jesu Christi, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. *R.* Amen.

Oremus.

Deus, qui ad salutem humani generis maxima quæq; Sacramenta in aquarum substantia condidisti: adesto propitius invocationi nostris, & elemento huic multimodis purificationibus præparato virtutem tuam bene **†**ditionis infunde, ut creatura tua mysteriis tuis serviens, ad abigendos demones, morbosq; pellendos, divinæ gratiæ sumat effectum, ut, quicquid in domibus, vel in locis fidelium hæc unda resperferit, careat omni immunditia, liberetur à noxa: non illic resideat Spiritus pestilens, non aura corrumpens: discedant omnes insidiæ latentis inimici: & siquid est, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti: aspersione hujus aquæ effugiat: ut salubritas per invocationem

nem

nem sancti tui nominis expetita, ab omnibus sit impugnationibus defensa. Per Dominum nostrum &c.

Hic mittat sal in aquam in modum crucis dicens.

Commixtio salis & aquæ pariter fiat. In nomine Patris † & Filii †
& Spiritus sancti † Amen.

℣. Dominus vobiscum. ℞. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DEUS invictæ virtutis auctor, & insuperabilis Imperii Rex, ac semper magnificus Triumphator: qui adversæ dominationis vires reprimis: qui inimici rugientis sævitiam superas: qui hostiles nequitas potentè expugnas: te Domine trementes ac supplices deprecamur & petimus, ut hanc creaturam Salis & aquæ dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tuæ rore sanctifices: ut ubicunq; fuerit aspersa, per invocationem Sancti tui nominis omnis infestatio immundi Spiritus abigatur, terrorq; venenosi serpentis procul pellatur; & præsentia sancti Spiritus nobis misericordiam tuam poscentibus ubiq; adesse dignetur. Per Dominum nostrum. in unitate ejusdem &c. ℞. Amen.

Dominicis diebus aspergit sacerdos altare, se, & deinde populum ante missam aqua benedicta, pro ut in Missali præscribitur. Aliàs fideles possunt in vasculis suis de illa aqua domum deferre, & pecora, hortos, domos &c. aspergere.

Benedictiones Cereorum in Festo Purificationis B. Virginis, & Ramorum in Dominica Palmarum in Missali Romano reperiuntur, adeoque brevitatis causa hic omittuntur.

Benedictio Candelarum extra diem purificationis B. MARIE Virginis.

℣. Adjutorium nostrum &c. ℞. Qui fecit &c.

Oremus

Domine Jesu Christe, fili Dei vivi, benedic † candelas istas supplicationibus nostris: infunde eis Domine per virtutem sanctæ Crucis † benedictionem cœlestem, qui eas ad repellendas tenebras humano generi tribuisti: talemq; benedictionem signaculo sanctæ Crucis † accipiant, ut quibuscunq; locis accensæ sive positæ fuerint, discedant principes tenebrarum, & contremiscant, & fugiant pavidi cum omnibus ministris suis ab habitationibus illis: nec præsumant amplius inquietare, aut molestare servientes tibi Deo Omnipotenti. Qui vivis &c.

Dein aspergantur aqua benedicta.

Benedictio Domorum in Sabbato sancto Paschæ.

Parochus, seu alius Sacerdos, superpelliceo & Stola alba indutus, cum ministro deferente vas aquæ, ex benedictione fontium, ante perfusionem Chrismatis, acceptæ, visitat domos suæ Parochiæ, aspergens eas aqua benedicta. Ingrediens Domum dicit.

Pax huic Domui: & omnibus in habitantibus in ea.

Deinde aspergit loca præcipua domus & habitatores aqua benedicta dicens,

Vidi aquam egredientem de templo à latere dextro, alleluja. Et omnes, ad quos pervenit aqua ista, salvi facti sunt, alleluja, alleluja. Psalm. Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. Gloria Patri &c.

Deis.

℣. Osten-

Y. Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

R. Et salutare tuum da nobis.

Y. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor &c.

Y. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

EXaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & sicut domos hebræorum in exitu de Ægypto agni sanguine linatas (quod Pascha nostrum, in quo immolatus est Christus, figurabat) ab Angelo percutiente custodisti; ita mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat, protegat, visitet atq; defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per eundem Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Benedictio Domorum alio tempore.

SI Sacerdos requiratur ad benedicendum domum infra annum, indutus superpelliceo & stola pro congruentia temporis. Ingressus Domum dicat.

Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea.

Dein aspergit domum & incolas dicens.

Asperges me Domine & mundabor, lavabis me, & super nivem dealabor. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Y. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor &c.

Y. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

EXaudi nos, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, & mittere digneris sanctum Angelum tuum de coelis, qui custodiat, foveat, protegat, visitet atque defendat omnes habitantes in hoc habitaculo, Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Benedictio Loci.

Y. Adjutorium nostrum in nomine Domini. R. Qui fecit.

Y. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor &c.

Y. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Benedic Domine Deus omnipotens locum istum, ut sit in eo sanitas, castitas, victoria, virtus, humilitas, bonitas, & mansuetudo, plenitudo legis & gratiarum actio Deo Patri & Filio, & Spiritui sancto, & hæc benedictio maneat super hunc locum, & super habitantes in eo, nunc & semper. R. Amen.

Aspergatur aqua benedicta.

Benedictio domus novæ.

Y. Adjutorium nostrum &c. R. Qui fecit coelum & terram.

Y. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

TE Deum Patrem omnipotentem suppliciter exoramus, pro hac domo,

Benedictio Thalami.

47.

mo, & habitatoribus ejus, ac rebus: ut eam benedicere † & sanctificare, † ac bonis omnibus ampliare digneris: tribue eis Domine de rore Coeli abundantiam, & de pinguedine terræ vitæ substantiam, & desideria voti eorum ad effectum tuæ miserationis perducas. Ad introitum ergo nostrum benedicere † & sanctificare † digneris hanc domum, sicut benedicere dignatus es domum Abraham, Isaac, & Jacob: & intra parietes domus istius Angeli tuæ lucis inhabitent, eamq; & ejus habitatores custodiant. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Deinde aspergitur aqua benedicta.

Benedictio Thalami.

†. Adjutorium &c. *R.* Qui fecit coelum & terram.
†. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Benedic Domine Thalamum hunc, ut omnes habitantes in eo in tua pace consistant, & in tua voluntate permaneant, & senescant, & multiplicentur in longitudine dierum, & ad regna Coelorum perveniant. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Aspergatur Thalamus aqua benedicta.

Benedictio Communis super fruges.

Adjutorium &c. Domine exaudi orationem meam &c.
Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Oramus pietatem tuam omnipotens Deus, ut has primitias creaturæ tuæ, quas aëris & pluviae temperamento nutrire dignatus es, benedictionis tuæ imbre perfundas, & fructus terræ tuæ usque ad maturitatem perducas. Tribuas quoque populo tuo de tuis muneribus tibi semper gratias agere, ut à sterilitate terræ esurientium animas bonis affluentibus repleas, & egenus & pauper laudent nomen gloriæ tuæ. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Aspergat illas aqua benedicta.

Benedictio agni Paschalis.

†. Adjutorium &c. Dominus vobiscum.

Oremus.

Deus, qui per famulum tuum Moysen in liberatione populi tui de Ægypto, agnum occidi jussisti, in similitudinem Domini nostri Jesu Christi, & utrosq; postes domorum de sanguine ejusdem agni perungi præcepisti: tu benedicere † & sanctificare † digneris, hanc creaturam carnis, quam nos famuli tui ad laudem tuam sumere desideramus, per resurrectionem ejusdem Domini nostri Jesu Christi. Qui tecum vivit & regnat in sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Aspergat aqua benedicta.

Benedictio Ovorum.

†. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *R.* Qui fecit coelum &c.

†. DO-

Benedictio Panis.

Y. Dominus vobiscum. *R.* Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Subveniat, quæsumus Domine, tuæ benedictionis gratia huic oratorum creaturæ, ut cibus salubris fiat fidelibus tuis, in tuarum gratiarum actione sumentibus, ob resurrectionem Domini nostri Jesu Christi, qui tecum vivit & regnat in sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Aspergantur aqua benedicta.

Benedictio Panis.

Y. Adjutorium &c. *R.* Dominus vobiscum &c.

Oremus.

Domine Jesu Christe Panis Angelorum, Panis vivus æternæ vitæ, benedicere dignare panem istum, sicut benedixisti quinque panes in deserto, ut omnes ex eo gustantes, inde corporis & animæ percipiant sanitatem. Qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Aspergat aqua benedicta.

Benedictio Panis alia

Y. Adjutorium &c. *R.* Dominus vobiscum &c.

Oremus.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, benedicere digneris hunc panem tua sancta spiritali benedictione: ut sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis, atq; contra omnes morbos, & universas inimicorum insidias tutamen. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, panem vivum, qui de coelo descendit, & dat vitam & salutem mundo: & tecum vivit & regnat in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Mox aspergat aqua benedicta.

Benedictio novorum Fructuum.

Y. Adjutorium &c. Dominus vobiscum &c.

Oremus.

Benedic Domine hos novos fructus N. & præsta, ut qui ex eis in tuo sancto nomine vescantur, corporis & animæ salute potiantur. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Aspergantur aqua benedicta.

Benedictio Herbarum in festo Assumptionis B. Mariæ Virginis

Sacerdos indutus alba, manipulo & stola absq; casula, ante summam missam, habens coram se herbas benedicendas, dicat signando se signo S. Crucis.

Y. Adjutorium nostrum &c. *R.* Qui fecit coelum & terram.

Y. Domine exaudi orationem meam. *R.* Et clamor meus ad te veniat.

Y. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Domine sancte, Pater omnipotens, qui ab initio fecisti hominem ad imaginem tuam, & condidisti coelum & terram, Solem & Lunam, Stellas, & omnia cœlestia & terrestria. Tu Domine dominaris potestati maris, tu habes potestatem abyssi magnæ, tu condidisti omnia Elementa:

tu

tu bene † dicere, & sancti † ficare digneris has creaturas herbarum, sicut benedixisti quinque panes in deserto, & duos pisces, & satiasti quinque millia virorum: omnesque qui utuntur ex eis, bene † dicere & sancti † ficare dignare, ut eis sit sanitas animæ & corporis. In nomine Pa† tris, & Fi† lii, & Spiritus † sancti. Et ab omnibus hominibus, pecoribusque, qui ex hoc gustaverint, omnem putredinem, & omne phantasma Diaboli amovere, & omnem morbum, & pestilentiam ac dolorem expellere digneris. Qui in trinitate perfecta vivis & regnas Deus, per omnia sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Oremus.

Suppliciter, sancte Pater, atque subnixis precibus tuam deprecamur Clementiam, qui mirabiliter cuncta ex nihilo creasti, qui terram diversa proferre germina præcepisti, & varia medicamentorum genera ad sananda generis humani corpora herbis indidisti, bene † dicere & sancti † ficare has diversi generis herbas, tua pietate digneris, ut quicumque ex eis in hac solemnitate Venerabilis ac sanctæ Dei genitricis **MARIAE** sumpturi sunt, tam animæ quam corporis sanitatem percipiant. Et intercedente eadem **B. Maria** semper Virgine, sic earum usu jucundetur salubriter, quatenus in tuorum unguentorum odore paradisi januas adire mereantur, præstante Domino Deo nostro Jesu Christo. Qui tecum vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Oremus

Deus qui universis generibus herbarum, humanis necessitatibus præstitisti remedia: hanc herbarum collectionem tuæ miserationis benedic † dextera: ut quisquis languore depressus ex eis aliquid gustaverit, Ecclesiæ tuæ sanctæ repræsentatus, optatæ munus salutis te donante percipiat. Per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui &c.

Responsorium.

Vidi speciosam, sicut columbam, descendentem desuper rivos aquarum, cujus inæstimabilis odor erat nimis in vestimentis ejus. Et sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum, & lilia convallium. Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut Virgula fumi, ex aromatibus Myrrhæ & Thuris. Et sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum & lilia convallium. Gloria Patri & Filio, & Spiritui sancto. Et sicut dies verni circumdabant eam flores rosarum & lilia convallium.

V. Ora pro nobis sancta Dei Genitrix.

R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus

Veneranda nobis Domine hujus diei festivitas opem conferat sempiternam, in qua sancta Dei Genitrix mortem subiit temporalem; nec tamen mortis nexibus deprimi potuit, quæ filium tuum Dominum nostrum de se genuit incarnatum: Per eundem Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum &c. *R.* Amen.

H

Deinde

Deinde herbæ thunificentur, aspergantur aqua benedicta & distribuuntur.

Benedictio Ignis in Sabbatho sancto.

Dicta nona extinguuntur omnia lumina & lampades in Ecclesia, & Sacerdos indutus amictu, alba Cingulo Stola & pluviali Violacei coloris astantibus sibi ministris cum cruce, aqua benedicta, & incenso, extra Ecclesiam benedicit novum ignem excussum è filice dicens.

Y. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus qui per filium tuum, angularem scilicet lapidem claritatis tuæ ignem fidelibus contulisti: productum è filice, nostris profuturum usibus, novum hunc ignem sancti *†* fica: & concede nobis, ita per hæc festa paschalia cœlestibus desideriis inflammari: ut ad perpetuæ claritatis, puris mentibus valeamus festa pertingere. Per eundem Christum D. nostrum. *R.* Amen.

Oremus.

Domine Deus, Pater omnipotens, lumen indeficiens, qui es conditor omnium luminum: bene *†* dic hoc lumen, quod à te sanctificatum & benedictum est, qui illuminasti omnem mundum: ut ab eo lumine accendantur atq; illuminentur igne claritatis tuæ: & sicut illuminasti Moysen exeuntem de Ægypto, ita illumines corda & sensus nostros, ut ad vitam & lucem æternam pervenire mereamur. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Oremus.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: benedicientibus nobis hunc ignem in nomine tuo, & unigeniti filii tui Dei ac Domini nostri Jesu Christi, & Spiritus sancti, cooperari digneris. Et adjuva nos contra ignita tela inimici, & illustra gratia cœlesti, simulq; ab omni læsione ignis nos & omnia nostra tuere. Qui vivis & regnas cum eodem unigenito tuo & Spiritu sancto Deus per &c. Amen.

Deinde benedicit 5. incensi grana ponenda in cereo dicens.

Veniat, quæsumus, omnipotens Deus, super hoc incensum larga tuæ benedictionis *†* infusio: Et hunc nocturnum splendorem invisibilis regeneratores accende: ut non solum Sacrificium quod hac nocte litatum est, arcana luminis tui admixtione refulgeat: sed in quocunq; loco ex hujus sanctificationis mysterio aliquid fuerit deportatum, expulsa diabolicæ fraudis nequitia virtus tuæ majestatis assistat. Per Jesum &c. Amen.

Cætera ex Missali suppleantur.

Benedictio ad quodcunque comestibil.

Y. Adjutorium nostrum in nomine Domini. *R.* Qui fecit &c.

Y. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Benedic Domine creaturam istam N. ut sit remedium salutare generi humano: Et præsta per invocationem sancti nominis tui, ut quicunque ex ea sumpserint, corporis sanitatem & animæ tutelam percipiant. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen. Dein

Dein aspergat aqua benedicta.

Benedictio Vini in festo S. Joannis Evangelistæ.

✠. Adjutorium nostrum &c. *R.* Qui fecit cœlum & terram.
✠. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Domine Jesu Christe, qui te vitem veram, & Apostolos tuos palmites appellari, deq; omnibus te diligentibus vineam electam plantare voluisti, bene \dagger dic hoc vinum, eiq; virtutem tuæ bene \dagger dictionis infunde, ut quicumque ob honorem & memoriam dilectissimi discipuli tui Joannis, cujus hodiernâ festivitate lætamur, ex eo sumpserint, vel biberint, morbis & venenis pestiferis effugatis optatam sanitatem, atque salutem corporis & animæ consequantur. Qui vivis &c.

Oremus.

Deus qui humano generi panem in cibum, & vinum in potum procreasti, ut panis corpus confortaret, & vinum cor hominis lætificaret: quique beato Joanni discipulo tuo tantam gratiam contulisti, ut non solum ab haustu veneni illæsus evaderet, sed etiam in tua virtute veneno prostratos à morte resuscitaret, præsta omnibus hoc vinum bibentibus, ut spiritualem cordis lætitiâ, & vitam æternam consequi mereantur. Qui vivis & regnas cum Deo Patre, in unitate Spiritus sancti, Deus per omnia sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Benedictio Dei omnipotentis Pa \dagger tris & Fi \dagger lii, & Spiritus \dagger sancti, descendat super hanc creaturam vini, ut sit omnibus ex ea fumentibus remedium contra periculum corporis & animæ, & præguustatio ad vitam æternam. *R.* Amen.

Deinde aspergatur aqua benedicta.

Benedictiones peregrinorum ante & post reditum, sicut & olei simplicis: & illas, quæ Episcopus tantum concernunt, studio omisimus. Quodsi potestatem quis habeat eas usurpandi, in Missali vel rituali Romano requirat.

DE EXORCIZANDIS OBSESSIS A DÆMONIO.

Sacerdos, seu quisvis alius legitimus Ecclesiæ Minister, vexatos à dæmone exorcizaturus, eâ, quâ par est pietate, prudentiâ, & vitæ integritate præditus sit: qui non suâ, sed divinâ fretus virtute, ab omni rerum humanarum cupiditate alienus, tam pium opus ex charitate constanter & humiliter exequatur. Hunc præter eâ maturæ ætatis esse decet, & non solum officio, sed etiâ morum gravitate reverendum.

Ut igitur suo munere rectè fungatur, cum alia multa sibi utilia documenta, quæ brevitate gratia hoc loco præmittuntur, ex probatis authoribus & ex usu nosse studeat; tum hæc pauca magis necessaria diligentè observabit.

In primis, ne facilè credat, aliquem à dæmonio obsessum esse; sed nota habeat ea signa, quibus obsessus dignoscitur ab iis, qui, vel atra bile, vel morbo aliquo laborant. Signa autem obsidentis dæmonis sunt, ignota lingua loqui pluribus verbis, vel loquentem intelligere; distantia & occulta patefacere; vires supra ætatis seu conditionis naturam ostendere; & id genus alia, quæ cum plurima concurrunt, majora sunt indicia.

Hæc autem ut magis cognoscat, post unum aut alterum exorcismum interroget ob-

solsum, quid senserit in animo, vel in corpore, ut sciat etiam, ad quam verba diaboli magis conturbentur, ut ea deinceps magis inculcet ac repetat.

Advertat, quibus artibus ac deceptionibus utantur dæmones ad exorcistam decipiendum: solent enim ut plurimum fallaciter respondere, & difficile se manifestare, ut exorcista diu de fatigatus desistat, aut infirmus videatur non esse à dæmonio vexatus: aliquando postquam sunt manifesti, abscondunt se, & relinquunt corpus, quasi liberum ab omni molestia, ut infirmus putet se omnino liberatum: sed cessare non debet Exorcista, donec viderit signa liberationis.

Aliquando etiam dæmones ponunt, quæcunq; possunt, impedimenta, ne infirmus se subijciat exorcismi, vel conantur persuadere infirmitatem esse naturalem; interdum in medio exorcismi faciunt dormire infirmum, & ei visionem aliquam ostendunt, subtrahendo se, ut infirmus liberatus esse videatur. Aliqui ostendunt factum maleficium, & à quibus sit factum, & modum ad illud dissipandum; sed caveat, ne ob hoc ad magos, sagas, vel alios, quam Ecclesiæ ministros confugiat, aut ulla superstitione, aut alio modo illicito utatur. Quandoq; diabolus infirmum quiescere, & Sacram Eucharistiam, quasi liberatum, suscipere permittit. Denique innumerabiles sunt artes & fraudes diaboli, ad decipiendum hominem, quibus, ne fallatur exorcista, cautus esse debet.

Quare memor, Dominum nostrum dixisse, genus esse dæmoniorum, quod non ejicitur, nisi oratione & jejunio; hæc duo potissimum remedia ad impetrandum divinum auxilium adhibebit, curatq; exemplo sanctorum Patrum tum per se, tum per alios adhiberi.

In Ecclesiam, si commode fieri potest, vel in alium religiosum, & honestum locum, seorsum à multitudine perductus energumenus exorcizetur; sed si fuerit ægrotus, vel persona nobilis vel alia honesta, in domo privata exorcizari poterit.

Admoneatur obsessus, si mente & corpore valet, ut pro se oret Deum, ac jejunet, & Sacra confessione & communionem sæpius ad arbitrium Sacerdotis se communiat; & dum exorcizatur totum se colligat, & ad Deum convertat, ac firmâ fide salutem ab eo deposcat cum omni humilitate. Et cum vehementius vexatur, patienter sustineat, nihil diffidens de auxilio Dei. Habeat præ manibus, vel in conspectu Crucifixum. Reliquiæ quoq; sanctorum, ubi haberi possunt, decenter ac tuto colligatæ & cooperatæ, ad pectus vel ad caput obsessi reverenter admoveantur; sed caveatur, ne res Sacræ indignè tractentur, aut illis à dæmone ulla fiat injuria. Sanctissima vero Eucharistia supra caput obsessi, aut aliter ejus corpori non admoveatur, ob irreverentiæ periculum.

Exorcista non vagetur in multiloquio, aut supervacaneis, vel curiosis interrogationibus, præsertim de rebus futuris & occultis, ad suum munus non pertinentibus; sed jubeat immundum Spiritum tacere, & ad interrogata tantum respondere: nequè ei credatur, si dæmon simulet se esse animam alicujus sancti, vel defuncti, vel angelum bonum.

Necessariæ verò interrogationes sunt, ut de numero, & nomine Spirituum obsidentium, de tempore, quo ingressi sunt, de causa, & alia hujusmodi.

Cæteras autem dæmonis nugas, risus & ineptias Exorcista cohibeat, aut contemnat: & circumstantes, qui pauci esse debent, admoneat, ne hæc curent, neque ipsi interrogent obsessum, sed potius humiliter & enixè Deum pro eo orent.

Exorcismos vero faciat & legat cum imperio, & authoritate, magnâ fide & humilitate, atq; fervore: & cum viderit Spiritum valde torqueri, magis ac instantius urgeat. Et quoties viderit obsessum in aliqua corporis parte commoveri, aut pungi, aut tumorem alicubi apparere, ibi faciat signum Crucis, & aqua benedicta aspergat, quam exorcizando in promptu habeat.

Observet etiam, ad quæ verba dæmones magis contremiscant, & ea sæpius repetat; & quando pervenerit ad Comminationem, eam iterum, & sæpius proferat, semper pœnam augendo: ac si videat se proficere, in ipsa perseveret, per duas, tres, quatuor horas & amplius, pro ut poterit, donec victoriam consequatur. Caveat exorcista ne ullam medicinam obsessi suadeat, sed hanc curam medicis relinquat.

Mulierem exorcizans, semper secum habeat honestas personas, quæ obsessam teneant, dum exagitur à dæmonio, quæ quidem personæ sint patienti, si fieri potest, cognatione pro-

ximæ:

xiã: atq; honestatis memor exorcista caveat, ne quid dicat, vel faciat, quod sibi aut aliis occasio possit esse pravæ cogitationis.

Dum exorcizat, utatur Sacræ scripturæ verbis potius, quam suis, aut alienis. Jubeatq; dæmonem dicere, an detineatur in illo corpore ob aliquam operam magicam, aut malefica signa, vel instrumenta; quæ si obsessus ore sumpserit, evomat; vel si alibi extra corpus fuerint, ea revelat, & inventa comburantur. Moneatur etiam obsessus, ut tentationes suas omnes Exorcistæ patefaciat.

Si vero obsessus liberatus fuerit, moneatur, ut diligenter sibi caveat à peccatis, ne occasionem dæmoni præbeat, in ipsum revertendi, ne fiant novissima pejora prioribus.

Itaque Sacerdos sive alius Exorcista, ritè confessus, aut saltem corde peccata sua detestans, peracto, si commode fieri potest, sacrificio missæ, divinoq; auxilio piis precibus implorato, indutus superpelliceo, ac stola violacea, cujus extrema pars ad obsessi collum circumponatur, coram se habens obsessum ligatum, si fuerit periculum, eum, se & astantes communiat signo crucis, & aspergat aqua benedicta, & genibus flexis aliis respondentibus dicat Litanias omnium sanctorum, ut infra exceptis precibus post ultimum Kyrie eleison dicat.

NE reminiscaris Domine delicta nostra vel parentum nostrorum, nequè vindictam sumas de peccatis nostris. Pater noster &c. *Ÿ.*
Et ne nos inducas in tentationem. *R.* Sed libera nos à malo.

Pf. 53.

Deus in nomine tuo salvum me fac: & in virtute tua judica me.

Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.

Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, & fortes quæsierunt animam meam: & non proposuerunt Deum ante conspectum suum.

Ecce enim Deus adjuvat me: & Dominus susceptor est animæ meæ.

Averte mala inimicis meis: & in veritate tua disperde illos.

Voluntarie sacrificabo tibi: & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est.

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: & super inimicos meos despexit oculus meus. Gloria Patri &c.

Ÿ. Salvum fac servum tuum. *R.* Deus meus sperantem in te.

Ÿ. Esto ei Domine turris fortitudinis. *R.* A facie inimici.

Ÿ. Nihil proficiat inimicus in eo.

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

Ÿ. Mitte ei Domine auxilium de sancto. *R.* Et de Sion tuere eum.

Ÿ. Domine exaudi orationem meam. *R.* Et clamor &c.

Ÿ. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, cui proprium est misereri semper & parcere, suscipe deprecationem nostram, ut hunc famulum tuum, N. quem delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, Pater Domini nostri Jesu Christi, qui illum refugum tyrannum & Apostatam gehennæ ignibus deputasti; quique unigenitum tuum in hunc mundum misisti, ut illum rugientem contereret; velociter attende, accelera, ut eripias hominem ad imaginem & similitudinem tuam creatum, à ruina, & dæmonio meri-

meri-

meridiano. Da domine terrorem tuum super bestiam, quæ exterminat vineam tuam. Da fiduciam servis tuis contra nequissimum draconem pugnare fortissimè, ne contemnat sperantes in te, & ne dicat, sicut in Pharaone jam dixit, Deum non novi, & Israël non dimitto. Urgeat illum dextera tua potens expellere à famulo tuo N. * † ne diutius præsumat captivum tenere, quem tu ad imaginem tuam facere dignatus es, & in filio tuo redemisti, qui tecum vivit & regnat &c. *R.* Amen.

Deinde præcipiat dæmoni in hunc modum.

PRæcipio tibi quicumq; es, Spiritus immunde, & omnibus sociis tuis hunc Dei famulum obsidentibus, ut per mysteria incarnationis, passionis, resurrectionis & ascensionis Domini nostri Jesu Christi, per missionem Spiritus sancti, & per adventum ejusdem Domini nostri Jesu Christi ad judicium, dicas mihi nomen tuum, diem & horam exitus tui cum aliquo signo, & ut mihi Dei ministro licet indigno prorsus in omnibus obedias, neque hanc creaturam Dei vel circumstantes, aut eorum bona ullo modo offendas.

Deinde legantur super obsessum hæc Evangelia, vel unum aut alterum.

Lectio Sancti Evangelii secundum Joannem.

Signat se & obsessum in fronte, ore & pectore.

IN principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Quod factum est, in ipso vita erat: & vita erat lux hominum: & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Fuit homo missus, à Deo cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux: sed ut testimonium perhiberet de lumine; erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est: & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri: his qui credunt in nomine ejus. Qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri: sed ex Deo nati sunt. Et verbum Caro factum est: & habitavit in nobis (& vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre) plenum gratiæ & veritatis.

Lectio Sancti Evangelii secundum Marcum 16.

IN illo tempore, dixit Jesus discipulis suis: Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui vero non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos, qui crediderint hæc sequentur. In nomine meo dæmonia ejicient: Linguis loquentur novis, serpentes tollent: & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: super ægros manus imponent & benè habebunt.

Lectio

Lectio S. Evangelii secundum Lucam. IO

IN illo tempore: reversi sunt septuaginta duo discipuli cum gaudio dicentes ad Jesum. Domine, etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis: videbam Satanam sicut fulgur de coelo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit: Veruntamen in hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subjiciuntur: gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in coelo.

Lectio S. Evangelii secundum Lucam. II.

IN illo tempore: erat Jesus ejiciens dæmonium, & illud erat mutum, & cum ejecisset dæmonium, locutus est mutus, & admiratæ sunt turbæ. Quidam autem ex eis dixerunt: in Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia & alii tentantes, signum de coelo quærebant ab eo. Ipse autem, ut vidit cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in se divisum desolabitur, & domus supra domum cadet. Si autem & Sathanas in se ipsum divisus est, quomodo stabit regnum ejus? quia dicitis in Beelzebub me ejicere dæmonia. Si autem ego in Beelzebub ejicio dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt? ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si in digito Dei ejicio dæmonia, profecto pervenit in vos regnum Dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet: si autem fortior eo superveniens vicerit eum, universa arma ejus auferet, in quibus confidebat, & spolia ejus distribuet.

V. Domine exaudi orationem meam. *R.* Et clamor &c.

V. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus,

OMnipotens Domine, verbum Dei Patris, Christe Jesu Deus & Domine universæ creaturæ, qui sanctis Apostolis tuis dedisti potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones: qui inter cœtera mirabilium tuorum præcepta dignatus es dicere. Dæmones effugate: cujus virtute motus tanquam fulgur de coelo Sathanas cecidit: tuum sanctum nomen cum timore suppliciter deprecor, ut indignissimo mihi servo tuo, data venia omnium delictorum meorum, constantem fidem & potestatem donare digneris, ut hunc crudelem dæmonem, brachii tui sancti munitus potentia, fidenter & securus aggrediar, per te Jesu Christe Domine Deus noster, qui venturus es judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. *R.* Amen.

Dein muniens se & oblessum signo crucis, circumposita parte stolæ ad collum ejus, & dextera manu suâ capiti ejus impositâ constanter & magna cum fide dicar ea quæ sequuntur.

V. Ecce crucem Domini, fugite partes adversæ.

R. Vicit Leo de tribu Juda, radix David.

V. Domine exaudi orationem &c. *R.* Dominus vobiscum &c.

Oremus,

DEus & Pater Domini nostri Jesu Christi, invocô nomen sanctum tuum,

tuum,

taum, & clementiam tuam supplex exposco, ut ad versus hunc & omnem immundum Spiritum, qui vexat hoc plasmata tuum, mihi auxilium præstare digneris. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium &c.

R. Amen.

Exorcismus.

EXorcizo te, immundissime spiritus, omnis incurfio adversarii, omne phantasma, omnis legio, in nomine Domini nostri Jesu Christi † eradicare, & effugare ab hoc plasmate Dei † Ipse tibi imperat, qui mari, ventis & tempestatibus imperavit. Audi ergo & time Sathana, inimice fidei, hostis generis humani, mortis adductor, vitæ raptor, justitiæ declinator, malorum radix, fomes vitiorum, seductor hominum, proditor gentium, incitator invidiæ, causa discordiæ, excitator dolorum. Quid stas & resistis? cum scias Christum Dominum vires tuas perdere. Illum metue, qui in Isaac immolatus, in Joseph venundatus, in agno occisus, in homine crucifixus, deinde inferni triumphator fuit.

Sequentes cruces fiant in fronte obfessi.

Recede ergo in nomine Patris † & Filii † & Spiritus † sancti, da locum Spiritui sancto, per hoc signum † Crucis, Jesu Christi, Domini nostri. Qui cum Patre & eodem Spiritu sancto, vivit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

V. Domine exaudi orationem meam. *R.* Et clamor &c.

V. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oramus.

DEus conditor & defensor generis humani, qui hominem ad imaginem tuam formasti: respice super hunc *famulum tuum **N.** qui dolis immundi Spiritus appetitur, quem vetus adversarius, antiquus hostis terræ, formidinis horrore circumvolat, & sensum mentis humanæ stupore defigit, terrore conturbat, & metu trepidi timoris exagitat. Repelle Domine virtutem, diaboli, fallacesq; ejus insidias amove, procul impius tentator aufugiat. Sit nominis tui signo † in fronte famulus * tuus munitus, & in animo tutus & in corpore.

Tres sequentes cruces fiant in pectore obfessi.

Tu pectoris † hujus interna custodias. Tu viscera † regas. Tu † cor confirmes. In anima adversatricis potestatis tentamenta evanescant. Da domine ad hanc invocationem sanctissimi nominis tui gratiam, ut qui huc usquè terrebat, territus aufugiat, & victus abscedat: tibiq; possit hic famulus tuus * & corde firmatus & mente sincerus debitum præbere famulatum. Per Dominum nostrum **JESUM CHRISTUM &c.** *R.* Amen.

Exorcismus.

ADjuro te serpens antique, per judicem vivorum & mortuorum, per factorem tuum, per factorem mundi, per eum qui habet potestatem mittendi te in gehennam, ut ab * hoc famulo Dei **N.** qui ad ecclesiæ sinum recurrit, cum metu & exercitu furoris tui festinus discedas. Adjuro

juro te iterum † in fronte, non mea infirmitate, sed virtute Spiritus sancti, ut ex eas ab * hoc famulo Dei N. quem omnipotens Deus ad imaginem suam fecit. Cede igitur, cede non mihi, sed ministro Christi. Illius enim te urget potestas, qui te cruce subjugavit. Illius brachium contremisce, qui devictis gemitibus inferni, animas ad lucem perduxit. Sit tibi terror corpus hominis † in pectore (sit tibi formido imago Dei † in fronte) non resistas, nec moreris discedere ab homine isto, quoniam complacuit Christo in homine habitare. Et ne contemnendum putes, dum me peccatorem nimis esse cognoscis. Imperat tibi Deus. † Imperat tibi majestas Christi. † Imperat tibi Deus Pater. † Imperat tibi Deus Filius. † Imperat tibi Deus Spiritus † sanctus. Imperat tibi Sacramentum Crucis. † Imperat tibi fides sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & coeterorum sanctorum. † Imperat tibi martyrum sanguis. † Imperat tibi continentia Confessorum. † Imperat tibi pia sanctorum & sanctarum omnium intercessio. † Imperat tibi Christianæ fidei mysteriorum virtus. † Exi ergo transgressor, exi seductor, plene omni dolo & fallacia, virtutis inimice, innocentum persecutor. Da locum dirissime, da locum impiissime, da locum Christo, in quo nihil invenisti de operibus tuis, qui te spoliavit, qui regnum tuum destruxit, qui te victum ligavit, & vasa tua diripuit, qui te projecit in tenebras exteriores, ubi tibi cum ministris tuis erit preparatus interitus. Sed quid truculente retineris? quid temerarie detrectas? Reus es omnipotenti Deo cujus statuta transgressus es. Reus es Filio ejus Jesu Christo domino nostro, quem tentare ausus es, & crucifigere præsumpsisti. Reus es humano generi, cui tuis persuasionibus mortis venenum propinasti.

Adjuro ergo te, draco iniquissime in nomine agni † immaculati qui ambulavit super aspidem & basiliscum, qui conculcavit leonem & draconem, ut discedas ab hoc homine († in fronte) discedas ab Ecclesia Dei († super circumstantes) contremisce & effuge, invocato nomine Domini illius, quem inferi tremunt, cui virtutes cœlorum & potestates & dominationes subjectæ sunt: quem Cherubim & Seraphim indefessis vocibus laudant, dicentes, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Imperat tibi Verbum † Caro factum. Imperat tibi natus † ex virgine. Imperat tibi Jesus † Nazarenus, qui te, cum discipulos ejus contemneres, elisum atque prostratum exire præcepit ab homine; quo præfente, cum te ab homine separasset, nec porcorum gregem ingredi præsumebas. Recede ergo nunc adjuratus in nomine † ejus ab homine, quem ipse plasmavit. Durum est tibi, vel resistere. † Durum est tibi contra stimulum calcitrare † quia quanto tardius exis, tanto magis tibi supplicium crescit, quia non homines contemnis, sed illum, qui dominatur vivorum & mortuorum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. Amen.

℣. Domine exaudi orationem meam. ℞. Et clamor &c.

℣. Dominus vobiscum. ℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus coeli, Deus terræ, Deus angelorum, Deus archangelorum, Deus Prophetarum, Deus Apostolorum, Deus martyrum, Deus virginum, Deus qui potestatem habes donare vitam post mortem, requiem post laborem, quia non est alius Deus præter te, nec esse poterit verus, nisi tu creator coeli & terræ, qui verus Rex es, & cujus regni non erit finis: humiliter majestati gloriæ tuæ supplico, ut hunc famulum tuum de immundis spiritibus liberare digneris per Christum Dominum nostrum.

℞. Amen.

Exorcismus.

Adjuro ergo te omnis immundissime Spiritus, omne phantasma, omnis incurfio Sathanæ in nomine Jesu Christi † Nazareni, qui post lavacrum Jordanis in desertum ductus est, & te in tuis sedibus vicit, ut quem ille de limo terræ ad honorem gloriæ suæ formavit, tu desinas impugnare: & in homine miserabili non humanam fragilitatem, sed imaginem omnipotentis Dei contremiskas. Cede ergo Deo † qui te & malitiam tuam in Pharaone, & in exercitu ejus per Moysen servum suum in abyssum demersit. Cede Deo † qui te per fidelissimum servum suum David de rege Saule spiritualibus canticis pulsus fugavit. Cede Deo † qui te in Juda Iscariote proditore damnavit. Ille enim te divinis verberibus † tangit, in cujus conspectu cum tuis legionibus tremens, & clamans dixisti: Quid nobis & tibi Jesu Fili David altissimi? venisti huc ante tempus, torquere nos? ille te perpetuis flammis urget, qui in fine temporum dicturus est impiis. Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis ejus; tibi enim impie, & angelis tuis, vermes erunt, qui nunquam morientur. Tibi & angelis tuis inextinguibile præparatur incendium, quia tu es princeps maledicti homicidii; tu auctor incæstus, tu sacrilegorum caput, tu actionum pessimarum magister, tu hæreticorum doctor, totius obscoenitatis inventor. Exi ergo † impie, exi † scelerate, exi cum omni fallacia tua, qui hominem templum suum esse voluit Deus. Sed quid diutius moraris hic? Da honorem Deo Patri omnipotenti † cui omne genu flectitur. Da locum Domino Jesu Christo † qui pro hominè sanguinem suum sacratissimum fudit. Da locum Spiritui † sancto, qui per beatum Apostolum suum Petrum te manifestè stravit in Simone mago: qui fallaciam tuam in Anania & Saphira condemnavit, qui te in Herode rege, honorem Deo non dante percussit; qui te in mago Elima per Apostolum suum Paulum cæcitatæ caligine perdidit, & per eundem de pythonissâ verbo imperans exire præcepit. Discede ergo nunc, † discede seductor † tibi eremus sedes est. Tibi habitatio serpens est: humiliare, & prosternere. Jam

non

non est differendi tempus. Ecce enim Dominator Dominus proximat cito, & ignis ardebit ante ipsum, & præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus. Si enim hominem fefelleris, Deum non poteris irridere. Ille te eicit, cujus oculis nihil occultum est. Ille te expellit, cujus virtuti universa subjecta sunt. Ille te excludit, qui tibi & angelis tuis præparavit æternam gehennam; decujus ore exhibet gladius acutus, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. *R.* Amen.

Prædicta omnia quatenus opus fuerit, repeti possunt, donec obsessus sit omnino liberatus. Juvabit præterea plurimum, hæc quæ infra notantur, super obsessum devoto dicere, sæpeq; repetere Pater noster &c. Ave & credo &c.

Canticum B. Mariæ Virginis. Luc. I.

Magnificat anima mea Dominum.

Et exultavit Spiritus meus: in Deo salutari meo.

Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.

Quia fecit mihi magna qui potens est: & sanctum nomen ejus.

Et misericordia ejus à progenie in progenies: timentibus eum.

Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui.

Deposuit potentes de sede: & exaltavit humiles.

Esurientes implevit bonis: & divites dimisit inanes.

Suscepit Israël puerum suum: recordatus misericordiæ suæ.

Sicut locutus est ad Patres nostros: Abraham & semini ejus in sæcula.

Gloria Patri &c.

Cantic.

Benedictus Dominus Deus Israël. Ut in breviario in laudibus Dominicæ.

Quicumque vult salvus esse. In breviario Dominica ad primam.

Psalms 90. Qui habitat in adjutorio altissimi, est Psalmus tertius in brev. ad completorium.

Psalms 67.

EXurgat Deus & dissipentur inimici ejus: & fugiant qui oderunt eum à facie ejus.

Sicut deficit fumus, deficient: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei.

Et justii epulentur, & exultent in conspectu Dei: & delectentur in lætitia.

Cantate Deo, Psalmum dicite nomini ejus: iter facite ei, qui ascendit super occasum, dominus nomen illi.

Exultate in conspectu ejus: turbabuntur à facie ejus, patris orphanorum & judicis viduarum.

Deus in loco sancto suo: Deus qui inhabitare facit unius moris in domo.

Qui educit vinetos in fortitudine: similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris.

Deus cum egredereris in conspectu populi tui: cum pertransires in deserto.

Terra mota est, etenim coeli distillaverunt à facie Dei Sinai: à facie Dei Israël.

Pluviam voluntariam segregabis Deus hæreditati tuæ, & infirmata est: tu verò perfecisti eam.

Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi Deus.

Dominus dabit verbum Evangelizantibus: virtute multa.

Rex virtutum dilecti, dilecti: & speciei domus dividere spolia.

Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ: & posteriora dorsi ejus in pallore auri.

Dum discernit cœlestis reges super eam, nive dealbabuntur in Selmon: mons Dei, mons pinguis.

Mons coagulatus, mons pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos?

Mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem.

Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium: dominus in eis in Sina in sancto.

Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus.

Etenim non credentes: in habitare dominum Deum.

Benedictus dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum.

Deus noster, Deus salvos faciendi, & domini domini exitus mortis.

Veruntamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.

Dixit dominus ex Basan convertam: convertam in profundum maris.

Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.

Viderunt ingressus tuos Deus: ingressus Dei mei, regis mei, qui est in sancto.

Prævenierunt principes conjuncti psallentibus: in medio juvenularum tympanistriarum.

In Ecclesiis benedicite Deo domino: de fontibus Israël.

Ibi Benjamin adolescentulus: in mentis excessu.

Principes Juda duces eorum: principes Zabulon, principes Nephtali.

Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.

A templo tuo in Jerusalem: tibi offerent reges munera.

Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati sunt argento.

Dissipa gentes, quæ bella volunt, venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus ejus Deo

Regna terræ cante Deo: psallite domino.

Psallite Deo, qui ascendit super coelum cœli: ad orientem.

Ecce dabit voci suæ vocem virtutis, date gloriam Deo super Israël: magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus.

Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israël ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ: Benedictus deus. Gloria Patri &c.

Pfal. 69. Deus in Adjutorium meum intende *ut infra post litanias omnium sanctorum. Pf. 53.* deus in nomine tuo salvum me fac. & *Pf. 117.*

Confitemini domino quoniam bonus. Ut in Brev. dominica ad primam. *Psalms. 34.*

Judica domine nocentes me: Expugna impugnantes me.

Apprehende arma & scutum: & exurge in adjutorium mihi.

Effunde frameam, & conclude adversus eos, qui persequuntur me: dic animæ meæ, salus tua ego sum.

Confundantur & reveantur: quærentes animam meam.

Avertantur retrorsum, & confundantur: cogitantes mihi mala.

Fiant tanquam pulvis ante faciem venti: & angelus domini coarctans eos.

Fiat via illorum tenebræ & lubricum: & angelus domini persequens eos.

Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam.

Veniat illi laqueus quem ignorat, & captio quam abscondit, apprehendat eum: & in laqueum cadat in ipsum.

Omnia ossa mea dicent: domine quis similis tibi?

Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum & pauperem à diripientibus eum.

Surgentes testes iniqui: quæ ignorabam, interrogabant me.

Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem animæ meæ.

Ego autem, dum mihi molesti essent: induebam me cilicio.

Humiliabam in jejunio animam meam: & oratio mea in sinu meo convertetur.

Quasi proximum & quasi fratrem nostrum sic complacebam: quasi lugens & contristatus sic humiliabar.

Et adversum me lætati sunt & convenerunt: congregata sunt super me flagella & ignoravi.

Dissipati sunt, nec compuncti, tentaverunt me, subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis.

Domine quando respicies? restitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam.

Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo gravi laudabo te.

Non supergaudeant mihi, qui adversantur mihi iniquè: qui oderunt me gratis & annuunt oculis.

Quoniam mihi quidem pacificè loquebantur: & in iracundia terræ loquentes, dolos cogitabant. Et

Et

Et dilataverunt super me os suum: dixerunt euge, euge, viderunt oculi nostri.

Vidisti domine, ne fileas: domine ne discedas à me.

Exurge & intende iudicio meo: Deus meus, & dominus meus in causam meam.

Judica me secundum justitiam tuam domine Deus meus: & non super gaudeant mihi.

Non dicant in cordibus suis, euge, euge animæ nostræ: nec dicant, devoravimus eum.

Erubescant & revereantur simul: qui gratulantur malis meis.

Induantur confusione & reverentia: qui magna loquuntur super me.

Exultent & lætentur, qui volunt justitiam meam: & dicant semper magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus.

Et lingua mea meditabitur justitiam tuam: tota die laudem tuam.

Gloria Patri &c.

Pf. 30.

IN te domine speravi, non confundar in æternum: in justitia tua libera me.

Inclina ad me aurem tuam: accelera ut eruas me.

Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugii: ut salvum me facias.

Quoniam fortitudo mea & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me.

Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.

In manus tuas commendo Spiritum meum: redemisti me domine Deus veritatis.

Odisti omnes observantes vanitates: supervacue.

Ego autem in domino speravi: exultabo, & lætabor in misericordia tua.

Quoniam respexisti humilitatem meam: salvasti de necessitatibus animam meam.

Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spatioso pedes meos.

Miserere mei domine, quoniam tribulor: conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, & venter meus.

Quoniam defecit in dolore vita mea: & anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea: & ossa mea conturbata sunt.

Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium, & vicinis meis valde: & timor notis meis.

Qui videbant me, foras fugerunt à me, oblivioni datus sum: tanquam mortuus à corde.

Factus sum tanquam vas perditum: quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu.

In

In eo, dum convenirent simul adversum me: accipere animam meam consiliati sunt.

Ego autem in te speravi domine: dixi Deus meus es tu, in manibus tuis fortes meæ.

Eripe me de manu, inimicorum meorum: & à persequentibus me.

Illustra faciem tuam supra servum tuum, salvum me fac in misericordia tua: domine non confundar, quoniam invocavi te.

Erubescant impii, & deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa.

Quæ loquuntur adversus justum iniquitatem: in superbia & in abusione.

Quam magna multitudo dulcedinis tuæ domine: quam abscondisti timentibus te.

Perfecisti eis, qui sperant in te: in conspectu filiorum hominum.

Abscondes eos in abscondito faciei tuæ: à conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo: à contradictione linguarum.

Benedictus dominus: quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.

Ego autem dixi in excessu mentis meæ: projectus sum à facie oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocem orationis meæ: dum clamarem ad te.

Diligite dominum omnes sancti ejus: quoniam veritatem requirit dominus, & retribuet abundanter facientibus superbiam.

Viriliter agite, & confortetur cor vestrum: omnes, qui speratis in domino. Gloria Patri &c.

Psalm. 27.

DEUS, Deus meus respice in me, quare me dereliquisti: longè à salute mea verba delictorum meorum.

Deus meus, clamabo per diem, & non exaudies: & nocte, & non ad insipientiam mihi.

Tu autem in sancto habitas: Laus Israël.

In te speraverunt Patres nostri: speraverunt, & liberaisti eos.

Ad te clamaverunt & salvi facti sunt: in te speraverunt, & non sunt confusi.

Ego autem sum vermis, & non homo: opprobrium hominum & abjectio plebis.

Omnes videntes me deriserunt me: locuti sunt labiis & moverunt caput.

Speravit in domino, eripiat eum: salvum faciat eum, quoniam vuls eum.

Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris meæ, in te projectus sum ex utero.

De ventre matris meæ Deus meus es tu: ne discesseris à me.

Quoniam

Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adjuvet.
 Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me.
 Aperuerunt super me os suum: sicut leo rapiens & rugiens.
 Sicut aqua effusus sum: & dispersa sunt omnia ossa mea.
 Factum est cor meum tanquam cera liquefcens: in medio ventris mei.
 Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis:
 & in pulverem mortis deduxisti me.

Quoniam circumdederunt me canes multi: concilium malignantium
 obsedit me.

Foderunt manus meas, & pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea.
 Ipsi verò consideraverunt, & inspexerunt me: diviserunt sibi vesti-
 menta mea, & super vestem meam miserunt sortem.

Tu autem domine ne elongaveris auxilium tuum à me: ad defensionem
 meam conspice.

Erue à framea Deus animam meam: & de manu canis unicam meam.
 Salva me ex ore leonis: & à cornibus unicornium humilitatem meam.
 Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio Ecclesiæ laudabo te.
 Qui timetis dominum, laudate eum: universum semen Jacob glori-
 ficate eum.

Timeat eum omne semen Israël: quoniam non sprexit, neque des-
 pexit deprecationem pauperis.

Nec avertit faciem suam à me: & cum clamarem ad eum exaudivit me.
 Apud te laus mea in Ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu
 timentium eum.

Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt dominum, qui requi-
 runt eum: vivent corda eorum in sæculum sæculi.

Reminiscentur, & convertentur ad dominum: universi fines terræ.
 Et adorabunt in conspectu ejus: universæ familiæ gentium.

Quoniam domini est regnum: & ipse dominabitur gentium.
 Manducaverunt, & adoraverunt omnes pingues terræ: in conspectu
 ejus cadent omnes, qui descendunt in terram.

Et anima mea illi vivet: & semen meum serviet ipsi.

Annunciabitur domino generatio ventura: & annuntiabunt cœli
 justitiam ejus, populo, qui nascetur, quem fecit dominus.
 Gloria Patri &c.

Psalm. 3.

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me: multi insurgunt ad-
 versum me.

Multi dicunt animæ meæ: non est salus ipsi in Deo ejus.
 Tu autem domine susceptor meus es: gloria mea, & exaltans caput
 meum.

Voce mea ad dominum clamavi: & exaudivit me de monte sancto suo.
 Ego

Ego dormivi & soporatus sum: & exurrexi quia Dominus suscepit me.
Non timebo millia populi circumdantis me: exurge Domine, sal-
vum me fac Deus meus.

Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes
peccatorum contrivisti.

Domini est salus: & super populum tuum benedictio tua.

^{Psal. 10.}
IN Domino confido, quomodo dicitis animæ meæ: transmigra in
montem sicut passer.

Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas
suas in pharetra: ut sagittent in obscuro rectos corde.

Quoniam quæ perfecisti, destruxerunt: justus autem quid fecit.

Dominus in templo sancto suo: Dominus in cœlo sedes ejus.

Oculi ejus in pauperem respiciunt: palpebræ ejus interrogant filios
hominum.

Dominus interrogat justum & impium: qui autem diligit iniquita-
tem, odit animam suam.

Pluet super peccatores laqueos: ignis & sulphur, & Spiritus procel-
larum pars calicis eorum.

Quoniam justus Dominus & justitias dilexit: æquitatem vidit vultus
ejus. Gloria Patri &c.

^{Psal. 12.}
USquequo Domine oblivisceris me in finem: usquequo avertis fa-
ciem tuam à me.

Quamdiu ponam consilia in anima mea: dolorem in corde meo per
diem.

Usquequo exaltabitur inimicus meus super me? respice, & exaudi
me Domine Deus meus.

Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte: nequando
dicat inimicus meus, prævalui adversum eum.

Qui tribulant me, exultabunt si motus fuero: ego autem in miseri-
cordia tua speravi.

Exultabit cor meum in salutari tuo, cantabo Domino qui bona tri-
buit mihi: & psallam nomini Domini altissimi. Gloria Patri &c.

Oratio post liberationem.

ORamus te Domine Deus omnipotens, ut Spiritus iniquitatis am-
plius non habeat potestatem in * hoc famulo tuo **N.** sed ut fugiat
& non revertatur. Ingrediatur in * eum Domine te jubente, bonitas,
& pax Domini nostri Jesu Christi, per quem redempti sumus, & ab
omni malo non timeas quia dominus nobiscum est. Qui vivit & regnat
cum Deo Patre, in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæ-
culorum. Amen.

DE PROCESSIONIBUS.

Publicæ sacræq; Processiones seu supplicationes, quibus ex antiquissimo sanctorum Patrum instituto Catholica Ecclesia vel ad excitandam fidelium pietatem, vel ad commemoranda Dei beneficia, eiq; gratias agendas, vel ad divinum auxilium implorandum uti consuevit, qua par est, religione celebrari debent; continent enim magna & divina mysteria, & salutare Christianæ pietatis fructus eas piè exequentes à Deo consequuntur; de quibus fideles præmonere, & erudire, quo tempore magis opportunum fuerit, Parochorum officium est.

Videant imprimis sacerdotes, aliiq; Ecclesiastici ordinis, ut in his processionibus ea modestia, & reverentia, tum ab ipsis, tum ab aliis adhibeatur, quæ piis & religiosis huiusmodi actionibus maximè debetur.

Omnes Clerici decenti habitu, superpelliceis Parochi semper induti, graviter, modestè, & devotè bini suo loco procedentes sacris precibus ita sint intenti, ut remoto risu, mutuoq; colloquio, & vago oculorum aspectu, populum etiam ad piè devotèq; precandum invitent. Laici à Clericis, fœminæ à viris separatæ orantes prosequantur. Præferatur crux, & ubi fuerit consuetudo, vexillum sacris imaginibus insigutum; non tamen factum militari seu triangulari forma. Edendi ac bibendi abusum, secumvè esculenta & poculenta deferendi in sacris processionibus, agrisq; lustrandis, & suburbanis Ecclesiis visitandis tollere parochi studeant: ac fideles, præsertim die Dominica, quæ proximè rogationes antecedit, quam hæc dedecet corruptela, sæpius admoncant.

Omnes processiones, tam ordinariæ, (quæ in festis purificationis, palmarum, rogationibus, die S. Marci, & S. Corporis Christi fiunt) quam extraordinariæ (quæ variis ac publicis de causis sæpè indicuntur) post celebratum sacrum, vel ante, pro ut videbitur, inchoentur.

In festo S. Marci & diebus rogationum.

Sacerdos igitur pluviali, cum ministris, vel saltem stola violacea, & superpelliceo indutus (excepta processione corporis Christi, & iis quæ fiunt solennibus diebus, vel in gratiarum actione, ubi alba stola utitur) flexis genibus paulisper precetur, & chorus sequentem antiphonam concinat.

Ex ur ge Do mi ne, ad ju va nos & li be ra nos

propter no men tu um Psalm. Deus au ri bus no stris

au di vi mus: Pa tres no stri an nun cia ve runt no bis.

Glo ri a Pa tri &c.

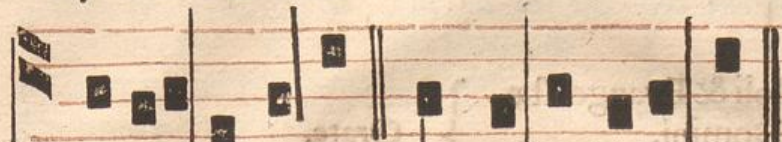
& repetitur Exurge Domine

Deinde

Deinde genuflectant omnes, & duo clerici, vel si non adsint, Pastor ipse, vel alii devoto incipiant Litanias,

KYrie elei son
Chri ste elei son
Ky ri e e lei son.

Chri ste au di nos. Chri ste ex au di nos.

Pa ter de cœ lis De us mi se re re no bis.
Fili Redemptor mundi Deus }
Spiritus sancte Deus } miserere nobis.
Sancta Trinitas unus Deus }

San cta Ma ri a O ra pro nobis.
Sancta Dei genitrix }
Sancta Virgo Virginum. }

In festo S. Marci & diebus rogationum,

Sancte Michaël. }
S. Gabriel. } Ora pro nobis.
S. Raphaël. }

Omnes sancti Angeli & Archangeli, orate pro nobis.

Omnes sancti beatorum Spirituum ordines. orate.

S. Joannes Baptista. ora.

Omnes sancti Patriarchæ & Prophetæ. orate.

S. Petre.

S. Paule.

S. Andrea.

S. Jacobe.

S. Joannes.

S. Thoma.

Ora pro nobis.

S. Jacobe.
 S. Philippe.
 S. Bartholom.
 S. Matthæe.
 S. Simon.
 S. Thadæe.
 S. Matthia.
 S. Barnaba.
 S. Luca.
 S. Marce.

Ora pro nobis.

Omnes Sancti Apostoli & Evangelistæ
 Omnes Ss. discipuli Domini.
 Omnes Sancti Innocentes.

Orate.

Sancte Stephane.

S. Laurenti.

S. Vincenti.

Ora

Sancti Fabiane & Sebastiane.

Ss. Joannes & Paule.

Ss. Cosma & Damiane.

Ss. Gervasi & Protasi.

Orate.

Omnes Sancti Martyres.

Sancte Sylvester.

S. Gregori.

S. Ambrosi.

S. Augustine.

S. Hieronyme.

S. Martine.

S. Nicolae.

S. Libori ---- ter

Ora.

Omnes sancti Pontifices & Confessores.

Omnes sancti Doctores.

Orate pro nobis.

S. Antoni.

S. Benedicte.

S. Bernarde.

S. Dominice.

S. Francisce.

Ora.

Omnes sancti Sacerdotes & Levitæ.

Omnes sancti Monachi & Eremitæ.

Orate.

S. Maria Magdalena.

S. Agatha.

S. Agnes.

S. Cæcilia.

Ora pro nobis.

S. Catharina.

Ora pro nobis.

S. Anastasia.

Omnes Sanctæ Virgines & Viduæ.

Orate pro nobis.

Omnes Sancti & Sanctæ Dei.

Intercedite pro nobis.

Pro pi ti us e sto Par ce no bis Do mi ne.

Propitius esto. Exaudi nos Domine.

Ab omni malo libera nos Domine.

Ab omni peccato.

Ab ira tua.

A subitanea & improvisa morte.

Ab insidiis diaboli.

Ab ira & odio & omni mala voluntate.

A Spiritu fornicationis.

A fulgure & tempestate. *

A morte perpetua.

Per mysterium sanctæ incarnationis tuæ.

Per adventum tuum.

Per nativitatem tuam.

Per baptismum & sanctum jejunium tuum.

Per crucem & passionem tuam.

Per mortem & sepulturam tuam.

Per sanctam resurrectionem tuam.

Per admirabilem ascensionem tuam.

Per adventum Spiritus sancti paracleti.

In die iudicii.

Libera nos Domine.

*A flagello terra motus.
* A peste, fame et bello.*

Pec ca to res te ro ga mus au di nos.

Ut no bis parcas, te ro ga mus au di nos.

Ut nobis indulgeas.

Ut ad veram Pœnitentiam nos perducere digneris.

Ut Ecclesiam tuam sanctam regere & conservare digneris.

Ut domnum Apostolicum, & omnes Ecclesiasticos ordines in sancta religione conservare digneris.

Ut inimicos sanctæ Ecclesiæ humiliare digneris.

Te ro gamus audi nos.

Ut

Ut regibus, & Principibus Christianis pacem & veram concordiam donare digneris.
 Ut cuncto populo Christiano pacem & unitatem largiri digneris.
 Ut nos met ipsos in tuo sancto servitio confortare, & conservare digneris.
 Ut mentes nostras ad cœlestia desideria erigas.
 Ut omnibus benefactoribus nostris sempiterna bona retribuas.
 Ut animas nostras fratrum, propinquorum & benefactorum nostrorum ab æternâ damnatione eripias.
 Ut fructus terræ dare, & conservare digneris.
 Ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris.
 Ut nos exaudire digneris.
 Fili Dei.

Terogamus audi nos.

Ag nus De i, qui tollis pec ca ta Mun di: Par ce no bis Do mi ne.
 Ag nus De i, qui tollis pec ca ta Mun di: ex au di nos Do mi ne.
 Ag nus De i, qui tollis pec ca ta Mun di: mi se re re no bis.
 Christe audi nos. Christe exaudi nos. Kyrie eleison. Christe eleison.
 Kyrie eleison, Pater noster &c.

Ÿ. Et ne nos inducas in tentationem. R. Sed libera nos à malo.

Psalm. 69.

Deus in adiutorium meum intende: domine ad adjuvandum me festina
 Confundantur, & revereantur: qui quærunt animam meam.
 Avertantur retrorsum & erubescant: qui volunt mihi mala.
 Avertantur statim erubescantes: qui dicunt mihi euge, euge.
 Exultent, & lætentur in te omnes, qui quærunt te: & dicant semper
 magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.
 Ego vero egenus, & pauper sum: Deus adjuva me.
 Adjutor meus & liberator meus es tu: Domine ne moreris. Gloria
 Patri &c.

Ÿ. Salvos fac servos tuos. R. Deus meus sperantes in te.

Ÿ. Esto nobis domine turris fortitudinis. R. A facie inimici.

Ÿ. Nihil proficiat inimicus in nobis.

R. Et Filius iniquitatis non apponat nocere nobis.

Ÿ. Domine non secundum peccata nostra facias nobis.

R. Neque

- R.* Neque secundum iniquitates nostras retribuas nobis.
Y. Oremus pro Pontifice nostro N.
R. Dominus conservet eum & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum ejus.
Y. Oremus pro benefactoribus nostris.
R. Retribuere dignare domine omnibus nobis bona facientibus propter nomen tuum vitam æternam. Amen.
Y. Oremus pro fidelibus defunctis.
R. Requiem æternam dona eis domine, & lux perpetua luceat eis.
Y. Requiescant in pace. *R.* Amen.
Y. Pro fratribus nostris absentibus.
R. Salvos fac servos tuos, Deus meus sperantes in te.
Y. Mitte eis domine auxilium de Sancto. *R.* Et de Sion tuere eos.
Y. Domine exaudi orationem meam. *R.* Et clamor meus ad te veniat.
Y. Dominus vobiscum. *R.* Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DEus cui proprium est, misereri semper & parcere: suscipe deprecationem nostram: ut nos & omnes famulos tuos, quos delictorum catena constringit, miseratio tuæ pietatis clementer absolvat.

Exaudi, quæsumus domine, supplicum preces, & confitentium tibi parce peccatis, ut pariter nobis indulgentiam tribuas benignus & pacem.

Ineffabilem nobis domine misericordiam tuam clementer ostende, ut simul nos & à peccatis omnibus exuas, & à poenis, quas pro his meremur, eripias.

Deus, qui culpa offenderis, poenitentia placaris: preces populi tui supplicantis propitius respice: & flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis nostris meremur, averte.

Omnipotens sempiternus Deus, miserere famulo tuo Pontifici nostro N. & dirige eum secundum tuam clementiam in viam salutis æternæ: ut te donante tibi placita cupiat, & tota virtute perficiat.

Deus à quo Sancta desideria, recta consilia & justa sunt opera, da servis tuis illam, quam mundus dare non potest pacem: ut & corda nostra mandatis tuis dedita, & hostium sublatâ formidine, tempora sint tua protectione tranquilla.

Ure igne Sancti Spiritus renes nostros & cor nostrum Domine, ut tibi casto corpore serviamus, & mundo corde placeamus.

Fidelium Deus omnium conditor & redemptor, animabus famulorum famularumq; tuarum remissionem cunctorum tribue peccatorum: ut indulgentiam, quam semper optaverunt, piis supplicationibus consequantur.

Actiones nostras, quæsumus Domine aspirando præveni, & adjuvando prosequere: ut cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat, & per te coepta finiatur.

Omni-

Omnipotens sempiterne Deus, qui vivorum dominaris simul & mortuorum, omniumq; misereris, quos tuos fide & opere futuros esse prænoscis: te supplices exoramus, ut pro quibus effundere preces decrevimus, quosquæ vel præsens sæculum adhuc in carne retinet, vel futurum jam exutos corpore, suscepit, intercedentibus omnibus sanctis tuis, pietatis tuæ clementia, omnium delictorum suorum veniam consequantur. Per Dominum nostrum Jesum &c. *R.* Amen.

Y. Dominus vobiscum. *R.* Et cum Spiritu tuo.

Y. Exaudiat nos omnipotens & misericors Dominus. *R.* Amen.

Y. Et fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in Pace.

R. Amen.

Nota. Absolutis litanis, si nondum perventum sit ad stationem, alii Psalmi pœnitentiales, vel alii lætitiæ non significantes interponantur, ita ut in statione dicatur Pater noster cum reliquis ut supra. Quibus finitis sequens Benedictio tam in Festo S. Marci quam diebus rogationum semper adhibeatur.

BENEDICTIO SEGETUM ET SEMINUM IN FESTO S. MARCI ET DIEBUS ROGATIONUM

KYrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.
Ave Maria.

Y. Domine exaudi orationem meam. *R.* Et clamor meus ad te veniat.

Y. Dominus vobiscum. *R.* Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Pletatem tuam quæsumus omnipotens Deus, ut has primitias creaturæ, quas aëris & pluvie temperamento nutrire dignatus es, bene + dictionis tuæ imbre perfundas: tribuas populo tuo, de tuis muneribus, tibi semper gratias agere: & à sterilitate terræ esurientium animas bonis affluentibus repleas: ut egenus & pauper laudent nomen gloriæ tuæ. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, arbiter throni: qui molem terræ ex nihilo pendentem gubernas, & ad victum humani generis, corporisq; sustentationem, agros operibus excolere iussisti: misericordiam tuam supplices exoramus, ut quicquid in hos agros salubris feminis satum atque plantatum est, respectu tuæ clementiæ prospicias, & aëris temperiem moderare digneris: ut refecto atq; absorpto omnium tribulorum, atq; spinarum squalore, efficias fruges fecundas, & ad maturitatem perfectam tribuas provenire: ut nos famuli tui uberem tuorum donorum fructum, cum gratiarum actione percipientes, debitas atq; acceptas nomini tuo laudes referre mereamur. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Oremus.

TE Domine petimus ac rogamus, ut hos fructus feminum, frugum, frumenti, siliginis, hordei, avenæ, ac aliorum cujuscunq; generis existant,

existant tuis oculis ferens, hilariq; vultu respicere digneris. Sicut enim testatus es Moyse famulo tuo in terra Ægypti dicens: Dic filiis Israël cum ingressi fuerint terram promissionis, quam eis daturus sum: ut primitias frugum offerant Sacerdotibus: & erunt benedictæ fruges: ita & nos oramus te, Domine: ut auxilium gratiæ tuæ super nos, & hos fructus ad bene† dicendum, proferendum concedas: ut non grandio surripiat, non turbo subvertat, nec vis tempestatis detruncet, aëris siccitas exurat: non inundatio pluvialis exterminet, sed incolum es & superabundantes propter usum hominum ad plenissimam maturitatem perducere digneris. Per Christum Dominum nostrum. *R.* Amen.

Oremus.

Domine sancte Pater omnipotens, æterne Deus: mitte Spiritum sanctum tuum cum Angelis & Archangelis tuis, & cum eis omnes Sanctos, & electos tuos: ut defendant segetes nostras à vermibus malis & ab avibus, ut magnificetur nomen tuum Deus in omni loco. Per Dominum nostrum Jesum Christum filium tuum, qui tecum, &c. *R.* Amen.

Deinde Sacerdos circumeat agros, vel partem eorum, & aspergat aqua benedicta, dicatq; tandem.

Et benedictio Dei omnipotentis Pa† tris, & Fi† lii, & Spiritus † san-cti, descendat & maneat super has fruges. Amen.

In Festo Corporis Christi.

Templum & Altaria optimo ornatu vestiantur, & viæ ramis & herbis odoriferis sternantur, parietesq; viarum aulæis tapetibus & sacris imaginibus vestiantur.

Sacerdos pluviali albo indutus circumstantibus ceroferariis aperit tabernaculum, & omnibus genu flectentibus ter incensat SS. & accipit oblongum velum pendens ab utroq; humero, quo manus cooperit, & suscipit sanctum Sacramentum portans reverenter ante pectus incipit. Tantum ergo Sacramentum datq; benedictione ad illa verba præstet fides supplementum sensuum defectui chorus vel ipse officians incipit pange lingua, & omnibus nudo capite partim antecedentibus partim consequentibus se, ipse sub umbella inter facigeros præcedentibus thuriferariis procedit, & decantantur hymni de venerabili, aliq; devoti Psalmi.

Ubi stationes servantur, in quavis statione cantari poterit unum ex subjunctis Evangeliiis & dabitur benedictio cantando hymnos. O salutaris hostia, vel defensor &c.

Finita Processione cum reportatum fuerit, S. Sacramentum ad Ecclesiam Sacerdos illud tenens ut prius ante pectus vertit se ad populum & canit Genitori datq; benedictione ad illa verba sit & benedictio, reponit Sacramentum incensat & subdit.

Y. Panem de cœlo præstitisti eis alleluja.

R. Omne delectamentum in se habentem alleluja.

Deinde stans dicit.

Y. Dominus vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti: tribue quæsumus, ita nos corporis & sanguinis tui Sacra Mysteria venerari: ut redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis & regnas per omnia sæcula sæculorum. *R.* Amen.

Et genu flectens recedit ab altari.

L

Si

Si Processio sit pro gratiarum actione, servantur omnia ut in processione Corporis Christi, & finita processione cantatur Te Deum Laudamus, cui in fine subdit Sacerdos.

℣. Benedicamus Patrem & Filium cum sancto Spiritu.

℞. Laudemus & super exaltemus eum in sæcula.

℣. Benedictus es Domine in firmamento caeli.

℞. Et laudabilis & gloriosus & superexaltatus in sæcula.

℣. Domine exaudi orationem meam. ℞. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum. ℞. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

DEUS cujus misericordiae non est numerus, & bonitatis infinitus est Thesaurus, piissimae majestati tuae pro collatis donis gratias agimus, tuam semper clementiam exorantes: ut qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens ad praemia futura disponas.

Deus qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti, da nobis in eodem Spiritu recta sapere, & de ejus semper consolatione gaudere. Deus, qui neminem in te sperantem, nimium affligi permittis: sed pium precibus praestas auditum: pro postulationibus nostris, votisque susceptis gratias agimus te piissime deprecantes, ut à cunctis semper muniamur adversis. Per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritus Sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. ℞. Amen.

Cætera processiones tempore belli pestis, famis sterilitatis &c. cum non deducantur hic ad praxin eas studio omisimus.

INITIA QUATUOR EVANGELIORUM.

Secundum Matthæum.

Liber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham, Abraham genuit Isaac. Isaac autem genuit Jacob. Jacob autem genuit Judam, & fratres ejus. Judas autem genuit Phares, & Zaram de Thamar. Phares autem genuit Esrom. Esrom autem genuit Aram. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Naason. Naason autem genuit Salmon. Salmon autem genuit Boos de Raab. Boos autem genuit Obeth ex Ruth. Obeth autem genuit Jesse. Jesse autem genuit David Regem. David autem Rex genuit Salomonem, ex ea, quæ fuit Uriæ. Salomon autem genuit Rhoboam. Rhoboam autem genuit Abiam. Abias autem genuit Afa. Afa autem genuit Josaphat. Josaphat autem genuit Joram. Joram autem genuit Oziam. Ozias autem genuit Joathan. Joathan autem genuit Achaz. Achaz autem genuit Ezechiam. Ezechias autem genuit Manassen. Manasses autem

tem

tem genuit Amon. Amon autem genuit Josiam. Josias autem genuit Jechoniam, & fratres ejus in transmigracione Babylonis. Et post transmigracionem Babylonis Jechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem genuit Abiud. Abiud autem genuit Sadoch. Sadoch autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud. Eliud autem genuit Eleazar, Eleazar autem genuit Mathan. Mathan autem genuit Jacob. Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus qui vocatur Christus.

Secundùm Marcum.

INitium Evangelii Jesu Christi filii David, sicut scriptum est in Esaia Propheta. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto, parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Fuit Joannes in deserto baptizans, & prædicans baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad eum omnis Judææ regio, & Hierosolymitæ universi, & baptizabantur ab illo in Jordanis flumine confitentes peccata sua. Et erat Joannes vestitus pilis cameli, & zona pellicea circa lumbos ejus. Et locustas & mel sylvestre edebat, & prædicabat, dicens. Venit fortior post me, cujus non sum dignus procumbens solvere corrigiam calceamentorum ejus. Ego baptizavi vos in aqua, ille verò baptizabit vos in Spiritu sancto.

Secundùm Lucam.

Fuit in diebus Herodis regis Judææ sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia, & uxor illi de filiabus Aaron, & nomen ejus Elisabeth. Erant autem justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & justificationibus Domini sine querela, & non erat illis filius eò quod esset Elisabeth sterilis, & ambo processissent in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis suæ ante Deum secundùm consuetudinem sacerdotii forte exiit, ut incensum poneret ingressus in templum Domini. Et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus Domini stans à dextris altaris incensi. Et Zacharias turbatus est videns, & timor irruit super eum. Ait autem ad illum angelus. Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua, & uxor tua Elisabeth pariet filium, & vocabis nomen ejus Joannem. Et erit tibi gaudium & exultatio, & multi in natiuitate ejus gaudebunt. Erit enim magnus coram Domino. Et vinum & syceram non bibet. Et Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ. Et multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum. Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ, ut convertat corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam justorum, parare domino plebem perfectam.

Secundum Joannem.

IN principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso vita erat, & vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebrae eam non comprehenderunt. Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Joannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux, sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum. in mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit. In propria venit, & sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à patre plenum gratia & veritate.

Sic concludendo.

Per ista Evangelica dicta, indulgeat nobis Dominus noster Jesus Christus universa nostra delicta. Amen.

**PROFESSIO FIDEI CATHOLICÆ,
QUAM JUXTA CONCILII TRIDENTINI
DISPOSITIONEM OMNES QUOS CATHEDRALIBUS ET
SUPERIORIBUS ECCLESIIS PRÆFICI, VEL, QUIBUS DE ILLARUM DIGNITATIBUS,
CANONICATIBUS, ET ALIIS QUIBISCUNQUE BENEFICIIS CURAM ANIMARUM HA-
BENTIBUS PROVIDERI CONTINGIT, FACERE DEBENT, QUÆ UT PRÆSTANDA PA-
ROCHIS; SIC IISDEM SERVIENS, CUM IN SUSCIPIENDIS SACELLANIS ET LUDI-
MAGISTRIS, TUM IN INFORMANDIS ILLIS, QUI AB ERRORE A DEC-
CLESIAE GREMIUM REVERTUNTUR.**

*Formula Professionis fidei, ut à Pio IV. Pontifice Maximo
prescripta est.*

EGO N. firma fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet.

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, filium DEI unigenitum: & ex Patre natum ante omnia sæcula, DEUM de DEO, lumen de lumine, DEUM verum de DEO vero, genitum non factum consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos; cujus regni non erit finis. Et in spiritum sanctum, Dominum, & vivificantem, qui ex Patre filioq; procedit; qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur; qui locutus est per Prophetas. Et unam sanctam, Catholicam, & Apostolicam

stolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et exspecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi, Amen.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasq; ejusdem observationes, & constitutiones firmissimè admitto, & amplector.

Item sacram scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater Ecclesia, ejus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto: nec eam unquam, nisi juxta unanimum consensum patrum, accipiam & interpretabor.

Profiteor quòque septem esse, verè & propriè Sacramenta novæ legis, à Jesu Christo Domino nostro instituta, atq; ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria; scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam unctiõnem, Ordinem, & Matrimonium: illaque gratiam conferre: & ex his Baptismum, Confirmationem, & ordinem, sine sacrilegio iterari non posse.

Receptos quoque & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solenni administratione, recipio & admitto.

Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in Missa offerri Deo, verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter, & substantialiter corpus & sanguinem, una cum anima & divinitate Domini nostri Jesu Christi; fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem: quam conversionem Catholica Ecclesia Transubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi.

Constanter teneo, Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari, Similiter & sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orationes Deo, pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas.

Firmiter assero, Imagines Christi ac Dei paræ semper virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas & retinendas esse; atque eis debitum honorem & venerationem impertientiam.

Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo.

Sanctam Catholicam, & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum matrem, & magistram agnosco. Romanoque Pontifici Beati Petri Apostolorum principis successori, ac Jesu Christi Vicario, veram obedientiam spondeo, ac juro.

Cætera item omnia sacris Canonibus, & œcumenicis Conciliis, ac præcipuè à sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: simulque contraria omnia atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas, rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest; quam in præsentis sponte profiteor, & veraciter teneo; eandem integram & immaculatam, usque ad extremum vitæ spiritum constantissimè (Deo adjuvante) retinere & confiteri; atque à meis subditis, seu illis quorum cura ad me in meo munere spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit curaturum; Ego idem N. spondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

IN principio erat verbum & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: hoc erat in principio apud Deum. &c. **Joan. I.**

* * *
Folget

Die obgesetzte Bekantnis des Ca- tholischen Glaubens zu Teutsch.

Ich **g**laub und bekenne mit beständigem Herzen, alle und jede Stuck, so im Christlichen Glauben, den die H. Römische Kirch auf diese Weis gebraucht, verfasst seynd. Nemlich: Ich glaub in einen Gott, Vatter, den Allmächtigen, Schöpffer des Himmels und der Erden, aller sichtbarer und unsichtbarer Dingen. Und in einen Herren Jesum Christum, den Eingebornen Sohn Gottes, aus dem Vatter gebohren von Ewigkeit, Gott von Gott, Licht von Licht, einen wahren Gott vom wahren Gott, gebohren und nicht erschaffen, gleicher Substanz und Wesens mit dem Vatter, durch den alle Ding erschaffen seynd, welcher umb uns Menschen, und unsers Heyls willen, vom Himmel herunter gestiegen, und durch den heiligen Geist, aus Maria der Jungfrauen, Fleisch an sich genommen hat, und ist Mensch worden. Er ist auch für uns unter Pontio Pilato gecreuziget, hat gelitten, und ist begraben worden, und am dritten Tag, laut der H. Schrift, widerumb auffgestanden von den Todten: Er ist aufgefahen in den Himmel, sitzet zur Rechten Gottes des Vatters, und wird widerumb kommen mit Herrlichkeit zu richten die Lebendigen und die Todten, welches Reichs kein Ende seyn wird. Ich glaub auch in den heiligen Geist, den lebendigmachenden Herrn, der vom Vatter und Sohn hergeheth, welcher sambt dem Vatter und Sohn zugleich angebetet und geehret wird, der da geredt hat durch die Propheten. Ich glaub auch ein einige heilige Apostolische Kirchen. Ich bekenne eine Tauff, zu Vergebung der Sünden, und warte auf die Aufferstehung der Abgestorbenen, und auf ein ewigs zukünfftigs Leben. Amen.

Alle Apostolische geistliche Satzungen, samt allen andern Ordnungen und Gebräuchen der Catholischen Kirchen, nehme Ich an, und halt sie vestialich.

Die H. Schrift verstehe Ich, und lasse sie zu, in und nach dem Verstand, welchen unser heilige Mutter die Christliche Kirch bisher gehabt, und noch hält: Sintemal ihr zugehört, den wahren Verstand und Außlegung der H. Schrift von dem falschen zu unterscheiden.

Ich wil auch gemeldte H. Schrift allezeit nach der einhelligen Außlegung der heiligen Vätter, verstehen und annehmen, und nicht anderst.

Ich glaub und bekenn, das warlich und eigentlich sieben Sacrament des Neuen Testaments, von Christo unserm Herrn selbst eingesetzt, und dem menschlichen Geschlecht sehr nützlich, wiewol nicht alle einem jeden Menschen zur Seligkeit nothwendig seynd: Als nemlich der Tauff, Fir-
mung,

mung, das Sacrament des Altars, die Buß, letzte Delung, die Priesterweyhe, und die Ehe, und daß durch diese Sacrament dem Menschen Gnad mitgetheilt werde. Aus welchen allen der Tauff, Firmung und Priesterliche Weyhung, ohn Gottes-Lästerung und grosse Sünd, nicht mögen wiederholt, und zum andernmal gebraucht werden.

Ich nehme auch an, und lasse zu, alle gewöhnliche und bewährte Bräuch, so in der Christlichen Catholischen Kirchen bey der öffentlichen herrlichen Darreichung, hochgemeldter dieser Sacramenten, gebraucht werden.

Deßgleichen glaub ich auch, alles sambtlich und sonderlich, was von der Erbsünd und Rechtfertigung des Sünders, im heiligen allgemeinen Concilio zu Trident erklärt, und beschloffen worden ist.

Ich bekenn auch und glaub, daß in dem hochheiligen Ambt der Meß, Gott dem Herrn ein wahres, eigentliches und versöhnliches Opfer, für die Lebendige und die Todten aufgeopfert werde, daß auch in dem allerheiligsten Sacrament des Altars, warhafftig, leiblich und wesentlich zugegen sey, der Leib und das Blut, mit der Seel und Gottheit unsers Herrn Jesu Christi, und daß die ganze Substanz des Brods in den Leib, und die Substanz des Weins in das Blut Christi verwandelt werde, welche Wandlung die Christliche Catholische Kirch Transsubstantiation, das ist, eine Verwandlung einer Substanz in die andere, nennet.

Ich glaub auch und bekenn, daß unter einerley Gestalt, der gang unzertheilte Christus vollkommentlich, und das wahre Sacrament seines Fronleichnamß genossen und empfangen werde.

Ich glaub auch vestiglich, daß ein Zeuge sey, und daß die Christgläubige Seelen daselbsten, durch die Fürbitt der glaubigen lebendigen Menschen, Trost und Hülff empfahen.

Item daß man auch die lieben Heiligen, so mit Christo regieren, ehren und anrufen soll, und daß sie auch Gott für uns bitten: darzu auch, daß ihre Heiligtumb in Ehren sollen gehalten werden.

Ich halt beständiglich dafür, daß man die Gebildnüssen Christi, der Mutter Gottes, und anderer lieben Heiligen, haben und aufbehalten, auch denselbigen gebührende Ehr und Reuerenz erzeigen soll.

Ich glaub auch für gewiß, daß Christus der Herr den Gewalt des Ablass der Kirchen gegeben hab, auch daß desselbigen Ablass Gebrauch, der Christenheit gar heylsam sey.

Ich bekenn auch die heilige allgemeine und Apostolische Römische Kirche, für ein Mutter und Meisterin aller anderen Kirchen.

Ich versprech auch, und gelob mit dem Schwur, wahren Gehorsam dem Römischen Bischoff, als des heiligen Petri obersten Apostels Nachkömmling, und des Herrn Jesu Christi Statthaltern.

Vergleichen alle andere Stuck, so von den heiligen Canonen und allgemeinen Concilien, fürnemlich aber von dem heiligen Tridentischen Con-

Con-

Concilio, auffgesezet, verordnet, und beschloffen worden, dieselbige bekenn und nimm ich ungezweiffentlich an.

Hergegen aber alle Irrthumen, Lehr, Stuck und Ketzereyen, so von gemeldter Catholischer Kirchen bisher verdammt, verworffen, und verflucht seynd, oder nachmals verdammt, verworffen, und verflucht sollen werden, die verdamme, verwerffe, und verfluch ich ebenmäsig.

Diesen wahren Catholischen Glauben, aufferhalb welchen niemand selig kan werden, den ich dann in Gegenwartigkeit freywillig bekenn und warhafftig halte, denselben will ich auch (mit Hülff Gottes) bis an mein letztes End, gang unwidersprechentlich, unverwirrt, und unverlest halten und bekennen.

Ich will auch, so viel mir möglich, allen Fleiß fürwenden, daß dieser recht und warhafftig Glaub, von meinen Unterthanen, und allen denen, so mir unter mein Sorg befohlen, soll gehalten werden. Das verheisse, gelobe, und schwer ich N. So helff mir GOTT und die heiligen GOTTes Evangelia.

In Anfang war das Wort / und das Wort war bey GOTT / und GOTT war das Wort. Dasselbige war im Anfang bey GOTT ꝛ. Joan. I.

LAUS DEO, VIRGINIQUE
MATRI.

